

DRAMATISCHE WERKEN

■ ■ VAN ■ ■
BERNARD CANTER

MEDEA
DE BRON DER JEUGD
DE GIJZELAARS

VALKHOFF & Co. - AMERSFOORT
1914

100 11

DRAMATISCHE WERKEN

DRAMATISCHE WERKEN

■ ■ VAN ■ ■
BERNARD CANTER

MEDEA.

DE BRON DER JEUGD.

DE GIJZELAARS.

VALKHOFF & Co., AMERSFOORT, 1913

Aan de dierbare nagedachtenis van mijne moeder

.. JOHANNA REENS ..

TER INLEIDING . . .

In de jaren, dat de groote Haroun-al-Raschid (de Profeet zegene zijn aandenken) de goede stad Bagdad tot hoofdstad van het Arabische rijk verhief, zeggende: „Zie, Damas op de heuvelen, zij is als de klimroos, die haar eigen schoonheid hoog heft; Konfa, zij is de blanke stad, gedoken in de vallei der bleeke anemonen en zoekt de nachten van de koele maanlicht-schemering; Hachemia, zij is die der veelvensterige huizen, waar achter de traliën de blikken lonken der begeerende maagden, Hachemia, zijt gij zelve niet een lonkster, die u daar toont begeerig, achter de doorzichtige vensters uwer water-vallen en fluistert met het ruischen uwer gepluimde fonteinen; maar u, mijn Bagdad, heb ik lief, gij brandend in den samiel, omdat ook mijn hart brandt, maar niet gebluscht wordt — stedeke mijns harten, u zal ik tot mijn harte-stad maken”, in die jaren dan zag hij, Haroun-al-Raschid (die Allah gekend heeft), de stad vol worden van vele menschen, zoodat zijn bazaars drok waren van 't handelsrumoer en zijn kaden hooggestapeld met koopmansgoederen en zijn wijken levendig, door 't nijver ambachtsvolk.

Toen dan, op een dag, deed de groote kalif, Sebal-tuba, den wichelaar tot zich roepen en tot dezen groot-heilige sprak hij aldus: „Is der starrental geteld, wijze?”

„Heer mijner ziel, ze zijn geteld. „En hoe groot is haar aantal?“ „Die haar getal telde, vernedert zich niet om tot menschen te spreken.”

De groote Haroun-al-Raschid begreep en zweeg. En zich mensch voelende, bad hij tot die zich niet tot het spreken met menschen vernedert. Daarna ging hij voort: „Wijze, daar Allah de starren telde, zoo is het niet ongeloovig, indien de kalif de menschen telt in zijn rijk?“ „Heer, het is niet ongeloovig. Want alles is geteld.“ „Ook de oneindigheid der dagen?“ „Het einde der oneindigheid, Hem is het bekend.“ „En wat zal daarop volgen, wijze?“ „Heer mijner ziel en eigenaar van mijn leven, niets — — dan de vraag van den zot.”

„Gij schijnt uw leven niet lief te hebben, oneerbiedige.“ „Zeer lief, Heer — — zoo lief, dat ik het hoogste genot van den wijze durf te veroveren.“ „En wat is dat?“ „Den grooten der aarde de waarheid te zeggen.“ „Ik dank u. Ga heen in vrede. En dubbel zult gij geteld zijn in mijn stad. Want een heele kaerel telt voor twee, in deze woestijn van halven.”

Den volgenden dag droeg Haroun-al-Raschid zijn hofdichter Soliman op, al de zielen, die in de stad Bagdad waren, te tellen en hem het getal op te geven.

Soliman nam een langen stok, gelijk de kemeldrijvers plegen te dragen en een scherp mes en ging staan voor de poort El Dinara. Daar riep hij tot de menschen, dat de groote kalif het getal der zielen van zijn residentie wenschte te weten. Elk had dus door de poort te gaan en Soliman zou voor elken voorbijganger en elke voorbijgangster, een kerf in zijn stok maken.

De optocht begon. Twee dagen zat Soliman aan de poort en toen ook de laatste vrouw en het laatste kind

voorbij hem waren getrokken, zie, toen had hij vier stokken, vier lange kemeldrijversstokken vol kerven en die bracht hij zijn Heer. Doch wetend, dat een groot getal zijn Heer welgevallig zou zijn, nam hij nog een stok en sneed ook dezen vijfde vol kerven, hoewel daarbij geen zielen geteld waren.

Haroun-al-Raschid was zeer verheugd, zijn volk zoo toegenomen te zien. Maar wijs als hij was, kennend de veiligheid van zijn ambtenaren en de zucht hem om hooger lof welvallig te zijn, riep hij den volgenden dag den eerlijken Akbar tot zich en droeg ook dezen op, het zielental van de residentie Bagdad te tellen. Akbar nam eveneens een aantal stokken en een mes en beval de bevolking door de poort El Gabon te gaan. Ook hij zat twee dagen neer en toen hij zijn vier stokken vol had, bracht hij geen vijfde met valsche kerven mede.

De kalif, de twee stokken-reeksen vergelijkende, merkte het verschil en ook, dat de vijfde stok van Soliman met zeer ongelijke kerven was besneden, alsof ze in grooten haast, achter elkaar waren gemaakt. Daarom liet hij beide volkstellers tot zich roepen en ondervroeg hun.

Maar beiden verklaarden precies geteld te hebben en de een beschuldigde den ander van onnauwkeurigheid.

„Ik kan begrijpen”, zeide de kalif, „dat men één persoon te veel of te weinig telt, maar niet een heelen kerfstok vol. Daarom gaat heen en telt nogmaals. Doch ik zal u elk een scherprechter mede geven en die onjuist geteld heeft, hij zal voortaan niet meer te tellen hebben in dit leven, dan de stonde van zijn dood.”

De eerlijke Akbar ging met lichten tred naar de poort El Gabon en begon opnieuw te tellen. Maar de on-

eerlijke Soliman was erg ongerust en liep met te langzame schreden, doch zijn hart sloeg te snel.

Ook hij begon te tellen en terwijl hij zijn nieuwe stokken kerfde onder toezicht van den scherprechter, peinsde hij, peinsde hij, over het middel om zijn rekening toch te doen uitkomen. Doch hoe dichter de zwartgroene bast der stokken met blanke kerven werd bespikkeld, des te ernstiger werd hij en toen hij aan den laatsten kerfstok was, begon hij sidderend te bidden en smeekte Allah om hulp.

Maar de hulp scheen niet te komen. Want ook de vierde kerfstok raakte vol en Abkar, die eerder gereed was gekomen, het goede geweten arbeid lichtelijk, was reeds tot Soliman gekomen, die biddend neerzat aan de poort El Dinara, wachtend op Allah's hulp, en zei smadelijk: „Soliman, Soliman..... gij, die u zelf een dichter heet, gij hebt zwaar gezondigd. Geen dichter waart gij, maar een verdichter. Maak u op en ga mede.”

Soliman stond op en liep hem met wankelende schreden achterna. Hij droeg vier stokken met kerven, juist als Abkar en de vijfde stok was effen zwart-groen.

„Soliman, Soliman”, smaadde Akbar, „uw schreden zijn wankel. Maar toch, iets dat tegenover uw voeten zich bevindt, wankelt nog méér.”

Soliman, denkend aan zijn wankel hoofd, rilde langs 't geheele lichaam.

Voor den grooten kalif gekomen, bracht eerst de eerlijke Akbar zijn vier stokken.

„Heer, uw scherprechter kan het getuigen, ik vergat niemand.”

„Is dat zoo?” vroeg de kalif.

„Groote gebieder”, antwoordde de scherprechter, „de

edele Akbar telde precies alle zielen. En alleen zichzelf vergat hij."

"Wel hem, die zichzelf vergeet!" zeide de groote Haroun-al-Raschid. „Ik zeide, dat men één ziel kon overslaan. Deze ééne ziel nu, die Akbar vergeten heeft, zij hem vergeven. Hij ga naar zijn tent en mijn schatmeester betale hem voor elke getelde ziel, een zilveren drachme."

"En gij Soliman, die u een dichter heet, zeg mij, hoe groot is uw geteld zielen aantal?"

"Gebieder der gebieders, hier zijn vier stokken, juist gekerfd als die van Akbar."

"Zeker — maar de vorige maal bracht gij er vijf?"

"Heer, ook ik telde heden mijzelf niet."

"Wat..... en de vorige maal kerfde gij voor uw zelf alléén een heele stok vol zielen?"

"Gebieder, ik ben een dichter. En daar gij mij opdroegt, het aantal zielen te tellen binnen de stad Bagdad, de brandende, die smacht, het brandende hart, dat nooit gebluscht wordt en toch zichzelf niet verteert, zie, toen ik dan alle zielen geteld had, die waren gegaan door de poort El Dinara, nam ik een vijfden stok en wilde één kerf voor mijzelf snijden, opdat ook niet één ziel vergeten zou worden. Doch ziet, ik bedacht dat deze ééne kerf, slechts één van mijn vele zielen zou zijn. Want ik, die een dichter ben, tel vele zielen.... o mijn gebieder vele, vele zielen in dit, mijn arm lichaam. Zooveel zielen als ik begrijp, zooveel zielen ook omvat ik. En zoo moest ik telkens opnieuw een kerf maken. Men kan onder duizend menschen slechts één ziel aantreffen, maar ook, één enkel waarachtig mensch, hij alleen kan een heele stad, hij alleen kan een rijk bezielen. En één

Allah, buiten wien er geen Allah is, bezielt het geheele Al.... Zoo dan, hier is de vijfde stok, maar omgekeerd.... Want wie veel zielen in zich omvat, hij bemint de zelfverloochening. Groot zijn beteekent, het kleine te kunnen laten leven...."

En hij overhandigde den kalif, den grooten kalif Haroun-al-Raschid, den vijfden stok en hij meende gered te zijn. Doch de groote kalif, die het vernuft van den dichter, die zijn hals wilde redden, wel begreep, antwoordde:

„Ik zeide, dat gij u met één mensch zoudt kunnen vergissen. Maar gij vergiste u er met twee.... gij rekendet zonder mij.... Behoor ik niet tot mijn volk?"

„Gebieder, ook u telde ik mee,..... in mijzelf. Want mijn eerste kerf op den vijfden stok, was de Heerscher in mij, die in elken dichter, als eerste ziel, woont. En mijn tweede kerf, dat was de bedelaar.... die ook in elken dichter woont. En de derde was de priester. En de vierde was de arbeider. En de vijfde was het kind. En de zesde was de maagd. En de zevende de vrouw. En de achtste de moeder."

„En wie teldet gij dan wel met deze groote kerf?"

„Deze, Gebieder..... deze maakte ik grooter dan alle anderen, ik, die duizend zielen omvat, die allen schitteren als duizend facetten op één edelsteen.... deze groote kerf sneed ik om den god aan te duiden, die diep in mij huist, die de kern aller zielen is, in het hart des dichters...."

„Bij den baard van den profeet.... ga heen ook gij n vrede. En laat u voor elke getelde ziel een zilveren drachme geven.. maar geen koperen drachme zelfs voor dien vijfden stok. Want als de vorsten, de dichters be-

talen moesten voor al de zielen, die zij zeggen in zich om te dragen, dan zouden er veel arme vorsten en veel rijke dichters komen. Het is maar beter, dat de dichters arm blijven...."

En de groote, schrandere kalif lachte, niet zonder schalkschheid!

DE WITTE PAUW.

De geluwbleeke pauw, met opgeschroefde treden,
Stapt in de ren en zet zijn pronksteert hoog,
Hij schuift de waaierveeren, vol hoogmoedigheden,
Tot een in 't zonlicht blankvergulden, weidschen boog.

Rondom hem krielt het lage volk van duiven, kippen,
Dat naar hem tuurt, maar 't pronken niet verstaat,
Bevreesd ter zijde wijkt, met domme, preutsche trippen,
En naar de doffers en de hanen gaat.

Tot in den laten avond hoort men 't klagend lokken,
Des schoonen vogels, die om 't vrouwtje krijt,
En in den nacht, 't geloken oog in treurend mokken,
Nog soms zijn kreet, de stilte stroef doorsnijdt.

Zoo klaagt, die 't heerlijkst schoon heeft om te pronken,
Maar eenzaam blijft, bij kippen en bij duiven,
Die wezenloos zijn prachtgeveert zien schuiven,
En weet, zijn stralend hart, werd nutteloos geschonken.

MEDEA,

TREURSPEL IN EEN BEDRIJF IN DICTMAAT.

PERSONEN:

MEDEA, dochter van Aiëtes, koning van Colchis.

JASON, zoon van Eson, koning van Thessalië, aan-
voerder der Argonauten.

CREON, koning van Corinthe.

CREUSA, zijne dochter.

MEGYAS, eene priester.

ATHANAS, een wijsgeer.

HERMIAS, heraut der Thessaliërs.

ANDRA, voedstermoeder van Medea.

Gezanten uit Thessalië, slaven en slavinnen.

Het stuk speelt voor het paleis van Koning Creon
te Corinthe in een tuin.

MEGYAS

Dat is het vraagstuk, wijze Athanas,
En wie 't geloof verliest, verliest zich zelf,
En zonder zelf wil zeggen, zonder wezen,
En zonder eer en zonder liefde

ATHANAS

Wee !

MEGYAS

Gij krijgt

ATHANAS

Wee . . . wee over het Griekenvolk,
Wee over deze heele menschenwereld,
Als mieren om haar hoop, deez' aard bekruiwend,
Ik zeg u priester, er bestaan geen goden,
De goden zijn verzinsels van de ouden,
Niets is er in dit troosteloos heelal,
Dan ons ellendig menschverstand — een waan.

MEGYAS

En ware 't waan, zij dan die waan ons waarheid.

ATHANAS

Verdoemd, die waan voor waarheid gelden laat,
 Waan is zichzelf en waarheid is zichzelf,
 En waarlijk leeft in waan, wie die verwacht,
 Maar wie bewust verwacht, die priester, huichelt.

MEGYAS

Wel bitt're wijsheid kent gij, filosofhen,
 En wee het volk, dat uwe leer omhelst,
 Ook ik hoord' eens, voor langen tijd, tot d'uwen,
 En predikte de ledigheid van 't al,
 De schare hoorde toe en nam het aan,
 Maar zie — nauw hadden zij den God ontwijd,
 Daar hadden zij zichzelf ook ontdaan,
 Van alles, wat er godlijks in den mensch is,
 De zoon, vermoordde d'ouden vader, om
 Te sneller tot zijn erfdeel te geraken,
 De moeder wierp zich wulpsch op 's dochters minnaar
 En van de zoete liefde, bleef slechts lust.
 De wolven woeden niet zoo met elkander,
 Als honger ze tot wreedste wanhoop drijft,
 De gier is zachter voor 't geroofde lam,
 Dan menschen, die niets meer te vreezen hebben,
 En niets te hopen, niets meer te verwachten,
 Dan wat dit korte, veile leven biedt,
 De misdaad wordt een weldaad voor zichzelf,
 Waar niets bestaan kan, dan dat zelf alleen,
 En daarom keerd' ik tot de goden weer,
 Mijn God heet liefde, menschenmin en eer . . .

ATHANAS

Gij zwakkeling — — bestaan de wolven niet,

Hoewel ze hongerig elkaar verscheuren,
 In vrijheid, kracht en onbetoombaarheid?
 Waarom wilt gij van wolven, honden maken,
 Mak, slaafs, getrapt en toch nog kwispelend,
 En zijn wij menschen wolven — dan welaan,
 Laat dan naar wolvenaard ons vrijlijk woeden,
 Zoo zijn wij vrij en echt — zijn, wat wij zijn.

JASON (opkomend)

Zijn, wat wij zijn — ik hoorde u, Athanas,
 Zijn, wat wij zijn, — o zeg mij, wat wij zijn?
 Ik ben een veldheer, zie mij aan, mijn macht,
 Reikt verder dan de uwe, Athanas,
 En zoo 't mij heden lustte, u te mart'len,
 Of u te dooden, wie, die 't mij belette?

ATHANAS

Maar 't lust u niet . . . en zoo 't u lustte, veldheer.
 Gij schondt uw eigen waardigheid, want wie
 Den wijsgeer kwelt en doodt, doodt niet diens wijsheid,
 Want zij is eeuwig, ik ben slechts haar drager.

JASON

O drager van der menschen grootsten schat,
 Niet dooden wil ik u, nog minder kwellen,
 Maar zie, ik kom als smEEK'ling tot u, man,
 Ziet hier, ik kniel — een veldheer knielt voor u,

ATHANAS

O heer, rij's op — —

JASON

Ik kniel, ik kom u smeeKEN,

O wijsgeer, wijs mij, dolende, den weg.
 Ik ben verdwaald in 't woud van 't eigen hart,
 Ik ben verstrikt, in 't net van d' eigen geest,
 Geen smee'ling was ooit armer, dan uw veldheer,
 Twee machten strijden in mijn zieke ziel,
 Twee wegen ziet mijn angstig zoekend oog,
 'k Ontviel mij zelf, hervond een ander ik,
 Twee wezens leven in mijn boezem, wijsgeer,
 Zij voeren stâgen strijd in woeste woede,
 En dat heeft uwen armen held verslagen . . .

MEGYAS

Ziedaar den mensch, die d' eigen geest vertrouwt,
 En roerloos schip, een speelbal van de golven,
 Wat was eens Jason, de godvrucht'ge held,
 De veldheer van de dappere Argonauten,
 Het gulden vlies op den barbaar heroov'rend,
 De rots, waarop een volk vertrouwend bouwde,
 Wat is nu Jason, die 't geloof verzaakte?
 Een poel — wier dwaallicht, 't volk ten afgrond leidt.
 (af).

ATHANAS

Rijs op mijn heer . . . het voegt mij niet te staan,
 Waar gij aldus bedroefd gebogen ligt . . .

JASON (opstaande).

Bedroefd . . . dat woord is veel te zacht, ik ben
 Verteerd van smart, mijn borst is stukgereten,
 Mijn ziel verscheurd, mijn oog is dof van 't waken,
 Ik ben geen Jason meer — 'k ben niet uw heer!
 Zeg mij, zaagt ooit gij zoo uw veldheer staan,
 Met holle oogen, een gebogen rug,

Met slappe leden, en door 't vuur verteerd
 Van 's harten twijfel — o mijn bonzend hart,
 Dat niet te kiezen weet, noch vreugd, noch smart.

ATHANAS

Dan raadt beproefde wijsheid u te wachten,
 Wie wacht, verwint door 't allersterkste wapen,
 Den tijd — dat is ons deel der eeuwigheid.

JASON

Wachten zegt gij, wijze — wachten zegt gij,
 Ja waarlijk, hij zegt wachten, schoone raad,
 Een moeder ziet heur liefste kind bij 't vuur,
 In groot gevaar van levend te verbranden,
 Dan zegt gij tot die moeder, wachten, wachten,
 Wellicht, dat toch het vuur zich zelf nog dooft,
 Een schip vergaat, der reddersboot staat klaar,
 Om d'afgetobden schepeling te helpen,
 Dan zegt hij: helden, blijft aan wal, wilt wachten,
 Dat schip zal dan van zelf wel binnenloodsen.
 De vuurberg splijt uiteen, de lava stroomt,
 En dreigt een mensch in vloeibaar vuur te hullen,
 Dan zegt hij, wacht, die wacht, verwint, o wijze,
 Wel kan hij wijs zijn, die geen hartstocht kent,
 Die niets weet van het laaiend vuur der liefde,
 Die nooit het zengen voelde van zijn hart,
 Wanneer vergloeid voor d'één, 't ontgloeit voor d'ander,
 Maar d'één, Medea, blaast het vuur weer aan,
 En d'aër, Creusa laat heur vlam verglimmen,
 Tot ik, Medea — 't oude vuur weer doof,
 Creusa, 't and're, — weer tot gloed ontvlam...
 Helaas — en 't wreede, vurig spel verteert,
 Slechts mij, laat beide vrouwen ongedeerd...

ATHANAS

Waar liefde woedt, neemt wijsheid wijs de wijk,
 Zij weet, de liefde heerscht in 't eigen rijk,
 En eerst wie liefde overwon kan komen,
 In 't rijk, waar wijsheid, waarheid scheidt van droomen.
 (Athanas wil afgaan; Jason grijpt hem
 bij den mantel.)

JASON

Blijf... ik smeeek u blijf... o laat mij niet alleen,
 'k Ben angstig om alleen te zijn... blijf hier,
 Ik vrees dien dubbelhart'gen schurk mijns zelfs,
 'k Verafschuw dezen trouweloozen fielt,
 Athanas geef mij troost, of straf of boete,
 Athanas tuchtig mij, en smaad mij, hoon mij,
 Wat is een man, die 't trouwe lief verlaat,
 Wanneer een andre, jong're hem verlokt,
 Een schurk, nietwaar, een lafaard, een ellend'ge?
 Gij knikt — ik dank u, voor dat milde oordeel,
 Maar zeg mij nu — wat's hij, die door een vrouw
 Geboeid werd, wijl heur vleesch zijn vleesch temteerde
 Door woesten zinnenlust, hem aan zich bondt,
 Door toovermacht van kus, van blik, van boezem,
 Door gloed van oogen en door geur van adem,
 Door wulpschen dans, door borst- en buikbeweging,
 Wanneer hij dan, van lijfslust overzaad',
 Opeens een godheid op heur schelp ziet rijzen,
 Creusa, blond, bedeesd, nog nauw ontbloeid,
 Een duif aan onschuld, en een kind aan weten,
 Nieuw als de dageraad, de morgendauw,
 Die 't hart laaft, voor de bloemkelk is geopend,
 En zoo haar schut voor 't stralen van de zon...

(Creusa komt op met een bos veldbloemen
in haar arm, die ze plukkend vergroot)

Ik vraag u Athanas, wat is de man,
Die al zijn veile lust opeens vergeet,
Om voor de onschuld zelve neer te knielen,
Daar zij hem godheid schijnt, die hem verreint,
Hem opheft, hem ontruikt aan zwoelen zwijmel,
Hem zegt: De lage lust is liefdes dood?

ATHANAS

Daar komt de onschuld zelve, vraag het háár . . .

(Athanas af).

(Jason bespiedt Creusa.)

CREUSA (bloemen plukkend).

Nog deze korenbloem . . . en nu nog deze,
O, zoo veel mooie bloemen zag ik nooit,
En daar papavers — die in 't goud ontvonken,
Ze zijn zoo rood — ze doen aan smarten denken,
Het korenveld lijkt wel besprenkt met bloed . . .
Hier is een blauwe korenbloem, nog een,
Hoe zoet, o blauwe bloem is toch uw kleur,
't Is of gij het azuur des hemels spiegelt.
En nu wat rijpe korenaren, zoo,
Dat's blond en blauw en rood — wel past gij samen,
Hoe schoon is nu mijn ruiker . . . maar 't is wet,
Dat wat men lief heeft, men aan 't liefste off're,
Aan wien zal ik mijn mooie bloemen brengen?

(ze zet zich zingend neer, de bloemen
tot een krans vlechtend).

Een maagdeke plukte bloemen,
In 't korenland, zoo blond,

Ze wist er niet welke te roemen,
 Het meest, terwijl ze wond,
 Heur bloemekens tot een kransken,
 Van goud en blauw en rood,
 Een vlindertje kwam tot een danske,
 En zette zich in haar schoot.
 Vlinderke, jij moet kiezen,
 Van al mijn mooie bloemetjes,
 Wie is de mooie,
 De blauwe, de rooie,
 Vlindertje, vlindertje, weet je 't niet,
 Vlindertje, vlinder, je doet mij verdriet,
 Vlindertje, vlindertje, zeg mij thans,
 Wien breng ik mijn bloemenkrans?

(ze staat op)

Daar is de vlinder... wacht, ik wil hem vangen!
 Witje hier... witje daar... witje overal...
 Nu hoog... nu laag... nu links en nu weer rechts...
 Witje, witje al vlieg je ook snel,
 Creusa achterhaalt je wel... zóó...

(Zij slaat met haar krans naar den vlinder, die ze
 achterna geloopt heeft en brengt zoo den
 krans juist op het hoofd van Jason).

JASON

Dat is het eind van 't lied...

CREUSA

Neen, het begin,
 En 't is een goed begin, ik dank je vlinder,
 Gaarn' gun ik je de vrijheid, nu ik heb,
 Een and'ren vlinder met mijn krans gevangen.

JASON

En als ik nu mij zelf van 't net bevrijd,
 (hij neemt zich zelf den krans van het hoofd)
 Op mijn beurt een mooi vlinderke ga vangen?

CREUSA (schertsend weglappend)

Witje hier . . . witje daar . . . witje overal!
 (Jason, Creusa met den krans naloopend, af).

MEDEA (treedt op)

Hier zal ik hem ontmoeten — want hier toeft hij,
 Omdat hij weet, Creusa komt hier vaak,
 Wee mij, wanneer die twee een poos alleen zijn,
 Ik ken de zwakheid van mijn Jason, en
 Ook ken ik wel de sluwheid van Creusa,
 Die onder 't mom van hemelsblauwe onschuld,
 En kirrend als een houtduif in het loover,
 Mij mijn geliefde te ontfuts'len zoekt.
 Daarom laat ik hier Jason niet alleen,
 Ik zal hem volgen als het lam zijn moeder,
 Gelijk een hond zijn meester, als een slaaf
 Zijn heer . . . lam, hond en slaaf, een droevig drietal —
 Neen, meer nog ben ik — 'k ben zijn lief, zijn boele,
 De moeder van zijn kind'ren, ach wat niet,
 Ontvalt mijn Jason mij — wat blijft mij over?
 Maar hij ontvalt mij niet, ik ken mijn kracht,
 Kom — 'k wil voor heden weder schoon en jong zijn,
 En 't haar mij met een tooi van bloemen sieren,
 Hier zijn er roode, — klaproos, fel en vurig,
 Helaas, maar ook te snel verbloeid . . . 't zij zoo,
 Maar zoolang dan nog 't bevend blad blijft hangen,

Zoolang nog leeft de bloem — is zij nog schoon!
 (Ze steekt een paar klaprozen in het donkere
 haar. Jason en Creusa komen weer op, Medea ze
 ontwarend, verbergt zich achter een zuil en hoort toe)

CREUSA

Mijn groote vriend, één ding wou'k u nog vragen,
 Gij zijt zoo wijs en deed zoo verre reizen.

JASON

Ik wijs . . . o kind, wist gij hoe bitter 't is,
 Der jaren wijsheid voor jeugds onschuld ruilen,
 Gij zoudt niet vragen — wijs zijn niet verlangen.

CREUSA (pruilend en hem liefkoozend)

Zooeven in het veld beloofdet gij,
 Dat alles wat ik wilde, gij zoudt willen,
 Den heelen dag zou mijn wensch d'uwe zijn,
 En nu reeds bij mijn eerste vraag draalt gij,
 Zoo groote held — en toch zoo wankelmoedig.

MEDEA (van terzij)

Hoe of die feeks hem met één blik doorschouwt,
 En zoo een wil nog voor onschuldig doorgaan!

JASON

Ik wankelmoedig — o jouw kleine kenster,
 Van 't allerdiepste menschenhart — 't is waar,
 Uw held is wank'lend, en slechts ziet hij u,
 Dan wijkt zijn wankeling voor 't zoete weten,
 Dat er voor hem één weg te volgen is,
 Aan 't eind waarvan, een groot geluk hem wacht.

CREUSA

Dat 's altijd geen antwoord op mijn vragen.

JASON

Zoo'n koppig meiske, nu dan, zet u neer,
En vraag dan uwe vraag, 'k volg uw begeer.

(ze zetten zich neer op de trap voor de zuil, waar-
achter Medea staat, die zoo alles hoort).

CREUSA (zich tegen hem aanvljend)

Maar eerst moet gij beloven niet te schertsen,
Want zie — van allen, die'k het vroeg tot nu,
Kreeg ik een glimlach of een grap ten antwoord,
En toch 't is heusch heel ernstig, wichtig ernstig.

JASON

Hoe of de zachte schaduw van de wimpers,
Aan 't hemelsblauwe oog nu tint verleent,
Die werkelijk ernst in kinderblikken brengt,
Vraag vrij — en wat ik weet, ik zal 't u zeggen,
En nooit waar' wijsheid schooner ingekleed.

CREUSA

Hoor dan — Megyas en Athanas, beiden,
Twee strenge heeren, die mij onderwezen,
In d' heilige geschiedenis der goden,
Vertelden mij van Zeus, van Herakles,
Van Aphrodite en ook van Demeter,
Van allen — uitgezonderd toch van één,
En zie, die één schijnt mij toch d' allerliefste,
Ik zag zijn beeld eens in een kleinen tempel,

Waarheen ik op een dag toevallig dwaalde,
Maar ach, ik heb zijn naam toen weer vergeten.

JASON

Hoe zag die God er uit?

CREUSA

O, zoo verleid'lijk,

Dat ik, hoewel 'k niets van zijn dienst afwist,
Een slinger maakte van de schoonste rozen,
En die hem zacht om hals en schouders wond.

JASON

Verleidelijk en met een roosfestoen, . . .
Dat is niet een zeer duid'lijke omschrijving . . .
Ik weet nog niet wie wel die godheid was.

CREUSA

Hij was niet groot — een slank, bolwangig knaapske,
Een schalk, dacht mij, met zachte, moll'ge leden,
Geheimnisvol het kleine mondje lachend,
En op den rug twee lichte, blanke vleugels,
De oogen met een blinddoek speelsch omsluierd.
Maar zie, — dat lieve knaapske was een held,
Want hij droeg op zijn rug een koker pijlen,
En spande juist een boog, een sterken boog,
Te krachtig zou ik meenen voor zijn grootte,
Begrijpt gij 't nu?

JASON

Dat is wat duid'lijker,

MEDEA (van terzij)

In dit land hebben duiven, slangetongen.

CREUSA

Zeg mij, wat heldendaden deel dat godje?
 Op wien schiet hij die spitse pijlen af?
 En waarom glimlacht hij, die toch verwondt?
 Mij dacht, bij 't krijsbedrijf past slechts de ernst,
 Maar zie, Megyas, anders altoos statig,
 Verborg, toen ik hem naar dat heldje vroeg,
 Snel het gelaat achter een slip zijns kleeds,
 En ook Athanas wist meer van dat godje,
 Want zie, Athanas, anders altijd ernstig,
 Zei, toen ik vroeg, wat zijn de heldendaden,
 Van 't knaapske met zijn pijl en boog daarginds,
 „Kind, wacht u voor dien onverlaat, hij is,
 Voor alle jonge meisjes hoogst gevaarlijk,
 Hij schiet zijn pijlen midden in haar hart,
 Nooit faalt zijn schot . . . en 't harte is gebroken.”
 Toen ging Athanas heen, maar heengaand lachend.

JASON

Daar vraagt gij mij, een krijgsman van beroep,
 Wat priester, noch zelfs wijsgeer schijnt te weten.

CREUSA

Maar 't godje is een krijgsman, zooals gij.

JASON (schertsend)

Brak ik ooit harten?

MEDEA

O, die scherts als gal,
 Hij brak nooit harten . . . brijz'len deed hij 't mijne,
 En nu vertrappt hij 't in dit oogenblik.

CREUSA

O, harten wellicht niet — maar toch wel hoofden,
En schilden, schoud'ren van barbaarsche reuzen,
Zeg mij — hebt ooit gij van een mensch gehoord
Die door dat kleine godje was geraakt?

JASON

Ja ik geloof . . . ik ken zoo een gekwetste.

MEDEA

O, hij gelooft . . . Dat is 't begin van twijfel.

CREUSA

Vertel mij van die arme lijderes.

MEDEA

O Jason, wat zult gij thans van mij konden!

JASON

Het was geen lijderes, het was een man . . .

CREUSA

Mikt hij dan ook op mannen, sterke mannen?

JASON

Helaas, — en d'allersterksten zijn dan 't zwakst,
Zoo dan ook deze — zie hij was een held,
Die koen aan velerlei gevaar ontkwam,
Naar verre landen toog, een schat verwon,
Een vrouw, een jonge, schoone vrouw meevoerend,
Twee lieve kind'ren om zich heen zag spelen,
En toen . . .

MEDEA

En toen...

CREUSA

En toen — o spreek toch verder

JASON

En toen, ten toppunt van zijn macht, daar komt
Die kleine god, die grootste macht bezit,
Echt zoon van Ares en van Aphrodite,
Geblinddoekt schietend en toch zeker rakend,
En wie getroffen is, voelt zaal'ge smart,
Of smartelijke zaligheid...

MEDEA

Of haat!

JASON

De pijl snort van de boog, den held in 't hart,
En sedert is de man een smartendulder
En lijder en een twijfelaar, en toch
Gelukkig... zou zich stervend zalig prijzen,
Wanneer hij wist, ook d'andre sterft met mij.

CREUSA

Wat, was er nog een andre ook gewond?

JASON

O kind, onschuldig kind, wie, die dat weet?
Maar vaak schiet met één pijl hij door twee harten,
Die dan voor eeuwig aan elkaar gespietst,

Slechts kloppen blijven zoo te saam verbonden,
Maakt een zich vrij, der andre klop staat stil..

MEDEA

Hij kent het lot... en toch mij voegt hij 't toe!

CREUSA

Wie was die andre?

JASON

Kind, het was een meisje,
Niet anders dan als gij — blond als het graan,
Met blauwe oogen als de korenbloem,
Onschuldig als een ree... en toch getroffen,
Maar nog weet zij van hare wonde niet.

MEDEA

Noch hij en zij van 't wachtende verdriet.

CREUSA

Dan ga met mij naar gindschen kleinen tempel,
Straks wist ik niet. wien ik mijn krans zou wijden,
Thans weet ik het, wij gaan naar 't heldengodje,
En brengen samen hem dit geurig offer,
Dan zullen samen wij hem innig smeeken,
Dat hij dien armen held ditmaal verschoon',
En 't mooie, blonde meisje nooit verwonde!
Zoo vaak heb ik hem rozen reeds beschoren,
Dat hij mij dit keer zeker zal verhooren.

(beiden af)

MEDEA (hen nablikkend)

Daar gaan se zaam als duif en doffer kirrend,

Is het geen lieflijk paar — zij zacht en blond,
 Onschuldig als een ongerepte bloesem,
 En hij, held Jason, weergekeerd van ver,
 Met roem beladen, houder van het Vlies,
 't Geheimnisvolle gouden vel, dat Phryxus,
 Eens aan den onbekenden God ontstal,
 En dat Aiëtes, koning der Colcheërs,
 Mijn hooge vader, van den roover nam,
 Het toevertrouwend aan den waakschen slang,
 Daar gaan zij — zie, zij leent zich tot den held,
 En nu . . . slaat hij den arm om hare leest,
 Zoo gaan ze samen naar den liefdestempel,
 Welks godje, zoo hij ook een blinddoek draagt,
 Dier beider hart niet met zijn pijl kan missen,
 Waar zoo tot mikpunt ze hem zijn geboden,
 En ik, Medea, zal verstooten worden,
 Wat ben ik hem — ik, een barbaarsche vrouw,
 Een vreemdelinge — eens zijn liefste boele,
 Wel goed om hem de lust zijns jeugds te koelen,
 Maar thans, nadat ik hem twee kind'ren schonk,
 Een lastig wijf, dat hem den weg verspert,
 Om nieuw'rer lusten dartel na te jagen,
 Dat hem gestaag herinnert aan den dank,
 Daar ik hem tweemaal toch het leven redde,
 En slechts door mij, hij 't gouden Vlies verwon.
 Maar wee — weet, als ik tweemaal wist te redden,
 Zoo weet ik twee maal twee keer ook te dooden —
 De mijne zijt gij en die zult gij blijven,
 En zelfs de dood zal u van mij niet scheiden,
 Tot in het andre rijk ben 'k nog voor u.

ANDRA (komt op)

Medea zijt gij hier . . . ik zocht u vrouwe,

Van Colchis is er tijding — gruw'bre tijding.

MEDEA

Spreek Andra, zoo rampzalig kan 't niet wezen,
Of uit uw trouwen mond klinkt het verzacht.

ANDRA

Uw vader . . .

MEDEA

Is hij dood?

ANDRA

O, erger, vrouwe!

MEDEA

Gestorven, zonder dat hij zijnen vloek,
Introk — die mij en Jason, beiden eeuwig
Verdoemen tot het zwartste ongeluk? . . .
Een zware vloek — en toch zoo licht te dragen,
Want was hij niet een band voor onzen echt?

ANDRA

Neen — niet gestorven is der Colcher koning,
Hij leeft — maar beter zeg ik, waar' hij dood,
De smart om Syrtus' dood, uw dapp'ren broeder,
En groot're smart om 't derven van uw bijzijn,
Heeft hem, den sterken, 't schrander brein verzwakt.
Nu zwerft hij rond door grotten en spelonken,
Zoekt daar bij nacht en ontij naar het Vlies,
En als hij dan van waken afgemat,
In 't woeste landschap schaduwen ontwaart

Houdt hij die beurt'lings voor een van zijn kind'ren,
 Hij snelt op stronken toe, omarmt ze vurig,
 Geeft kussen ze, de allerzoetste namen,
 Absyrtus, roept hij, koene, drieste jongen,
 Medea, krijgt hij, allerliefste dochter,
 Tot dat de morgenscheem'ring hem verkondt,
 Dat hij in 't duister niet zijn kind'ren koesterd',
 Maar ruige stronken, dorre, holle boomen,
 Dan stijgt zijn smart tot woeste razernij,
 En door de bergen klinkt zijn schorre stem,
 Als hij den gruw'bren vloek herhaalt, en weer
 Herhaalt, den vloek op Jason en Medea!
 En 't trouwe volk, als 't hoort zijn koning krijten,
 Aanschouwt die smart van den gebroken man,
 En hoort de echo's der vervloeking rollen,
 Roept dan die echo na, met vloek na vloek,
 Ook 't opgeschrikt gedierte vangt drâ aan,
 De gieren krassen en de wolven huilen,
 De slang sist vloek, de woeste leeuw brult vloek,
 Tot dat de donder zelfs zijn vloeken rommelt,
 De bliksem flitsend zoekt naar 't gulden Vlies,
 En 't gansch gebergte daverd van de vloeken,
 Gestort op 't hoofd van Jason en Medea.

MEDEA (neergezonken tijdens dit verhaal)

Wee!... wee... dat is mijn vader en mijn land,
 Dat zijn mijn bergen en dat is mijn hemel,
 Wee — Andra, zoo veel vloek verdraag ik niet...

(zich herstellend)

En toch... 'k verdraag ze — bliksem flits mij neer,
 Loei uit, gij donder, zware hemelsadem,
 Hier staat Medea, die haar Jason mint,

Neem al de kwalen van een menschenleven,
 Vermeerder ze tot op het hoogste tal,
 Zoo lang een vrouw bemint, kan zij ze dragen,
 En toont hoe schoonheid oprijst uit de smart.

ANDRA

Gij zegt het zelf' — ik zal uw smart vermeerderen?

MEDEA

Zoo 't mogelijk is, dan Andra, ja, spreek voort!

ANDRA

Weet dan, Medea, dat Corinthes koning,
 Een schitt'rend pleit voor Jasons onschuld hield,
 Zoodat zijn vaderstad hem nu wil eeren,
 Met dubb'le eer, wijl zijne onschuld bleek.
 Men weet het nu, zijn oom is niet gedood
 Door Jason, maar door d'eigen, slechte kindren,
 Men roept om Jason, wil tot koning hem,
 Die als een held het gulden Vlies herwon.

MEDEA

Mijn Jason — koning... o, mijn dapp're man!
 Dus eindlijk wacht u dan de zoete roem,
 En wordt hij koning — ik ben koningin!

ANDRA

Een enkel woord nog — neen, geen koningin,
 Het Griekenvolk wenscht Jason wel tot koning,
 Maar eischt, dat hij Medea eerst verstoote,
 Het volk vreest de barbaarsche tooverkol,
 Die gaat beschaduwd door haar vaders vloek.

MEDEA

En wat zegt Jason? . . .

ANDRA

Jason weet nog niets,
De koning van Corinthe houdt verborgen,
Het groote nieuws, omdat hij heim'lijk hoopt,
Dat Jason u, zijn boele, zal verlaten,
Zich met Creusa in den echt verbinden,
Zoodat zijn dochter koninginne wordt,
Naast koning Jason op Thessaliëns troon.
Dat is het gruwbre nieuws, vergeef mijn woorden,
Want trouw alleen doet m'u de waarheid zeggen.

MEDEA

Gezegend is de mond, die 't onheil kondt,
Want zij was trouw — en wat is hooger, Andra —
Dan trouw . . . kom hier, ik kus uw trouwen mond.

(Zij kust Andra. — Koning Kreon komt op met
Megyas en Athanas.)

CREON

Gegroet Medea . . . 'k hoop, ik stoor u niet.

MEDEA

Gegroet o Koning Kreon . . . hebt g'een wensch?

KREON

Een bitt're wensch, . . . voor u, voor mij, voor beiden,
Want bitter is 't, van wat men mint, te scheiden.

MEDEA

Een waar woord, en een woord diep meegevoeld,
En mag ik weten, op wie 't scheiden doelt?

KREON

Medea — hebt gij Jason lief...?

MEDEA

Vraag mij,

Of ik mijn oogen lief heb... van mijn oog wil scheiden,
Mijn tong,... of ik haar uit mijn mond wil rukken,
En vraag mij dan... of 'k wil van Jason scheiden.

MEGYAS

Beantwoord mij een enkele vraag, o vrouw,
Waarin bestaat de hoogste liefde... in
Het geven of het nemen?

MEDEA

In het geven...

Het zoetste van de liefd' is 't zich offren,
De vrouw die mint, verlate vader, moeder,
Den broeder, zuster, 't veilig vaderland,
Zij off're alles, eer, geluk en deugd,
Voor hem, dien zij bemint — want liefd' is off'ren.

ATHANAS

Dat is een heerlijk woord, wel haar, die 't sprak,
Maar tusschen woord en daad ligt diepe kloove.

CREON

Zoudt gij bereid zijn, vrouw, die kloof te dempen,
En u voor Jasons roem en heil te off'ren?

MEDEA

Gij kent mij niet, die zulk een vraag mij stelt,
 Mijn woorden volgen slechts mijn daden, koning!
 Ik gaf reeds alles wat 'k zooeven noemde,
 Gelukkig heet ik mij, dat ik het mocht,
 En waar 't mijn bloed — voor Jason stort ik 't gaarne.

CREON

Welnu dan — men vraagt u een grooter offer,
 Thessalië wenscht Jason thans tot koning,
 Nadat zijn onschuld bleek aan's konings dood,
 Maar tevens wenscht Thessalie, dat hij kome,
 Alléén . . .

MEDEA

Gij liegt!

CREON

Alléén, zeg ik, barbaarsche,
 De koning van Corinthe spreekt geen leugen.

MEDEA

Alleen . . . hij ga alleen . . .

CREON

Dus stemt gij toe?

MEDEA

'k Stem toe . . .

CREON

Heb dank — dan roep ons Jason hier.

MEGYAS

Ik ga mijn heer...

(af)

MEDEA

Ja, roep hem hier, doch ook
Alleen... een taak die, vrees ik, moeilijk valt,
Want sedert Jason te Corinthe toeft,
Ziet men hem slechts alleen... met uwe dochter.

CREON

Hij schijnt mijn kleine dochter zeer genegen.

MEDEA

O schijnt... ik bid u heer, scheidt schijn van zijn,
Gij, die zoo zeer bedreven zijt in 't scheiden,
Mij dunkt, dat ook die kleine, kleine dochter,
Wel Jason toegenegen is, niet waar...?

(Megyas met Jason en Creusa op)

Ziedaar... de kleine koningsdochter dan,
En aan haar zijde, Jason... die alléén
Den troon bestijgen wil van schoon Thessalië.

JASON

Mijn koning, zijt gegroet...

MEDEA

Van waar komt gij?

JASON (verward)

Ik kom... wat geeft u recht tot zulke vragen,
Ben ik niet vrij — mij lust geen antwoord thans.

MEDEA

En gij, onschuldig duifke, mijn Creusa,
Zeg mij — waar waart gij toch zoo lang alleen?

CREUSA

Mevrouw, ik heb gewandeld en gezongen,
De vlinders nagejaagd en plukte bloemen.

MEDEA

Niets meer?

CREUSA (Beschaamt)

Neen niets...

MEDEA

O zoete, lieve onschuld,
Maar meiske, waart gij straks niet saam met Jason?

CREUSA

O ja... met Jason was ik saam...

MEDEA

Het duifke,
Zoo waar, dat had het bloedje al vergeten,
En waar dan toefdet samen gij zoo lang?

CREUSA (verlegen, zwijgt)

MEDEA

Gij draalt met antwoord?

JASON

Wat gaat u het aan.
Waar 't kind, in dart'len eenvoud, heen wil gaan?

MEDEA

Ging zij alleen . . . ik liet haar gaarne vrij,
 Maar gij mijn echtgenoot waart ook daarbij,
 En beiden schaamt g'u mij uw gang te zeggen.
 (tot Andra)

Zij hebben gindschen liefdesgod bezocht,
 En hem te saam een bloemenkrans gebracht.

CREON

En wat voor kwaads steekt in dat schuldloos spel?

MEDEA

Alléén, zegt gij — alleen gaat Jason heen,
 Hoort! Jason, hoort! Thessalië zoekt een koning.

JASON

Dat zoete nieuws Megyas zei mij reeds . . .

CREON

Zijt gij bereid . . . Thessalië te verhooren?

JASON (aarzeland)

Men riep m'alléén . . . en ik ben niet alléén!

MEDEA

Ah! 'k wist het Jason . . . o, mijn eed'le held
 (zij stelt zich naast hem op)

JASON

Hier staat de vrouw, aan wie ik zeer veel dank,
 De moeder van mijn beide kind'ren, en

Wie Jason op den troon wil zien, hij dulde
Medea naast hem . . .

MEDEA

Dulden

JASON

Het is plicht

Van dankbaarheid.

MEDEA

Slechts plicht

JASON

En daarom wijs'k

Het aanbod af dit is mijn vast besluit

CREON

Dit zal ik aan de afgezanten melden,
Maar wel is het een droeve boodschap, Jason,
Want wie de plicht der dankbaarheid zoo eert,
Die zeker zou een zeldzaam koning wezen.
(Creon met Megyas en Athanas af)

CREUSA

Vaar wel, mevrouw — en Jason ook vaar wel,
Maar niet voor lang — ik hoop ik zie u snel.
(zij volgt haar vader, af)

MEDEA

Beantwoord mij één vraag . . .

JASON

Zwijg met uw vragen,
 Uw argwaan smet een vriendschap, zoo onschuldig,
 Hoe durft gij toch uw scherpe tong te wetten,
 Op zulk een lief, aanvallig kind als Creusa?

MEDEA

Niet ik dacht aan Creusa . . . maar slechts gij,
 Niet ik . . . maar gij zijt van die maagd vervuld,
 Een jonkvrouw is 't — wat femelt gij van kind,
 Met kind'ren gaat een man als gij niet uit,
 Om bloemen aan den liefdesgod te brengen.
 Deed kinderlijke onschuld haar straks blozen,
 Toen ik heur vroeg, waar toefdet gij met Jason . . .
 Neen Jason, zoo gij 't zelf nog niet ontdektet,
 Ik zag 't alrêe — ik, dubbel scherp van blik,
 Daar liefdes brandend vuur het oog verlicht,
 Zij mint u Jason . . . zeg het eerlijk? Jason . . .

JASON (afwerend)

Hoe zou ik 't weten, vrouwe.

MEDEA

Meer, gij mint
 Haar ook . . . ontken het niet . . . ik voel het Jason
 Maar ik ben niet de vrouw, om dat te dulden,
 Te veel heb ik geofferd om u nu
 Van mijne zijde weggerukt te zien . . .

JASON

Gij hoordet toch mijn woord . . . een kroon is mij,
 Geboden door Thessalië kom ik
 Alléén . . . ge weet, ik heb die kroon geweigerd.

MEDEA

Geweigerd . . . ja . . . maar niet omdat ge mij,
 Zoo lief hebt in het diepste van uw hart,
 Dat met een glimlach ge die kroon kondt weig'ren,
 Omdat u mijn bezit zoo kostbaar is,
 Dat zelfs Thessalies kroon een kleinnood lijkt,
 't Welk men, als overrijke, gaarne derft,
 Geweigerd, met een norsch gelaat, onwillig,
 Als een die zich van last'gen plicht moest kwijten,
 Plicht . . . dat was toch het woord, 't welk gij gebruiktet,
 Plicht zegt ge . . . spreekt van plicht der dankbaarheid . . .
 O, hoor deez' vrouw . . . spreek Andra, kond het hem,
 Hoe Colchis' dalen en valleien schreien,
 Om 't leed, dat door Medea is gebracht,
 Aan vader, broeder . . . en ook aan zichzelf,
 Want weet . . . geen groot're smart is ooit geleden,
 Dan door de vrouw, die een onwaard'ge mint.

JASON

Mij noemt gij een onwaardige, mij, Jason —
 Wat let mij vrouw, of tucht'ging zij je deel.

MEDEA

Dank goden . . . zie, hoe staat die toorn u wel,
 Vloek mij, o sla mij, trap mij, geesel mij,
 En ik zal alles met een lach verdragen,
 Wanneer 'k u maar niet onverschillig ben.
 Ik ben maar een doodarm barbarenkind,
 Gevloekt door vader en door vaderland,
 En 'k sta hier eenzaam tusschen vreemden, Jason.
 Zelfs gij, mijn allerliefste, zijt een vreemd'ling,

Van ander bloed, van ander ras en taal,
 En toch . . . mag ik mijn hoofd doen rusten hier,
 Aan uwe breede borst, mag ik u Jason,
 Maar schenken al wat ik aan liefde heb,
 Mijn geest . . . die altoos werkzaam is voor jou
 Mijn lichaam . . . altoos dorstend naar jouw hette,
 Mijn ziel, mijn bloed, mijn leven, alles Jason,

(zij omklemt hem)

Wat ik bezit, wat in, wat om mij is,
 Het is voor jou . . . ik ben jouw eigendom, —
 Wat is Medea zonder Jason — niets . . .
 O neem mij dan, behoud mij, o verstoot
 Mij niet . . . mijn Jason, heetgeliefde Jason . . .
 Laat dan mijn kussen op uw lippen branden,
 Laat dan mijn boezem aan uw borst vergloeien,
 Tot ik in zwijmel al wat is vergeet.
 Gij weet, ik ben een toovernaarster, die
 't Geheim kent van bedwellemende brouwsels,
 Maar neen, de zwartste alsem is nog laf,
 Bij de bedwelming van jouw ademtocht,
 Wanneer hij in d'omstrengling langs mij voert,
 Hier is mijn kus, proef Jason mijne kussen,
 En zeg mij, zijn ze niet gelijk die kruiden,
 Waarvan men dranken brouwt, die roezen brengen,
 Verzaak den troon . . . verzaak de kroon om liefde,
 En weet — Medea zal u koning maken,
 Van 't rijk, waarin geen menschen macht meer hebben,
 Het rijk der droomen van de tooverwereld,
 Het rijk, waar liefde en waar hartstocht heerschen,
 Kom, 'k pluk u netelen en slangenkruid,
 Weegbree en dolle kervel, roode bloemen,
 Die zal ik winden tot een wond'ren krans,

En voer dan mij ook naar der liefde tempel . . .

(terwijl Medea zich aan Jason klemt, heeft hij telkens geluisterd naar het gerucht van stemmen in de verte, die nu naderbij komen.)

JASON

Hoort ge daar roepen . . . ?

MEDEA

Niets hoor ik, geliefde,
Dan 't kloppen van mijn hart, saam met het uwe.

JASON

Luister ! . .

MEDEA

Waar zal 'k naar luisteren anders dan naar jou,
Hoe gaat je adem zwaar . . . hoe bruist je bloed . . .

JASON

Luister . . . ze roepen mij.

(men hoort verre stemmen)

Heil, koning Jason . . . heil koning Jason van Thessalië !

(Onder dit geroep komen de afgezanten
op, gevolgd door Creon en Creusa)

CREON

Hier staat de held van 't gulden Vlies, gezanten,
Brengt nu hem zelf de blijde boodschap over.

(Hermias de heraut blaast op de bazuin
en roept dan)

HERMIAS

Heil Jason . . . ridder van het gulden Vlies!
 Heil, roemrijk wreker van den moed'gen Phryxus,
 Heil, die Aiëtes op de vlucht deed slaan.

ALLEN

Heil! Heil!

HERMIAS

In naam van 't volk van heel Thessalië,
 Ben ik gemachtigd u te komen smeeken,
 Goedgunstig mij naar 't vaderland te volgen,
 Opdat men daar u dan tot koning kroon' . . .

ALLEN

Heil! Heil!

JASON

Om Jason roept men . . . slechts alleen om Jason,
 Maar weet — niet eenzaam keerde hij uit Colchis,
 Medea, dochter van Aiëtes, volgde,
 Nadat zij tweemaal van den dood hem redde,
 En hielp het gulden Vlies der slang 't ontwinden,
 Daarom, gezanten, dank voor uwe kondschap,
 Meldt aan Thessaliens volk, dat ik slechts kom,
 Wanneer Medea met mij wordt gehuldigd.

CREON

Mijn vrienden — gunt mij voor gij weer vertrekt,
 De eer, u tot een gastmaal uit te nood'gen.

CREUSA

Het beste, wat ons heerlijk land maar biedt,

Is nog niet goed genoeg voor u, mijn gasten,
 Die zulk een blijde boodschap aan ons bracht,
 En mocht ook niet een gunstig antwoord volgen,
 Wat heden neen is, wellicht ja is 't morgen...
 (afgezanten af met Creusa en Creon.)

JASON

Daar gaan ze heen, Medea... zeg mij nu,
 Zijt gij tevreden?

MEDEA

Ja... neen toch... niet gansch.
 Men eischt, held Jason zal alleen verschijnen,
 Welnu... gij zijt thans vrij... verlaat mij Jason...

JASON

(zichtbaar verheugd)

Dat is te veel Medea...

MEDEA

Neen, te weinig,
 Zich off'ren is de eerste wet der liefde...
 En zal ik dan die hooge wet niet houden?

JASON

En ik... geldt dan die wet niet ook voor mij?

MEDEA

O... je bemint mij... je bemint mij weer,
 (hem omhelzend)
 Zoo'n offer kan alleen de liefde brengen,

Maar ik wil niet uw offer, neem het mijne,
Mijn Jason, ga, en ga alleen...

JASON

Alleen?

Gij zeidet mij, gij waart mij alles vrouwe!

MEDEA

Ja, ... zoo ben ik jouw eigendom, dat ik
Slechts leef door jou, om jou, in jou, met jou,
Zoo een voel'k mij met jou, dat ik niet weet,
Of ik mijzelf ben of een deel van jou.
De smart, die Jason heeft, treft ook Medea,
De vreugd van Jason is Medeas vreugd,
Zoo ga en laat je kronen, want zoo ook,
Voel ik mij in mijn zoeten held gekroond.
Ik ben in jou ... alleen ga jij, niet eenzaam,
Mijn geest zweeft met je mee, met elken tred,
En zet jij ginds de kroon je op de lokken,
Bedenk, je zet ze tevens op mijn hoofd,
Plaats jij je op je troon, ook ik, Medea,
Wier geest door tooverkracht van liefde wijlt,
Waar slechts jouw lichaam is, zit op den troon,
En spreek jij recht, mijn mond spreekt door jouw mond,
En trek jij uit, den vijand tegemoet,
Mijn geest gaat nevens jou en zal je schutten.

(gejuich der gasten.)

Hoor toe ... zij juichen ... zie daar komt de stoet,
Naar buiten. Wel is Creon een goed gastheer,
Maar thans zal toch jouw woord hun blijdschap brengen,
Die zelfs de kracht des besten wijns beschaamt.

JASON (zich richtend tot de afgezanten)

Een beker hier voor mij.

CREUSA (brengt hem een beker)

Mijn koning hier . . .

MEDEA (rukt Creusa den beker uit de handen
en werpt dien weg, neemt zelf een andren
en reikt hem dien.)

MEDEA

Neem dezen Jason, die is voller . . .

JASON

Mijn vrienden, straks moest ik teleur u stellen,
U zeggen, dat Thessaliens kroon ik weiger,
Daar zij, die mij het gulden Vlies deed winnen,
Niet nevens mij als Koningin mocht heerschen,
Maar nu, die groote vrouw, uit heil'ge liefde,
Voor hare kinderen, voor mij, voor Thessa,
Wenscht, dat ik uwen roep gehoor verleene,
En ik alleen, zal met u mede trekken.

MEDEA

Held Jason, koning van Thessalië leve!

ALLEN

Held Jason, koning van Thessalië, leve!

HERMIAS

Heil Jason, die het liefste, dat hij heeft,
De gade, achterlaat om 't vaderland,

Te helpen . . . Heil u vrouwe, die zoo toont,
 Dat zij zou waardig zijn een troon te deelen,
 En zoo 'k Thessaliens volk, dees' mare kond,
 Zal het ook u wellicht ter kroning roepen,
 Want men verlangt ook naar een koningin.

JASON

Heb dank gezant, dit woord maakt 't scheiden lichter.

MEDEA

'k Beloof Thessaliens volk, dat nooit een vrouw,
 Van dieper dankbaarheid kon zijn vervuld,
 Dan ik, als het mij toestaat naast mijn Jason,
 Te waken voor het heil van Thessa's staat.
 En weet, al ben ik een barbaarsche, — mij
 Werd door de goden groote macht gegeven:
 Voor Thessa's heil zou 'k tooverwoorden spreken,
 Voor 't heil van Thessa zou de speer ik drillen,
 Voor 't heil van Thessa zou ik 't gulden Vlies
 Zijn wonderbare kracht doen uiten; ook
 Ben ik de moeder van twee schoone knapen,
 De echte zonen van held Jason, en
 Tot helden zal 'k ze vormen, sterk en woest,
 Dat Thessas toekomst ook verzekerd zij.

(tot Jason)

Uw kindren Jason, zijn thans koningszonen.

HERMIAS

Laat ons Thessaliens schoone toekomst zien.

JASON

Ja, breng ze hier, beschut door 't gulden Vlies,

'Thessaliens burgers hebben recht op beiden.
En morgen voer ik Vlies en zonen mee.

MEDEA

Ik ga mijn koning, uwe prinsken's wekken,
Die in den eersten sluimer wellicht droomen,
Maar nooit zoo schoon, als nu is werkelijkheid.
(Medea af)

CREON

Creusa, draalt gij? Vul de bekers, dochter,
Wat droomt ge meisje, en staat in gepeinzen?

CREUSA

Ik droom niet vader, maar ik bid en dank,
Want ziet, dees' morgen brachten wij den god,
Die in den kleinen tempel staat, een krans.
Jason en ik — en ziet, reeds nu verhoort
Hij al mijn beden . . .

(zij schenkt Jason in)

JASON (nadat hij gedronken heeft)

En wat mijn duifke hebt gij wel gebeden?
(tot de gasten)
Weet, dat 'k in Eros tempel met haar was,
Maar zoo onschuldig is de jonkvrouw, dat
Ze angstig was voor 't schot van 't schalksche knaapje.

CREUSA

Verteldet gij mij niet, hij breekt de harten . . .
(de gasten lachen)

En erger nog, hij schiet ze vast aaneen!
 (hernieuwd gelach, de gasten heffen
 en ledigen de bekers).

HERMIAS

En toen hebt gij gebeden, dat u nooit,
 Zoo een ontzettend pijlschot mocht verwonden?

CREUSA

Neen heer, dat bad ik niet, ik bad wat anders!

CREON

Ei — ei —

HERMIAS

Ik ben benieuwd...

CREON

En ik nog meer!

CREUSA

Ik bad, zoet godje, als gij toch wilt schieten,
 En ooit mijn hart aan andrer hart woudt rijgen,
 Dan bid ik u, spiets mij aan Jasons hart.

JASON

Schenk in... dat heet ik eerst devootlijk bidden!

HERMIAS

Als dat hier onschuld is, wat is hier schuld?
 Want bij mijn zwaard, de allerwijste meisjes,
 Die bidden in Thessalië niet anders.

JASON

Ik drink op alle wijze meisjes, Heil!

HERMIAS

Hoe zou deez' jonkvrouw nevens Jason passen,
Thessaliens volk ontving' een held als koning,
Een jonkvrouw, schoon en kuisch, als koningin.

CREON

Mij waar het lief, zoo Thessa en Corinthe,
Door banden van zulk bloed verbonden werden.

JASON

Schenk in, mijn kind . . . en daar het heden feest is,
Geef heden avond Eros dan zijn zin,
Kom, vlei u bij mij neder, drink met mij,
En lach en koos met mij, . . . wat? gij weerstreeft?

HERMIAS

Een maagd, die met een held te saam gaat bidden,
Die mag niet weigren, ook met hem te drinken.

JASON

Nooit Eros schoot zijn pijlen wissel af,
Dan bij het leedgen van den vuurgen beker,

CREON

Drink dan mijn kind . . .

CREUSA

Ik drink, mij is het wel,
Och Eros, maak toch ernst van dit schoon spel.

CREON (tot de gasten)

Daarbinnen wacht men u met maagd en wijn.
(het gezantschap af).

JASON

En zoudt gij werkelijk mij naar Thessa volgen?

CREUSA

O gaarne, — waar uw gade niet verbolgen...
Ik volgd'u waar gij gingt, op stap en tred...
Ik zou wel altijd om u willen wezen,
Reeds toen voor 't eerst 'k u zag, voeld' ik hier pijn,
Ik wist niet, dat dit Eros' schoten zijn,
En om het bonzen van mijn hart te mindren,
Sloop ik u na, waar ik u maar kon zien,
Een vreemde zaligheid vloot door mijn leden,
Een ongekeende lust beving mijn zinnen,
(Creon, van achter een zuil,
hoort toe.)

Ik wild'u streelen, in de oogen blikken,
Maar zaagt gij m'aan, dan voeld' een blos ik stijgen,
En vlood beschaamd, betreurde vlucht en schaamte,
Zoodra ik in mijn stille kamer lag.
Mijn lichaam beefde, 'k vond geen rust, geen troost,
En zelfs de slaap vermocht mij niet te helpen,
Want in mijn droom verrees uw beeld, en dan
Sloeg ik... zoo... d'armen om uw schouders henen,
(zij omhelst hem)

En drukte zoo mijn wang aan uwe wang,
Toen, eenmaal, hebt gij m'in den droom gekust...
'k Ontwaakte uit dien zoetste aller droomen,
En nooit scheen wreeder mij de werkelijkheid —

Ik weende... ik stond op... ik ging u zoeken...
 Maar niet u vond ik, doch uw gade, Jason,
 Zij keek mij aan met hare donkre oogen,
 En vroeg... wien zoekt gij hier in dezen stond?
 Ik schrikte... vlood..., en heb mij opgesloten,
 Maar 't was alsof haar zwarte blik mij volgde,
 Tot 'k insliep weer... en weder kust' ik u,
 En 'k wist, hoe zwak ik ben, dat 'k zou trotseeren,
 Haar donkre kracht, waart gij mij slechts nabij.

JASON

Dit is geen scherts meer — diepe, ware ernst,
 Welnu, mijn kind... wel heeft de pijl geraakt,
 Want ook ik droeg uw beeltnis in mij om,
 Ook mij verscheent gij zoetlijk in mijn droomen,
 Kus mij, kus mij, waarom geen waarheid maken
 Van droomen — 't heele leven toch is droom...

MEDEA (opkomend, haar beide kinderen en het gulden Vlies dragend, gevolgd door Andra.)

ANDRA

't Is koel van avond en de kleinen huiv'ren,
 Bedek ze goed met 't wijde Colcherkleed.

MEDEA

Ween niet, mijn kleinen... duister is de avond,
 Maar licht de kroon, die in de toekomst wenkt,
 En d'avondwind verliest zijn kille rilling,
 Waar warm de schaduw van het Vlies u dekt,
 (zij houdt het Vlies voor de borst,
 zoo de kinderen bedekkend.)

Zoo zal 'k mij toonen aan 't doorlucht gezantschap,
 Niet als een Grieksche, maar als Colchis' dochter,
 Die 't liefste wat ter aard haar werd beschoren,
 Haar echtgenoot, haar kindren en het Vlies,
 In liefde brengt en offert voor het heil.
 Van Thessa's edel volk, zoo zeker zal
 't Erkennen, dat al ben ik een barbaarsche,
 'k Mij op der Grieken deugden mag beroemen,
 Ik offer, ik bemin en ben toch fier.
 Weent niet, gij kleinen . . . o, wat zijt gij schoon,
 Twee rozenknoppen aan een zelfden steel,
 Twee snaren op één lier — in één accoord,
 Strak zult gij mij verlaten, dier'bre wichten,
 Wie zal in eenzaamheid uw moeder troosten,
 Wanneer zij niet meer uwe lachjes plukt,
 Niet meer uw oogjes 's morgens zich ziet oop'nen,
 Gelijk twee bloempjes, die een dauwdrup dragen,
 Niet meer uw smartjes sust, uw spelen leidt,
 U soestert, koestert, aan het hart mag drukken,
 Uw schreien troost, verdraagt uw kleine nukken,
 Wreed lot, driewerf wordt Jason mij ontrukkt,
 Eens door zich zelf en twee maal in mijn kind'ren.
 Het zij zoo . . . moedig dan de schred gedaan,
 Men zegt hier, het geluk is met de moed'gen . . .
 En wellicht wenkt tot loon ook mij een kroon.

(zij nadert en ontwaart Jason met
 Creusa in zoet onderhoud.)

Een kroon . . . wee mij, een band, een ijs'ren band,
 Wordt in dit oogenblik mij om het hoofd
 Geschroefd . . . Help . . . dat 's te veel . . . mijn slapen
 bersten,
 Maar neen . . . geen kreet, mijn kinderkens weest zoet,

Ja, 'k breng u tot den koning, schoone prinskens,
(Jason en Creusa kussen elkaar)
Het duifke en de doffer, ach wat onschuld,
Ziedaar dan het blauwoogig, maagd'lijk kind,
Een kind — een deern — een veile, sluwe lokster,
En weer een kus... weer een omhelzing. O,
Ik wil van hier — wil vluchten... weg, gij kind'ren,
Dit is een droom — gij droomt Medea, droomt,
Gij hebt een van uw brouwsels opgedronken,
Die in den droom des levens afgrond toonen.
Weg... weg... van hier... en dit... dit zijn geen
kind'ren.

En nog een kus — nu een omstrengeling,
Ik zeg, dit zijn geen kind'ren, dit is broed,
Geteeld in ontucht zijt gij, monsterbroedsels,
O, nog een kus . . . nu streelt hij haar de wangen,
Uw moeder was een boele en uw vâar
Een trouweloos wellustelling . . . weg broed,
Wat van twee zulke ouders komt, zijn monsters . . .
(Zij geeft de kinderen ruw aan Andra,
de kindren vangen aan te schreien, daar
door schrikken Jason en Creusa op.)

Schrik niet... ik stond reeds langer hier, zoet paar...
Gereed om u den uitzet aan te bieden,
O, 't is maar weinig... hier het gulden Vlies,
Twee kind'ren en het offer van mij zelve,
Ga door... laat u toch niet door 't schreien storen.

JASON

Het was slechts scherts!

CREUSA

Zoo dan...

Ik kus hem nogmaals uwen lieven man...

MEDEA

(op haar tosnellend en haar met het
gulden Vlies slaande, dat breekt.)

En sterf dan aan die kus, in onschuld, deerne,

Ik zeg u sterf, het leven is een scherts...

(Zij wort haar. Creon en de gasten, slaven
en slavinnen komen toegelopen.)

CREON

Wee... goden wee... wat doet daar de barbaarsche,
Mijn kind, mijn kind, mijn klein, onschuldig duifke!

(hij ontruikt haar aan Medea en werpt
Medea terug.)

Lost van haar, ondier, los...

(hij vangt Creusa in zijn armen op)

CREUSA

O vader... vader... vadertje... in onschuld...

Zij zelf gebod het, en ik dorst niet weig'ren,

Vaarwel mijn Jason, allerliefste held...

(zij sterft)

MEDEA

Allerliefste held... 't allerlaatste woord...

O allerlafste held... zeg ik.... o valschaard,

O trouwelooze schenner... zie ik bracht,

U alles . . . alles, eer en land en kind'ren,
 Mij zelf . . . en gij, wat geeft gij mij terug . . . ?
 Niets . . . en dus moet ik u weer alles nemen . . .
 Het liefste dood . . . het gulden Vlies gebroken,
 Daardoor voor altoos van zijn macht beroofd,
 Maar nog wat bracht ik . . . dat ook zal 'k u nemen.
 (Zij snelt op Andra toe, die de kinderen
 vast houdt)

JASON

Red de kind'ren, Andra, red de kind'ren!
 (Andra met de schreiende kindren af.)

MEDEA

(nasnellend)
 Schrei niet, gebroed . . . hier, dat stilt al uw schreien.

ANDRA

(komt alleen terug)
 O meester . . . wee, ze zijn in 't hart gestoken,
 En 't lauwe bloed vloeit lekkend langs mijn arm,
 Die zij in doodsangst rochlend, nog omklemden,
 Gevloekt het land, gedrenkt met kinderbloed!
 (af)
 (Medea is onderwijl teruggekomen.)

JASON

(zijn zwaard trekkend en
 op Medea toestootend.)
 Onzalige . . . ik dood u hier bij hen . . .

MEDEA

(haar kleed openscheurend
en haar boezem biedend.)

Dood mij — ik zeg u, gij kunt mij niet dooden.
Want die gij dooden wilt, is reeds doorstoken,
Dood mij — gij, die mijn vaders brein verstoorde,
Dood mij — gij, die mijn broeders leven naamt,
Dood mij — gij, die mij aan mijn land ontroofdet,
Dood mij — gij, wien ik tweemaal 't leven redde,
Dood mij — het gulden Vlies beschermt mij nu niet meer,
Doorsteek deez' boezem . . . dien gij hebt ontwijd,
Door duizend steken van uw valsche kussen,
Doorsteek deez' borsten, waar zoo vaak 'g aan rustte,
Hier staat Medea, Grieken — een barbaarsche —
Die alles heeft geofferd voor uw heil,
Tot loon kreeg laffen smaad en breuk der trouw,
Ik zeg u, steek toch toe, wat draalt gij nog?
Men wenscht u te Thessalië alléén,
Nooit werd u bee'tre kans dan nu geboden.

JASON

Het zwaard ontvalt mij, o die tooverblik,
Ik kan niet . . . ik zie niets dan 't duister glimmen,
Van dat zwart oog, o vrienden helpt, uw koning!
(hij stort in de armen
van de gasten)

CREON

Dan ik . . . ik zal mijn dochters onschuld wreken!
(Hij gaat met zijn zwaard
op haar toe)

MEDEA

Stoot toe . . . maar weet het wel, gij wreekt geen onschuld,
 De boele wreekt gij op de vrouw, de moeder . . .
 Stoot toe . . . mijn boezem is nog blank o Creon,
 Zeg koning, zaagt gij ooit zoo blank een boezem . . .
 Hij 's kuisch . . . want ik was trouw aan d' éénen man,
 Stoot toe . . .

CREON

(Laat het zwaard zinken)

Ik kan niet . . . want gij hebt gelijk . . .
 Ja waarlijk, gij hebt recht, Medea, . . . ga . . .
 Ik bid u, ga . . . verlaat dit Griekenland,
 Hier wonen helden . . . Colchis teelt heldinnen . . .

MEDEA

Vaarwel, gij heldenvolk, dat vrouwen schent,
 Vaarwel — ik ga den vloek mijns vaders boeten,
 En wee Thessalië, wee Thessa's koning,
 Gij, die dien man alléén tot koning wenschtet,
 Vereenzaamd zult gij blijven tot het eind . . .
 (zij gaat af)

EINDE.

DE BRON DER JEUGD.

EEN TOOVERSPEL IN VERZEN GROOT VIER BEDRIJVEN

PERSONEN:

WHIST, de Hartekoning.
HOMBRA, zijn gade.
BANCO, hun zoon.
CARTOLINA, hun pleegdochter.
RUITENHEER,
RUITENVROUW,
SCHOPPENHEER,
SCHOPPENVROUW,
JOLLY JOKER, Hofnarrin.
SCHOPPEN ZEVEN, een bedelaar.
SCHOPPEN TIEN, een moordenaar.
VROUW SCHOPPEN TIEN,
DE MAGIËR,
BLANCA,
MARJOLIEN,
KLAVERENJONKHEER,
RUITEN NEGEN, Lakei.
EEN HELLEBAARDIER.

Het stuk speelt in het rijk van den kaartenkoning Whist.

EERSTE BEDRIJF.

Het landschap van Klaveren-Aas, Rechts het
kaartenpaleis van koning Whist.

Eerste Tooneel.

Ruitenvrouw, later Ruitennegen.

RUITENVROUW

Hallo . . . Hallo . . . is hier geen dienaar, hé,
Dat is me tegenwoordig hier een toestand,
De koning en de koningin aan 't twisten,
Banco, de zoon des konings, verliefd tot d'ooren,
Op Cartolina, eene vondeling,
Ik heb al heel wat aan dit hof beleefd,
Maar zooals thans was 't nooit, het heet met recht,
Oud mal gaat bijgeval nog bovenal,
Hallo, (zij klapt in de handen) hallo,
(Zij stampet met de voeten) hallo een dienaar,

RUITENNEGEN (als lakei)

Heeft u mij soms geroepen, Ruitenvrouwe?

RUITENVROUW

Geroepen ? 'k Heb geklapt, gestampt, geschreeuwd,
 Geklopt, getoeterd, ja weet ik al wat,
 Alleen heb 'k niet gezocht aan 't sleutelgat,
 Waar ik je, wil ik wedden, had gevonden,
 Nu, biecht eens op, ... is 't waar ?

RUITENNEGEN,

Mevrouw, 't is zonde,

Maar waar is 't ...

RUITENVROUW

Ware zonde ...

RUITENNEGEN

En zond'ge waarheid

Kwam daarbij ...

RUITENVROUW

Zoo luistervink ... zóó,
 Dief van 's konings woorden, leepe langoor,
 (zij trekt hem aan de ooren).

RUITENNEGEN

Ai ... ai ... trek niet te hard, of 't loopt er uit,
 En dan is al dat kostlijk weten weg,
 Wie zal u dan nog op de hoogte houden,
 Van wat er binnen deze muren omgaat ?

RUITENVROUW, (vertrouwelijk)

Zeg spoedig, weet je weer wat nieuws, hoe is 't,

Is Koning Whist nog altijd niet bepraat,
En kijft de koningin nog steeds vergeefs?

RUITENNEGEN

Mevrouw, naar 't geen ik hoorde...

RUITENVROUW

...Wat je hoorde!

O schandstuk, hoor je aan de sleutelgaten?
Zeg op... wat hoorde je... dat moet ik weten,

RUITENNEGEN

De koning wil het jonge paar ontvangen,
En wil de koningin... (hij zwijgt)

RUITENVROUW

Nu wat wil hij?

RUITENNEGEN

Zoover had ik geluisterd, toen vol schrik,
Hief ik mijn hoofd omhoog en sloop terzij,
Ik hoorde plotsling schreden, neen ik meende,
Dat ik ze hoorde... 't is een angstig luistren,
Met 't eene oor aan 't gat en 't andre waakzaam,
Of niet van ergens een gevaar u dreigt,
Dat u wel 't hoofd kan voor de voeten leggen,
Te lage plaats voor 't hooge sleutelgat,
Zoodat voor goed het uit is met het luistren.

RUITENVROUW

Dat's alles wat je hoorde, laffe haas,

Wat doe je met je nuttelooze lepels,
(zij trekt hem weer aan 't oor).

RUITENNEGEN

Ai ... Ai ... ik weet nog meer ...

RUITENVROUW

Welnu, ik luister ...

RUITENNEGEN

Toen het vermeend gevaar voorbij was, hief'k,
Mijn oor weer tot het gat, de koningin,
Zei juist: „En 't einde is een republiek,
Toen weer de koning: „Wijf, maak me ...”
(hij zwijgt weer)

RUITENDAME

Welnu,

Wat wil de koning van zijn gade maken?

RUITENNEGEN

Helaas, mijn luisterkunst blijft bij dit maakwerk,
Mijn wakend oor had wis zijn plicht verzaakt,
Ik voelde hier het onder deze panden,
(wrijft zijn achterdeel)

Wie mij daar schopte weet ik niet, want toen,
Ik omkeek naar den milden schoppen-schenker,
Was d'afstand al te groot, zoo vloog ik heen,
Mijn panden leken vleugels, die mij droegen ...
(wrijft zijn zitdeel)

RUITENVROUW

Mij schijnt, je vlucht was zéér laag bij den grond,

RUITENNEGEN

Ach schoppen krijgt men meer aan 't Hof dan fooien,
 Maar toch . . . die schop was niet van een opschepper,
 Als schopper is die man zeer welgeschapen,
 (hij houdt zijn hand op voor een fooi).

RUITENVROUW

Weg luistervink, die schop zij jou tot loon!

RUITENNEGEN

Bedien de grooten en je dank is hoon!
 (af)

Tweede Tooneel.

Schoppenvrouw. Ruitenvrouw. Later Ruitennegen.

SCHOPPENVROUW

Mevrouw, ik groet u met de meeste gratie.

RUITENVROUW

Mevrouw, ik groet u met de meeste statie.

SCHOPPENVROUW

Zaagt u zooeven niet mijn heer gemaal?
 Hij wilde wachten bij de deur der zaal.

RUITENVROUW

Helaas — ik zag hem niet, had niet de eer,
 (terzij) Ah zoo — hij kreeg dien schop van Schoppenheer,
 Die zelf hier wou voor luistervink gaan spelen,
 Wij zullen onze staatsgeheimen deelen,
 (tot Schoppenvrouw)

Mevrouw — het is u zeker al bekend . . .

SCHOPPENVROUW

Ik weet niets . . .

RUITENVROUW

Gelukkige, niets weet ze,

Ach, vrouwe, mocht ik in uw plaats toch zijn,

Want niets te weten brengt de zaligheid,

Helaas, ik weet maar al te veel!

SCHOPPENVROUW (nieuwsgierig)

U weet wat?

RUITENVROUW

Zooeven had de koning met zijn gade,

Een twistgesprek . . . (zij zwijgt)

SCHOPPENVROUW (uit haar rol vallend)

Ja, dat vernam ik ook,

RUITENVROUW

En weet u ook . . .

SCHOPPENVROUW

O neen, dat niet,

Zooals ik zei . . . 'k weet niets . . . en ik weet van niets.

RUITENVROUW

Dat is groot onderscheid, niets weten of van niets te weten.

RUITENVROUW

Ik weet niets en ik weet van niets.

SCHOPPENVROUW

Dat 's dubbeld,

En ik, ik weet een helft . . . en nog een helft,
 Dat is óók dubbel weten, — dubble helft,
 Gevoegd bij 't dubble van de Schoppenvrouw,
 Vierdubbeld weten wij het staatsgeheim.

RUITENNEGEN

(hij is tijdens het gesprek nader
 geslopen en heeft geluisterd)

En dan zouden die twee het lang verzwijgen,
 'k Hoor toe, hier is 't nieuws van den dag te krijgen !

SCHOPPENVROUW

Mijn echtgenoot vernam uit goede bron,
 Hombra, de koningin, zei tot den koning,

RUITENNEGEN

Daar komt de helft, van 't geen ik niet kon hooren.

SCHOPPENVROUW

Nooit zou zij toestaan dat haar zoon, Prins Banco,
 Zich met de vondeling zou vereengen,

RUITENVROUW

En ik vernam ook uit de beste bron,
 Van iemand, die de koningin nabij staat,
 De koning wenscht, dat Banco trouwen zal,
 Juist naar zijn liefde, 't hart en het geval,

De koning heeft gelijk, 't hart boven alles,
Want die zijn hart niet volgt, dien volgt zijn ongeluk.

SCHOPPENVROUW

Ik meen mevrouw, een prins heeft andre plichten,
Hij zij eerst vorst — en luistre naar 't verstand.

RUITENVROUW

Bent u mevrouw ook met verstand getrouwd?

SCHOPPENVROUW

Helaas — ik ja — en 't heeft mij zwaar berouwd.

RUITENVROUW

Welnu ...?

SCHOPPENVROUW

Wel met verstand, maar 'k trouwde geen verstand'ge,
En u, ...? ...

RUITENVROUW

Mij leidde d'inspraak van mijn hart.

SCHOPPENVROUW

Vanwaar kwam dan bij u de huwelijkssmart?

RUITENVROUW

Ik gaf een hart en hoopt' een hart te vinden,
Maar merkte, dat hij anderen beminde!

SCHOPPENVROUW

Dat plaatste 'k mij maar niet aan 's konings zij,

RUITENVROUW

Mevrouw, 'k ben in 't mijzelve plaatsen vrij,
En 'k raad u eerder aan van zij te wisslen.

SCHOPPENVROUW

Laat dat mevrouw, mijzelve maar bedisslen.

RUITENVROUW

Bedisslen is uw zwak, dat is bekend.

SCHOPPENVROUW

Bedisselen is beter dan verwisslen,
Waarín gij, naar men zegt, zoo handig zijt,
Dat Ruitenheer een harlekijn zou zijn,
Droeg hij van elken minnaar maar één ruit!

RUITENVROUW

Uw Schoppenheer liep zeker aan het lijntje?
Jan Klaassen rondgevoerd door zijn Katrijntje,
Een ieder weet, gij waart hem steeds tot last,
En kreeg meer slaag dan in de poppenkast.

SCHOPPENVROUW

Dan laat ik mij niet zeggen, totebel!
(slaat haar met een reticule).

RUITENVROUW

Wijl het de waarheid is, oud, leelijk vel!
(slaat terug. Tijdens het gevecht
komen de mannen op).

Derde Tooneel.

Vorigen. Schoppenheer, Ruitenheer.

SCHOPPENHEER (Ruitenvrouw wegrukkend)

Wat, wilt gij wel mijn vrouw met vrede laten!

RUITENHEER

(Schoppenvrouw wegrukkend)

Wat, wilt gij wel mijn vrouw met vrede laten!

SCHOPPENHEER

Wat Ruitenheer, die handelwijs eischt bloed,
(trekt zijn zwaard)

RUITENHEER

Ei Schoppenheer, en d'uwe overmoed!

SCHOPPENHEER

Laat overmoed met overlafheid strijden,
Tot dat in 't strijdperk blijve een van beiden!
(Allen strijdend af.)

Vierde Tooneel.

Schoppen Zeven, Jolly Joker.

SCHOPPEN ZEVEN

(Hij heeft, verborgen liggend tegen een
zuil, alles gezien)

Daar is de schooier weer — foei, wat een nacht!
Een vogel heeft zijn veeren en zijn nest,
Een roofdier heeft zijn hol, een mol zijn gat,
Maar ik, een zoon des menschen toch — ik zwerver,

Bezit alleen dees lompen, dat is alles,
 En zie — dat groote pak, dat alles heeft,
 Stort menschenbloed op grond van wijvepraatjes.
 Brrr — ik lijd koude, honger, dorst en erger ... jeuk!
 Ik zelf, toch zonder dak en kost, helaas,
 Ben van de luizen d'uitverkoren kostbaas ...

(hij schurkt zich)

Zie, sterven zou ik willen — of voor 't minst,
 Dit zoete aardsche leven nogmaals leven ...
 Maar dan wat wijzer, met wat meer verstand,
 Want d'ergste van de kwalen, die mij plagen,
 Is het besef, dat ik door eigen schuld,
 Door luiheid, drankzucht, spel en door de vrouwen,
 Dus, tot den laagsten sport ben afgedaald,
 Ach ... nogmaals jong ... en dan verstand'ger leven...!
 (Jolly Joker uit het paleis tredend)

JOLLY JOKER

Hoord' ik daareven hier geen zwaarden klettren?

SCHOPPEN ZEVEN

(met uitgestoken hand op haar toetredend)

Een aalmoes ... gratievolle, schoone jonkvrouw!
 'k Heb sedert gistrenmorgen niets genuttigd!
 Een aalmoes — of ik sterf zoodra van honger.

JOLLY JOKER

Schoon, gratievol — en jonkvrouw! Ben ik dat?
 Hij zegt het — hij, die niets heeft te verliezen.
 't Is zeker waarheid, want die spreekt men dan,
 Wanneer men door haar niets verliezen kan.
 (zij grijpt in haar zak)

Een goudstuk, vriend, dat goudstuk is voor jou, . . .
 (Schoppen Zeven wil toegrijpen, ze geeft
 hem met de rinkelbel een tik op de hand).

SCHOPPEN ZEVEN

Vervloekte oude kol!

JOLLY JOKER

Dat is gelogen,
 Zoo ziet men : de verwachting van bezit,
 Slaat menschenaard reeds om van lam tot wolf,
 Vreest voor degenen, die uw erfdeel wachten,
 Zij zien u aan, als waart gij reeds gestorven.
 Dit goudstuk vriend, zij 't uwe . . . handjes thuis,
 Eerst toont gij mij, dat uwe armoed vrucht droeg.

SCHOPPEN ZEVEN

Wat, moet ik druiven lezen gaan van dist'len ?

JOLLY JOKER

Alleen wie van de distels vruchten plukt,
 Kan zeggen, dat zijn leven is gelukt.
 (zij wil gaan, hij houdt haar smeekend bij den rok)
 Wat, trek mijn rok niet hoog, onkuische vlegel,

SCHOPPEN ZEVEN

Ach, wat voor kuitén, ach wat fraaie kuitén!

JOLLY JOKER

Dat zeg je ook alleen maar om de duiten.

SCHOPPEN ZEVEN

Rond als een peer en mollig als een moesje,

O vrouwerok, uw naam in zelfverloochening,
 Dat Zéfir blaast dit kuische rokjen op,
 Boréas voer dit kuitenschoon ten top.

JOLLY JOKER

Maak van mijn spillebeenen niet zoo'n wezen.

SCHOPPEN ZEVEN

Hoe nu? 'k Moest drijven toch van distels lezen?

JOLLY JOKER

Dat lieg je, uitgeslapen schooierszoon,
 Mijn beenen distels, (slaat hem nogmaals)
 Jij hoort bij de honden,
 Spreek niet alleen, naar honger met twee monden!

SCHOPPEN ZEVEN

Zoo zijn de vrouwen, wee wie bij heur waar is,
 Ze vragen waarheid, maar ze meenen leugen,
 En daarom minnen zij, die 't minste deugen,
 Werd ik nog eenmaal jong, ik meed de vrouwen,
 Zij zijn het die mij tot verspilling brachten,
 Van vaders erfdeel, aan haar moet ik wijten
 Dat ik, eens kloek en welgegoed, geacht,
 De rest mijns levens als een oude schooier,
 Veracht, door elkeen afgesnauwd, moet slijten.
 (men hoort zwaardgekletter)

Pas op, daar is dat troepje hooge heeren,
 Wat zie'k, ze zijn nog aan het duelleeren,
 Ik berg mij hier, want als er slagen vallen,
 Krijgt d'arme altoos 't grootste deel van allen.
 (Hij verbergt zich achter de zuil).

Vijfde Tooneel.

Ruitenheer, Ruitenvrouw, Schoppenheer, Schoppenvrouw

RUITENHEER

(schermend met Schoppenheer)

Ik vraag een oogenblik,

(laat het zwaard zinken).

SCHOPPENHEER

En zoo doe ik!

(laat het zwaard zinken)

RUITENHEER

Het waar misschien wel wijs, wanneer wij eerst,
Elkaar eens zeiden, waarom wij wel strijden.

SCHOPPENHEER

Excuus, wat is de oorzaak van ons twisten?

RUITENHEER

Aanvaard — 't waar wijzer zoo te voor we 't wisten.

SCHOPPENHEER

Ik wed, wij waren beiden niet in strijd geraakt.

RUITENVROUW

De koning wenscht Prins Banco moge huwen,
Al naar 't hem lust, en waar 't een vondeling,
Ik geef den koning recht, leve de koning.

SCHOPPENVROUW

De koningin wenscht, dat haar zoon slechts huwe,

Met een prinses van d'eigen rang, het heil
Des staats, zegt zij, ga voor des harten wensch,
Eerst zij een prins een vorst en dan een mensch.

SCHOPPENHEER

Ik ben met Ruitenvrouwe voor den koning.

RUITENHEER

Vervloekt — en ik houd het met Schoppenvrouw

RUITENVROUW

Ik wensch niet man, dat jij 't met andren houdt,
Dat heeft mij al zoolang 'k je ken, berouwd!

SCHOPPENVROUW

'k Geef Ruitenheer gelijk, de koning leve!

SCHOPPENHEER

(zijn vrouw slaande)

Ik zeg jou wijf, je zult hier niet zoo schreeuwen!

RUITENHEER

(weer met het zwaard op Schoppen
heer indringend)

Dat is geen edelman, die vrouwen slaat.

SCHOPPENHEER

(zich met het zwaard verdedigend)

Dat is geen edelman, die 't hart versmaadt.

SCHOPPENVROUW

(tot Ruitenvrouw)

Jij bent het, die mijn man hebt opgestoot,
(vliegt haar in 't haar)

RUITENVROUW

Dat is te veel, mijn bloed nu overkookt!
(Alle vier vechtend af)

Zesde Tooneel.

Jolly Joker. Schoppen Zeven. Later Prins Banco
en Cartolina.

JOLLY JOKER

Neen, nu heb 'k 't goed gehoord, hier vallen slagen,
Waar strijdt men hier, dat mag ik niet verdragen,
(zoekend ontwaart zij Schoppenzeven)
Hé schooier, wie verstoort hier zoo de orde?
Dat wordt hier zwaar gestraft voor 's konings poort.

SCHOPPENZEVEN

Het waren grooten, die aan 't twisten sloegen.

JOLLY JOKER

Waarom?

SCHOPPENZEVEN

Waarom zouden de grooten strijden?
Om een stuk brood, een deken of een dak,
Om 't recht zich vrij en frank... te mogen krabben,
Om plaats in 't slaapvertrek, onder de brug,
Om 't deelen van een schim'lig keukenkliekje,
Een rechtstrijd over anderhalve cent,
Met 't mes als advocaat, den vuist als rechter...

JOLLY JOKER

Ik vroeg niet waarom schooiers bakkeleien,

SCHOPPENZEVEN

Mal wijf, waarom zouden de grooten strijden,
Natuurlijk waren vrouwen in het spel,
Dat is van al hun twisten steeds de wel,
Hoe dom zijn wij toch met elkaar, wij mannen.

JOLLY JOKER

Niet met elkaar alleen — afzonderlijk,
Is jullie domheid ook verwonderlijk!
(het gekletter komt nader)
Wat zie 'k gevecht, terwijl de koning komt,
Stil daar — de koning is in aantocht, stil!
(Joker af)

BANCO

Mijn lieve Cartolina heb slechts moed,
Ik weet, mijn moeder wenscht wij zullen scheiden,
Maar eerder wil ik alle smarten lijden,
Verzaak mijn titel, koninkrijk en goed,
Dan u geliefde, van mijn zij te stooten.

SCHOPPENZEVEN

Daar heb je weer een van die domme grooten,
't Lot gaf hem alles, rijkdom, eer en staat,
Een schoon statuur, gezondheid en verstand,
Nauw komt een vrouw, of alles is te schand..
(tot Cartolina)
Prinses, ik smeeek u, heb wat medelij,

Ik ben een arme man en ik heb honger,
Geef mij een kruimsken van uw overvloed.

CARTOLINA

(hem een beurs toereikend)

Hier arme man, het schijnt, je hebt het koud,
Koop je kleedij en voedsel, wil je werk?
Wat is je vak, misschien kan ik je helpen...

SCHOPPENZEVEN

Ik ken geen vak prinses, ik kan niet werken...

BANCO

Jou luiaard, domoor, 'k zeg je weg van hier!

SCHOPPENZEVEN

Prins, ik zal gaan, maar voor ik ga, zie daar,
Neem gij terug, wat de prinses mij gaf,
Zij gaf mij goud en meer dan dat, een woord
Van liefd' en medelij, heb dank daarvoor,
't Goud van haar hart is meer waard dan dit hier,
'k Versmaad een beurs met smaad, maar 'k voel mij rijk,
Met 't gulden woord uit een prinsessemond.
(reikt den prins de beurs toe, die haar weigert)

BANCO

Een beedlaar zooal; jij ontmoett' ik nooit,
Wel wist ik dat een liederlijke ziel,
Vaak zich in schitterende kleeren kleedt,
Maar dat in lompen zulk een ziel zich hult,
Als d'uwe vriend, dat is mij nieuw, zeg mij,
Hoe kwam een man als gij tot dezen staat?

SCHOPPENZEVEN

Door d'eigen schuld mijn prins, eens was 'k als gij,
 Geeerd en rijk, gezond en levenslustig,
 Maar 'k hield te veel van Wijntje en van Trijntje,
 Zoo slonk mijn heele have tot dit schijntje,
 En met de have slinkt ook eer en aanzien,
 Zoodat ik nu nog maar een enkle wensch heb,
 Te sterven, prins . . .

CARTOLINA

Dat is geen goede wensch,
 Ik zeg u leef en tracht door wijzer leven,
 U zelf opnieuw 't verlorene te geven.

SCHOPPENZEVEN

Opnieuw, o jonkvrouw, wie zoo viel als ik,
 Voor hem ligt het opnieuw aan gindschen oever,
 Ja, kond' ik nog mijn leven eens herleven,
 Dan zou'k niet meer dezelfde fouten doen,
 Ik leefde matig, zocht een trouwe vrouw,
 En zou naast haar mijn goedren wel besturen,
 'k Had zonen, dochters, die mij, werd ik oud,
 Vereeren zouden en in liefd' omringen,
 Opnieuw, o kon ik nog dat lied eens zingen,
 'k Waar niet als nu, in ouderdom alleen . . .
 Gij gaaft mij goede woorden, goud en troost,
 Vergun mij, dat ik u in dank daarvoor,
 Toeroep — weet hoe gij leeft — ééns leeft gij maar,
 Bedenk het wel, oud leven wordt niet nieuw,
 En 't jonge leven vliedt, de ouderdom komt snel,
 Eens leeft men maar — o leef dan wijs en wel!
 (Hij strompelt weg)

BANCO

O leef dan wijs en wel, dien raad zal 'k volgen,
Eens leef ik maar, dus leef 'k dit leven goed,
En hoe mijn lief, kon 'k beter leven dan,
Aan uwe zij — gij wijze en gij goede,
Voor eeuwig d'uwe, o dat noem ik leven,
(Hij omhelst haar)

CARTOLINA

Heb dank en voor die woorden wil 'k u geven,
Mijn liefste kus — wat geeft ge mij in ruil?

BANCO

Dien liefsten kus terug — neen, neem een tuil,
Van kussen en nog altijd is het weinig.
Ik wilde liefste, 'k kon mijzelf vergeten,
En gansch een deel van jouw zijn . . .

CARTOLINA

Dat zou 'k heeten,
Een goede levensdaad, konde ik ook maar,
Mijzelf' vergeten tot ik Banco waar...
(Hij omarmt haar rechts).

BANCO

Ziedaar ons weder op het zelfde pad,
Want zoo geruild, kunnen we onszelf ook blijven,
(hij omarmt haar links)
Maar 'k wil mijn naam in uw groot harte schrijven.
(Hij snijdt in een boom een hart
en daarin een C.)

CARTOLINA

En jouw naam in mijn hart — en daaromheen,
Een grooter hart, nu zijn bei harten één!

Zevende Tooneel

Banco. Cartolina. Jolly Joker. Later Schoppen Tien.

JOLLY JOKER

Daar is het paar — neen, 't is nog ongepaard,
Voor men getrouwd is, is geen paar gepaard,
Zoo ging 't ook mij, kort voor de huwlijksbond,
Verstoord' ik mijn geluk door mijnen mond,
Mijn scherpe tong sneed minnaars liefde af,
En sedert leef ik liefdloos als in 't graf,
Kond' ik nog eenmaal maar mijn leven leven,
Ik zou mijn lief slechts zoete woordjes geven,
Maar 't is voorbij, de jeugd keert nimmer weer,
Nu ben 'k narrin aan 't hof, bespot het eigen zeer,
Een bitter heulsel voor der liefde smart,
Eens sneed hij ook mijn letters in een hart,
De boom is omgehakt, de wortel leeft,
Totdat de arme, dolle zotskap sneeft,
Ik wil die bei voor zulk een smart bewaren,
Want krijgt de koningin haar zin, die twee,
Slechts worden één, in smart van scheidingswee!

BANCO

Dag Jolly Joker, komt gij ons bespieden?

JOLLY JOKER

Neen prins, ik kwam om u mijn dienst te bieden.

CARTOLINA

Heeft liefde dienst van narregrappen noodig?

JOKER

O, meenge liefde leeft alleen van zothed.

BANCO

Maar d'onze narrin kan uw zothed missen.

JOKER

Meent gij daarmee, z'is zelve zot genoeg?

BANCO

Maar vrouw!

CARTOLINA

Weeg wel uw woorden, Jolly Joker,
Scherts niet met liefde, die zoo is gemeend.

JOKER

Ik woog mijn woorden, wie weegt meer zijn woord,
Dan die aan 't hof van schertsen leven moet,
Het is een zwaar beroep, het mijne, prins,
Want elk wil lachen om eens anders zothed,
Maar voor de eigen zothed is elk blind.

BANCO

Dat's ongelukkig, waarlijk.

JOKER

Neen, niet gansch,
Want zou een elk om d'eigen zothed lachen,

Wie vond dan tijd om mij nog aan te hooren?

BANCO

Maar waar vindt jij dan tijd om wat te zeggen?

JOKER

Prins, ook in zwijgen kan men dwaasheid leggen.

BANCO

Is zwijgen dwaasheid, wees dan nu de wijste.

JOKER

Zoo wijs zal 'k zijn, verzwijg u wat ik hoorde,
Hoewel het voor u bei van groot belang is.

CARTOLINA

Neen, spreek mijn goede vrouw, (tot Banco) Reeds
vaak heeft zij,
Door trouw en vriendschap mij den weg geëffend,
Zeg mij — wat brengt gij ons — is 't goeds, is 't kwaads?

JOKER

Ik breng wat 'k breng, of 't goeds is of zij kwaads,
Dat kan alleen 't verloop des tijds ons leeren,
Die deed zoo menig goed in kwaad verkeerren,
En toch — veel kwaads doet 't goede slechts vermeerren.

BANCO

Je troost ons reeds te voor, ik ducht een onheil.

JOKER

Wie 't onheil ducht, die kent het, wie het kent,

Die heeft het halverwege reeds bestreden
 De helft die u nog blijft — telt voor een heele,
 Dus waak mijn prins, ik hoorde heden morgen,
 Het onderhoud, dat uw heer vader had,
 Met uwe koninklijke moeder, die
 Standvastig blijft, zij wil u beiden scheiden.

CARTOLINA

O, mijn geliefde . . !

BANCA

Wat zei de koning, vrouw?

JOKER

De koning wenscht u beiden vrij te zien
 In uwe keus.

BANCA

Mijn goede vader!

JOKER

Ja,
 De koning en de vader — doch de derde
 Was minder sterk!

BANCO

Wie mengt zich in mijn zaak?

JOKER

Prins, uit drie deelen is een vorst gemaakt,
 Hij 's koning, vader, maar hij is ook man,
 Van zijne vrouw — de man, die is de zwakste,

De koning en de vader zijn voor u,
 De man is echter voor zijn vrouw, en 'k vrees,
 Nog heden zal 't besluit genomen worden,
 Dat Cartolina naar een klooster voert,
 En u naar gindsche zij — in 't verre land,
 Waar d'opstand vraagt, uw sterke jonglingshand.

BANCO

Wij zullen vluchten. waar 't ook in dees stond.

JOKER

Och dat heeft uwe koninklijke moeder
 Vermoed — en alle wachten zijn gewaarschuwd.

BANCO

Dus ben 'k gevangne in mijn vaders park?

JOKER

Wij allen zijn gevangnen Heer, dees is 't
 In 't park des vaders, gene is gevangen
 In 't dwaalnet, dat met 't eigen hoofd hij spon,
 Een derde is gevang'ne van zijn lusten,
 Een vierde van zijn ijdelheid, een vijfde
 Van zijn liefde . . .

CARTOLINA

Liefdes keetnen bevrijden!

JOKER

Bevrijden, dat ons al te zeer doet lijden,
 Zeg mij, wat bindt u thans aan 's prinsen zij?

CARTOLINA

De liefde . . .

JOKER

Wel 'k zeg u, maak u vrij.

CARTOLINA

Dat zou ik zelve nog de hemel kunnen.

JOKER

Welnu, dan is ook wie bemint niet vrij,

BANCO

'k Wil vluchten met mijn lief, wie helpt mij vluchten!
(Geraas en geroep. Schoppen Tien
komt aansnellen gevolgd door
hellebaardiers van Hartekoning).

Achtste Tooneel.

Vorigen. Schoppen Tien

SCHOPPEN TIEN

Genade heer! Heer help mij, Heer ik smEEK.
Bescherm een ongelukkig man . . .

BANCO (tot Hellebaardier)

Terug,

Wat heeft die man misdaan?

HELLEBAARDIER

Hij is ontvlucht!

BANCO

Is dat een misdaad?

HELLEBAARDIER

Het is een moordenaar,
Hij heeft zijn vrouw uit minnenijd vermoord,
En is daarom tot kerkerstraf veroordeeld...

BANCO

Waarom vermoordde gij uw vrouw?

SCHOPPEN TIEN

Mijn heer,
Ik ben een zwaar gestrafte man, — mijn vrouw,
Was trouw en goed, en daarbij kwam nog schoonheid,
Drie deugden...

JOKER

Neen, twee deugden, schoonheid is
Bij die twee 't zeil te veel, dat 't schip doet kent'ren.

SCHOPPEN TIEN

Die vrouw spreekt waarheid Heer, de schoonheid was 't,
Die trouw en goedheid onwaar deden schijnen,
En menigmaal bracht argwaan mij zoo ver,
Dat mij haar schoonheid meer behaagzucht scheen,
En zoo heb ik haar eens verrast naar 'k meende,
Toen zij een ander schoonheidslachjes schonk,
Toen Heer, vervloekt zij de onzaalge hand,
Heb ik haar neergeveld, en 'k werd gestraft,
Maar zwaarder dan de straf in d'engen kerker,

Was 't zelfverwijt, de trouwste ziel 'k vermoordde,
 'k Ontvluchtte Heer, maar niet de traliën ginds,
 Doch d'onrust van mijn ziel in de gedwongen
 Rust van het dwangbuis en van d'eenzaamheid,
 Ik zoek een rustig plekje om te sterven,
 Heer, 'k smeeek u, 'k heb mijzelf genoeg gestraft,
 Laat mij mijn vrijheid, om mijzelf te dooden!

BANCO

Uw vrijheid geef 'k u, wachters ga van hier,
(Wachters af)
 Maar niet u dooden zult gij, gij zult leven,
 Begin opnieuw uw leven, en leef wijs.

SCHOPPEN TIEN

Ik dank u Prins — maar is er dan nieuw leven,
 Voor een, die 't oude aldus heeft gedood?
 Nieuw leven — o, kon ik nog eenmaal leven,
 Ik zou mijn goede vrouw op handen dragen,
 Zelfs met geen blik haar te verdenken wagen,
 Maar laas — wat men gedaan heeft blijft gedaan,
 Mij blijft niets dan berouwvol dood te gaan.

JOKER

Mijn prins, wie wel doet, doet zichzelf wel,
 De goede daad baart ook den dader goeds,
 Mij voer een plan door 't hoofd, zie deze man,
 Zal gaarne nu hij vrij is zich bevrijden,
 Van 't boevenkleed, dat om zijn schouders hangt,
 Ik raad u trek dat aan, ga naar de poort,
 Waar gindsche wachters nu zijn opgesteld,
 Naar moeders woord, zullen den Prins zij weren
 Den boef — naar 's prinsen woord, doen zij passeeren!

CARTOLINA

Komt mee, hier in dit boschje kleedt je om,
 En ben jij vrij, ik volg je in de pij,
 Van gindschen beed'laar, bei zijn wij dan vrij!
 (allen af)

N e g e n d e T o o n e e l.

Ruitenheer, Ruitenvrouw, Schoppenheer, Schoppenvrouw

RUITENHEER

Met zulk een vrouw is 't leven mij een last,
 Als ik het leven nogmaals overdeed,
 Dan wist ik wel, 'k bespaarde mij veel leed,
 En zou wel feestlijk voor zoo'n wijf bedanken.

RUITENVROUW

Waarom had jij de wijsheid niet in pacht,
 Voor twintig jaar? Toen stond je dag en nacht,
 Bij mij voor 't raam en liet mij rust noch duur,
 Waar of ik ging of stond, je liep mij na,
 Helaas — ook mij berouwt sinds lang dat „ja”!

SCHOPPENHEER

Wel ben ik Schoppenheer, 'k heb mijn geluk
 Verschopt, toen 'k in jou lagen ben gevallen.

SCHOPPENVROUW

Wat lagen zeg je — lagen spand' ik nooit,
 Jij nam mij om mijn geldje, was berooid,
 Jou mooie praatje heeft 't mij aangedaan,
 Je fleemzoet spreken, staren naar de maan,

Kon 'k ooit terug, ik trouwde d'eersten dikkert,
Nog eer dan zoo een sentiment'gen kikkerd!

SCHOPPENHEER

Was ik een kikkerd, goed maar jij een pad,
'k Was jou in 't eerste huwlijksjaar al zat,
Al moest het zijn voor een gebulten rug,
'k Aanvaardde hem, kreeg ik mijn jeugd terug,
En ik verzeker jou, de kikkerd zou,
Zijn sprong in 's huwlijks poel wat meer bereeknen!

JOKER

Geef acht de koning en de koningin.

Tiende Tooneel,

Vorigen. Koning. Koningin.

KONING

Gegroet mijn vrienden, zijt gegroet gij allen,

ALLEN

Leve de koning!

KONINGIN

Dat treft, dat wij u allen samen treffen.

JOKER

O, treffend is 't en bijna bij een treffen,

KONING

Dus heb 'k mij niet vergist, weer was hier twist,
Kan men dan aan mijn hof niet vredig leven,

Men moest elkander toch wat meer toegeven,
En wat bracht u thans weder uit elkaar?

SCHOPPENHEER

Wat koning en wat koningin verdeelt,
Dat kan onmogelijk hun Hof vereengen,

RUITENHEER

En als het Hof in kampen is gescheiden,
Moet 't gansche land door twisten lijden.

RUITENVROUW

Ik stel mij Sire aan uw zij.

SCHOPPENVROUW

Ik niet,
De koningin heeft naar ik meen gelijk . . .

KONING

Mijn vrienden en vriendinnen hoor mij aan,
Prins Banco mint de schoone Cartoline,
En Cartoline mint Prins Banco ook,
Ik zag die beiden graag vereend omdat,
De band des harten mij de sterkste schijnt.

KONINGIN

En ik, die 's harten wankel willen ken,
Maar ook de macht van de noodzaaklijkheid,
Het eigen huwlijk was daarbij mijn leerschool,
Wensch dat geen harten samen zullen wonen,
Die zijn gescheiden door zooveel verschil,
Want Cartolina's afkomst is ons duister,

Wellicht was haar heer vader een plebejer,
 Ik stel geboorte boven hart en goed,
 Want alles is met sterken wil te krijgen,
 Maar echten adel schenkt slechts vader Tijd.

KONING

Wat tijdszee scheidt, kan liefde overbruggen,
 Des menschen adel zetelt in zijn hart!

KONINGIN

Dat's waar, maar eedle vruchten langzaam rijpen,
 En echte adel is zoo'n eedle vrucht,
 Haar wasdom eischt een bloeitijd van veel eeuwen,
 Zij rijpt slechts na verloop van veel geslachten,
 Zoo adel zich vermengt met lager bloed,
 Ruilt eeuwen schat zich voor vergankelijk goed,
 Huwt Banco Cartolien, wat wordt het kind?
 Het hoogre heil des staats eischt dat de troon,
 Bezet wordt door des hoogsten adels zoon.

KONING

En wie kan dan een oudren adel noemen,
 Dan echte liefde, door God zelf geplant?

KONINGIN

Geen liefd' is echt, die niet tot liefdespand,
 't Gelijke zoekt, het ongelijk teelt schand.

KONING

Door liefde wordt al ongelijk geëbd!

KONINGIN

Een bastaard op den troon, is adels hoon.

KONING

Het volk zal trouwer aan zoo'n koning hangen,
 Waarmee het zich ten halv' vermaagschapt voelt.

KONINGIN

Juist 't volk het eerst zal zuiver bloed verlangen,
 Hun is de koning afgezant van God. (Allen af).

Elfde Tooneel.

Banco. Cartolina

(Beiden zijn tijdens het vorige gesprek als bedelares en gevangene vermomd opgekomen en hebben toegehoord).

BANCO

De meening is gedeeld, o waardge vader,
 Hoe zwelt mijn borst, dat ik uw zoon mocht zijn,
 En toch, ik voel dat moeder 't eerlijk meent.

CARTOLINA

Zij meent het, maar wellicht dwaalt uw moeder,
 Als dikwerf Rede, wen niet 't harte meespreekt.

BANCO

Gelijk ook vaak het hart, kent het geen rede,
 Zijn inspraak louter volgend, in een doolhof raakt,
 Ik vrees, ik heb dien doolhof reeds betreden.

CARTOLINA

Mijn prins, keer dan terug op uwe schreden.

BANCO

O neen, want beter is 't door liefde dwalen,
 Dan met verstand den rechten weg te vinden,
 Want zie — verstand ontmoet alleen verstand,
 En liefde ontmoet liefde — nood ik meer,
 En liefste, hebt gij dan nog meer van noode?

CARTOLINA

Nooit was 'k zoo rijk als in dees lompenpij!

BANCO

Nooit in 't gevangnisjak een man zoo vrij!

CARTOLINA

O vrij, ja vrij, de liefde kent geen banden,
 't Zijn vleuglen die zij geeft . . .

BANCO

En vleuglen vliegen,
 Komt nu mijn lief — wilt zachtens u aanleunen,
 Vaarwel paleis, de liefde zal ons steunen,
 Nooit waren twee zoo rijk, zoo heerlijk vrij,
 Dan wij, in 't boevenkleed en 's beedlaarspij!
 (Zij vluchten beiden af

Einde van het eerste bedrijf.

TWEEDE BEDRIJF

Een deel van het park van Harten-Koning. Een fontein
met een groot, diep bekken.

Eerste Tooneel

De Magiër. Jolly Joker.

MAGIËR

De sterrelucht verbleekt, nu kan ik rusten,
Ach rusten ik, de rusteloze zwerver,
Waar vindt een vader rust, die 't eenigst kind,
Verloor, en nu langs 's werelds wegen dwaalt,
Om de verloren schat te zoeken, zie,
De morgenster verdwijnt in 't blauw gewelf,
De zon komt op in 't blozend uchtendzwerk,
Welaan, voor heden is gedaan mijn werk,
Kom slaap, troost mij en geef vergetelheid,
En droomgod, spiegel mij uw beelden voor,
Gij wreede, die met 's menschen wenschen speelt,
Zoodat de slaap zelfs niet zijn smarten heelt,
Verschijn weer vroeg, gij blauwe hemelsstar,

Die trouw mij wijst, wat weg ik heb te volgen,
 Tot ik aan 't eind, 't geroofde kind weervind.
 (hij legt zich te slapen).

JOKER

Een oude man, in zonderbare dracht,
 'k Verstond niet wat hij zei, maar 't klonk als klacht,
 En ach — wie zelf in 't hart een klachte draagt,
 Verstaat al snel een lotgenoot in 't leed,
 Zal ik hem wekken, zal 'k hem laten slapen,
 Hem vragen in mijn gastvrij huis te rusten?
 Neen — niet, de slaap is een te heilig goed,
 Het troostrijk deel des levens dat ons helpt,
 Het troostelooze deel met kracht te dragen,
 Maar 'k zal zijn leege kruik met water vullen,
 Dan heeft hij bij 't ontwaken frisschen dronk.
 (Zij vult de kruik in het bekken en stelt haar
 daarna bij den Magiër, wil heengaan. De Magiër
 is ontwaakt heeft haar daad gezien).

MAGIER

Gezegend is die deze kruik mij vulde,
 Gezegend is de daad der stille liefde,
 Ik dank u vrouwe voor uw goede daad.

JOKER

Wel goede man, 't is waarlijk geen dank waard,
 'r Is overvloed van water in dees bak.

MAGIËR

Ik dank u niet voor 't water, brave vrouwe,
 Maar voor de schoone daad van stille liefde,

En ook — het was wel water, dat gij putte,
 Maar thans is het in deze kruik veranderd,
 Gezegd is door den grooten tovenaer,
 Die leeft in 't verre Morgenland, vanwaar,
 Ik, zijn adept, naar hier gezworven kom,
 Als liefde eens dees kruik met water vult,
 Dan zal dat water liefdes kracht verkrijgen,
 En wie het drinkt, dien zal het wondren brengen...
 Ziethier, ik stort het nu in deze bron,

(Hij stort het in het bekken)

En zooals eene kleine daad van liefde,
 Die men in stilte in dees wereld doet,
 Voldoende kracht heeft om een reeks van daden
 Van liefde op te wekken — zoo dit water,
 Aanschouw dees bron...

JOKER

O Heer, 't is louter goud.

MAGIËR

En nu steek uwe hand in liefdes water,
 Neen, geef ze eerst... z' is oud en zeer gerimpeld,
 Diep zijn de groeven in de palm — veel leed,
 Moet in uw leven zijn geweest — niet waar?

JOKER

Veel leed, mijn Heer, meer dan ik schier verdroeg!

MAGIËR

Neen vrouw, eerst dan heeft 't leed ons doen bezwijken,
 Wanneer het ons verruwd', zoolang het ons verzacht,
 Ons brengt tot het begrip van andrer smarten,

Ons stemt tot medelij en goede daad,
 Dan draagt men 't leed gelijk een boom zijn ooft,
 Wel is 't een zware last, soms breekt een tak,
 Maar zaagt gij ooit iets trotscher dan zoo'n boom,
 Het tastbaar beeld van een vervulde roeping?

JOKER

Lees verder in mijn hand, wat kan ik hopen?

MAGIËR

Wat wilt gij hopen, wat is uw verlangen?

JOKER

Heer, kon het zijn, geef mij mijn jeugd terug.

MAGIËR

Dus toekomst wilt gij in verleen verandren?

JOKER

Verleen in toekomst — maar 'k zou wijzer wezen,
 En niet opnieuw den minnaar bits verjagen.

MAGIËR

't Is dwaas te wenschen, dat 't verleden keer,
 't Verleden is het heden — 't oogenblik
 Begin der toekomst — 't al is eeuwigheid.

JOKER

Heer, wijsheid vond ik veel maar welnig minnen,
 En wijsheid is zeer schoon, maar koelt ze ook de zinnen?

MAGIËR

Doop dan uw hand in 't vont en haal ze op.

JOKER

Mijn hand, mijn hand, mijn mooie meisjeshand,
 O groote toovenaar, hoe u te danken,
 Mijn hand, mijn welverzorgd, klein meisjeshandje,
 Mijn nagels frisch, gelijk de roze schelpjes,
 Die men na vloed aan 't blanke zeestrand vindt,
 Mijn spitse volle vingers, slank en lenig,
 Waarmee zoo fraai ik op de luit kon tokkelen,
 De blauwe aartjes fijn in 't mollig vleesch gekoesterd,
 De knookjes rood, het polsje blank en rond,
 Dat is het handje, dat eens in zijn hand zacht rustte,
 Dit is het handje, dat zoo vaak hij kuste,
 Dat gloeide in zijn hand, en drukjes, kneepjes.
 Ontving en gaf als woorden niet meer konden,
 Vertellen, wat wij voelden in de stonde . . .
 Mijn hand! mijn hand! Daaraan vind ik een vrijer!
 (Zij loopt haar hand hooghoudend, juichend weg)

MAGIËR

Zij zoekt de lust der zinnen — geen beginnen,
 Wanneer men reeds het eind der jaren speurt,
 En toch, hoe meenge vrouw, in jaren oud,
 Voelt 't onbevredigd harte jong en gierig
 Op vreugd van minnevuur, vergeet zij alles,
 Verdraagt den spot der menschen en den hoon
 Van mannen, die haar smaadtijk van zich wijzen,
 Wee, zeg ik, die zijn jeugd voorbijgaan liet,
 En niet het doel der jeugd, de liefde kende,
 Ik kende ze. Geen minde zooals ik,
 En vrucht der liefde was het schoonste meisje,
 Een lotos, in den starrenacht ontbloeid,

Een palm aan 't strand, den zeeman groeten wuivend,
 De leidstar van des vaders levensrichting,
 Die hem den weg zou wijzen naar 't geluk,
 En zijnen ouderdom verlichten zou,
 Het mocht niet zijn — een man uit 't avondland,
 Versloeg mijn leger en verjoeg mijn volk,
 En mij, onttroonden koning, roofde hij,
 Mijn eenigst kind, en voerde het naar hier,
 'k Ben sedert zoekend naar 't ontvoerde kind,
 En kan niet sterven gaan voor ik het vind.
 Doch zoo ik lijd, rechtvaardig is mijn lijden,
 Want deze wereld is rechtvaardigheid,
 De sterren, het heelal, al wat bestaat,
 Ontstond, omdat rechtvaardigheid het schiep,
 En dat, wat ons het onrechtvaardigst lijkt,
 Geschiedt naar hooger wet van godlijk recht,
 Waarover menschegeest niet heeft te richten,
 Daarom, mijn God, uw straf zij mijne boete,
 Maar zij is zwaar, te zwaar voor mij oud man,
 Ik smEEK u, zoo zij tot mijn dood moet duren,
 Verlicht haar, dat uw goedertieren blijk',
 Verlos mij van de gruwbre twijfeling,
 Wanneer 'k slechts weten mocht, of zij nog leeft,
 En haar slechts zien — mijn God ik zal u danken,
 'k Beloof, mij dan aan haar niet 't openbaren,
 Neem dit, mijn offer, als mijn boete aan,
 Dan zal 'k, u prijzend, sterven gaan.

Tweede Tooneel

De Magiër. Schoppen Tien

SCHOPPEN TIEN

Hier zal ik dan de laatste daad volbrengen,

Waartoe een sterflijk wezen komen kan,
 Dit is de diepe bron, waar 'k in wil springen,
 (zet den voet op den rand van het bekken)
 En toch — 't is koud, . . . het is een vreeslijk wagen,
 Want wel ken ik des levens diepsten afgrond,
 Ik, die uit ijverzucht de liefste doodde,
 Maar 'k vraag, is niet de kolk des doods nog dieper?
 Des levens smarten kan men toch nog peilen,
 Maar bracht ons ooit één kond van gindschen oever?
 Wellicht is daar vergeving, o, 'k verdien
 Vergeving, want ik heb oprecht berouw,
 En zelfs zoo 'k afgewezen wordt, welnu,
 Wie boetedoend berouw toont, lijdt maar half,
 Moed zwakke vriend, vaartwel gij aardsche dreven,
 Ik proefd'u bitter zoet. Vaarwel, mijn leven . . .
 (weer terugdeinzend)

Ik durf niet, o, wat is de mensch toch laf,
Zijn dierbaarste bezit, een lieve vrouw,
Stort hij uit minnenijd in doodes afgrond,
Maar mist den moed om zelf haar na te volgen,
Hoewel hij toch wel duizend levens stierf,
In al dien tijd van rouw en eenzaamheid . . .
En wellicht — ach, ze was zoo goed en liefdevol,
Zal zij daarginds mijn aankomst weer verbeiden,
Vergeving schenken — o, ik zal haar weerzien,
Dat geeft den moed mij tot den sprong, vaarwel!
 (Op 't oogenblik, dat hij den sprong waagt,
 is hij door den Magiër gegrepen)

MAGIËR

Wat wilt gij vriend, wat zoekt gij in den dood?

SCHOPPEN TIEN

Wie zijt gij? Laat mij los, ik wil hier sterven!

MAGIËR

En wie zijt gij?

SCHOPPEN TIEN

'k Ben een verloren man,
Maar waaraan deze wereld niets verliest.

MAGIËR

Niets is verloren in dees wereld, man,
Wij allen zijn geteld en wel bewaakt.

SCHOPPEN TIEN

En grijsaard, wie zich zelf ontviel als ik?

MAGIËR

Hij viel daar neer waar zijne ster hem bracht,
Geen onzer kan zijn loopbaan zelf verandren,
Wij worden in ons lot en met ons lot geboren,
Gelijk de sterren aan de lucht geplaatst,
In vierhoek, wagen, lier of pentagoon,
Ziedaar de zon, zij rijst, wijl zij moet rijzen,
Zij schijnt, omdat zij schijnen moet — zij doet,
Al wat zij doet uit dwang en al de sterren,
Volbrengen haren loop omdat zij moeten,
d'Een loopt door d'eeuwen langs een zuivren cirkel,
De andre zwiert langs een ovalen baan,
En zelfs de staartster op zijn wanklen weg,
Verliest geen stofje uit haar staart, welks gang
Te voren niet nauwkeurig is bepaald,

En gij — een menschje wilt u dan verzetten,
 Gij wilt uw eigen leven voor den tijd,
 Die hoogre macht u stelde, van u werpen?

SCHOPPEN TIEN

O wijze grijsaard, zeg mij dan één ding,
 Als ik de hand sla aan het eigen leven,
 Is dan die zelfmoord ook niet voorbestemd?

MAGIËR

Zaagt g'ooit een appel zelf ter aard zich storten,
 Voor hij den vollen wasdom had bereikt?
 Is wat de stam voor 't rijpen schudt ter aard,
 Niet 't zieke, rotte of wormsteekge ooft,
 Nauw goed genoeg tot voedsel voor de zwijnen?

SCHOPPEN TIEN

Ziek, rot, wormstekig, Heer, ben ik niet zoo,
 Ik, die een moordnaar bij de menschen ben?
 De zwijnen moeten van mijn aas nog gruwen,
 O, had de bliksem mij als kind getroffen,
 Dan had 'k als man, mijn vrouw niet neergeveld,
 Neen, laat mij gaan, ik heb den dood verdiend!
 (Hij wil zich losrukken)

MAGIËR

Weet gij wel wat het heet, den dood verdienen?
 Verdienen kan men hem slechts door te leven,
 Ik zeg u, die den dood zoekt, vindt hem niet,
 Hij wil verworven worden door een leven,
 Dat uitgerijpt, op nieuwer leven wacht.

SCHOPPEN TIEN

Nieuw leven — grijsaard, doe mijn hart niet beven,
 Nieuw leven, o zoo dat mij werd beschoren,
 'k Zou tot den braafste aller menschen hooren.

MAGIËR

De wil is goed, maar wie kan wil volvoeren,
 Waar hoogre Wil, ons willen, willoos maakt,
 Ik zeg u, vriend, berust en wees geduldig,
 Ontvang in deemoed, wat dit leven biedt,
 En zoo bereidt u voor op 't andre, hoogre.

SCHOPPEN TIEN

Nieuw leven, zegt gij, grijsaard, een nieuw leven,
 'k Vraag dat alleen, zeg, kunt gij mij dat geven?
 Zoo niet, welnu, dat 't oude leven zinkt,
 Op d'allerdiepsten bodem van dit water,
 Laat los mij, 'k vraag een daad, 'k veracht het woord,
 Wie d'ander doodd', die ook zichzelf vermoord'.

(Hij springt in het bekken)

MAGIËR

(met zijn staf boven het bekken zwaaiend)

De wroeging voerde hem tot aan den rand,
 Maar 't was verlangen om haar weer te zien,
 Dat hem des sterf'lings laatsten sprong deed wagen,
 Wat liefde doodd', doe liefde weer herleven,
 Herrijs in jeugd en leef uw leven weer.

(Op deze woorden komt Schoppen Tien aan
 de andere zijde van het bekken te voor-
 schijn, gearmd met zijn jonge vrouw. Zij
 gaan in een droom van liefde, zwijgend af).

MAGIËR (ze nastarend)

Ook onze toovermacht is maar een maakwerk,
 En onvolmaakt, als alles in dees schepping,
 Want wel kan ik begoochling zoo doen werken,
 Op 's menschen hersens, dat hij zich verbeeldt,
 Weer jong te zijn, maar met der jaren last,
 Verzwindt meteen wat of die jaren leerden,
 Doch 'k gun den armen man zijn droom van jeugd,
 Hij zal hem deemoed en berusting leeren.

Derde Tooneel

Magiër. Schoppen Zeven

SCHOPPEN ZEVEN

Eerwaardig vreemdling, 'k bid u om een aalmoes,
 Ik ben een arme man en dubbeld arm,
 Wijl ik eens beetre dagen heb gekend.

MAGIËR

Een woord van waarheid, want dan weet gij wel,
 Wat nu gij derft, en hoe verloor g'uw goed?

SCHOPPEN ZEVEN

Ik was een vrouwenvriend, ik had heet bloed,
 De herberg was mijn kerk, het drinklied psalm,
 En zoo door eigen schuld, kwam 'k in dees staat,
 Niets kan 'k het mijne noemen, 'k woon op straat.

MAGIËR

Man, je bent rijk, je hoeft mijn aalmoes niet.

SCHOPPEN ZEVEN

Heer deze rok heb 'k met een prins geruild,
Hij toont zijn afkomst nog, hoewel vervuild.

MAGIËR

't Beeld van zijn drager, want gij zijt een prins.

SCHOPPEN ZEVEN

Geloof mij Heer, 'k heb honger, geef mij wat.

MAGIËR

Wat zal ik geven aan een man als gij,
Die zooveel heeft behouden en zoo weinig
Ingeboet . . .

SCHOPPEN ZEVEN

Gij spot met mij — dat's wreed.

MAGIËR

Nu laat eens hooren wat gij hebt verloren ?

SCHOPPEN ZEVEN

Heer, 't landgoed van mijn vader, veertien akkers,
Een stal vol vee, vier koetsen, zestien paarden,
Een schrijn juweelen, zeven zakken goud.

MAGIËR

Niet meer ?

SCHOPPEN ZEVEN

Grijsaard, hoe rijk moet gij wel zijn,
Wanneer gij dat nog alles telt voor niets.

MAGIËR

Ik zeg u vriend, mij lijkt dat al zeer luttel.

SCHOPPEN ZEVEN

Welnu, voor Blanca nam ik hypotheeken,
 Voor Rousselotte ging 'k in schulden steken,
 Toen — bijna op — kwam nog de donkre Roeth,
 Voor die, eerwaarde Heer, ging ik bankroet,
 De poezle Marjolien, die was zeer struisch,
 Voor haar bracht ik de rest naar 't pandjeshuis,
 'k Verpatste toen 't verkregen pandpapier,
 En maakte daarvoor nog met Thymian sier,
 Dat was de laatste, toen ging ik om brood,
 En lag sinds 's nachts te slapen in de goot.

MAGIËR

Wel vriend, hoe weinig hebt gij toch verloren,
 Wat geld, wat goed, wat naam en nog wat eer!

SCHOPPEN ZEVEN

Wat heb ik dan behouden, oude Heer?

MAGIËR

Dat wat den arme tot een rijkard maakt,
 Gij zijt uw eerlijkheid niet kwijtgeraakt,
 En hebt, in stede van mij te beliegen,
 Ronduit uw schuld aan 't eigen ongeluk
 Gebiecht — en dat noem ik een schatrijk man,
 Die in zijn armoed, eerlijk blijven kan...

SCHOPPEN ZEVEN

Heer, kan men van die eerlijkheid oók eten

MAGIËR

Men koopt daarvoor, mijn zoon, 't brood van de rust.

SCHOPPEN ZEVEN

Wordt daarmee 't knorren van de maag gesust?

MAGIËR

Dat niet, neem daarvoor dan dit goudstuk aan.

SCHOPPEN ZEVEN

Een goudstuk, wacht, ik zal het wisslen gaan.

MAGIËR

Neen, 't is geheel voor u, wenscht gij nog meer?

SCHOPPEN ZEVEN

Dat's goud genoeg, kunt gij nog meer mij geven,
Dan goud?

MAGIËR

Hier is een ring met diamanten

SCHOPPEN ZEVEN

Neen Heer, zoeven schatte gij 't gemoed,
Hoog boven zakken goud en landerijen,
En dat was mij, hoewel ik nauw 't kon gelooven,
Een grooter gaaf dan dees dukaat, want zie,
Hij leerde mij, dat wat men ook verliest,
Hij blijft een rijkaard, die zichzelf weet te
Behouden . . .

MAGIËR

Wees gezegend, rijke arme,
 Kom aan mijn borst, ik druk u in mijn armen,
 Wie wijsheid kan verstaan, dat is een vorst,
 Wist ik maar, wat ik u nog geven dorst.

SCHOPPEN ZEVEN

Heer, wist ik slechts, wat ik u nog kan vragen,
 Gij gaaft mij goud, schonkt wijsheid mij en troost,
 En slechts één ding volmaakte nu mijn vreugd,
 Maar dat bezit gij niet, Heer, schenk mij jeugd!

MAGIËR

Waar toe?

SCHOPPEN ZEVEN

O Heer, scheld mij niet voor ondankbaar,
 Wanneer 'k u zeg, uw kostelijke gaven,
 Zijn waardeloos naast het geschenk van jeugd,
 Want alles kan men in dit leven weer
 Herwinnen, slechts de jeugd komt nooit weerom.

MAGIËR

Wat zoudt gij vriendje met uw jeugd beginnen?
 Want ook die kan ik u hergeven, man!

SCHOPPEN ZEVEN

Geef Heer, hier is uw goud, neem troost, neem wijsheid,
 Want ach, hun glans wordt toch verdoft door grijsheid,
 Heer, geef mij jeugd, Heer geef mijn jeugd terug,
 Dan zal ik zorgen voor een wijzer leven,

'k Zal 't voorbeeld van al burgerdeugden zijn,
 'k Verzaak de vrouwen, 'k drink geen druppel wijn,
 Heer geef mij jeugd, ik smeeek u, maak mij jong!

MAGIËR

Alsof niet 't vogeltje, het oude liedje zong,
 Alsof niet elk de oude domheen deed,
 Stond hij weer in dezelfd' omstandigheden,
 Het oogenblik is blind en slechts de weg,
 Die afgelegd is, kan men overzien,
 Dit moog' ons dwalers 't voortgaan moeilijk maken,
 Het brengt vergeving voor de afgedoolden,
 Maar goed, stap in dees bron, zij brengt u jeugd,
 En houd dan uw belofte, leef in deugd!

(De Magiër zwaait zijn staf boven het hoofd
 van Schoppen Zeven, die als in droom in het
 bekken stapt en er aan de andere zijde uitkomt,
 gekleed als een zwierig jongeling, een luit
 tokkelend. Als in een droom af. Zachte tok-
 kelmuziek weerklinkt tijdens het verdwijnen).

MAGIËR

Dat wordt de hardste les, die 't leven gaf,
 De wijze slechts behoudt zijn jeugd tot 't graf!

Vierde Tooneel

Banco. Cartolina. Later Magiër

BANCO (in 't boevenkleed)

Hier is de boom, waarin haar brief moet liggen,
 Ja waarlijk, zij hield woord, de trouwe ziel,
 Laat zien, wat ons de Jolly Joker meldt. (leest)

CARTOLINA

Je voorhoofd rimpelt zich — is het kwaad nieuws,
Je trekken kondigen geen joolgen jok!

BANCO (in gedachten)

Dorst ik mijn vader maar een teeken zenden,
Dat wij niet ver van hem verwijderd zijn.

CARTOLINA

Pas op — zoo uwe moeder het vernam,
Wij waren voor wij 't wisten reeds gescheiden,
Maar dan voor goed, doch wat staat in dien brief?
Je wang verbleekt, je oog vult zich met tranen.

BANCO

Mijn vader moet door mijne vlucht geheel
Verouderd zijn, zijn haar is gansch vergrijsd,
Zijn rug gekromd, zijn schred is moe en sleepend,
Zijn oog is dof, hij zit soms uren eenzaam,
En daarna merkt men, dat hij heeft geweend,
Kon ik hem slechts een teeken zenden,
Dat wij niet ver van hem verwijderd zijn.

CARTOLINA

Pas op, zoo uwe moeder het vernam,
Zij zou ons door de knechten doen vervolgen.

BANCO

Mijn goede vader, wel heeft hij mij lief,
En ik ben van zijn levensvreugd de dief!

CARTOLINA

Mijn vriend, mij schijnt niet gansch heb ik uw hart,
 En mag ik het niet heelemaal bezitten,
 Dan — keer terug — mijn liefde wil niet deelen.

BANCO

Mijn kind, zet u niet tusschen bloed en bloed,
 't Zijn heilige banden, die het kind verbinden
 Aan vader en aan moeder en alleen,
 Wijl 't lot zoo vroeg u van uw ouders scheidde,
 Beseft gij niet, wat thans mijn hart doorwoelt.

CARTOLINA

O, ik besef het, ook ik had een vader,
 Dien 'k dierbaar hield, al was ik nog zeer jong,
 Hij was een hoog en waardig man, in purper
 Gekleed — en vaak droeg hij mij op den arm,
 Soms 's nachts zie ik hem in mijn droomen weer,
 'k Ontwaak dan met een gil en meen zijn stem
 Te hooren, lig dan wakend tot den morgen,
 En bid, dat ik hem nog eens moge zien,

BANCO

Ik vleide mij, gij droomdet slechts van mij,
 En wist niet, dat uw hart een ander hoorde.

CARTOLINA

Mijn vriend, zet u niet tusschen bloed en bloed,
 Ik schenk u nu het eigen woord terug.

BANCO

Mag ik niet heelemaal uw hart bezitten,
 Dan keer terug — mijn liefde kan niet deelen.

CARTOLINA

Vaarwel !

BANCO

Vaarwel !

CARTOLINA

Hier is een afscheidskus,

BANCO

Ik volg hier dezen weg.

CARTOLINA

En ik volg dien !

(Zij loopen om een perk en
ontmoetten elkaar weer)

CARTOLINA

Hoe, keert gij, Heer ?

BANCO

Vind ik mijn allerzoetste lief nu weer !

CARTOLINA

Kort was de weg en toch de scheiding lang,

BANCO

Nooit klopte van verlangen 't hart zoo bang!

(Zij omarmen elkaar vlak bij den Magiër)

MAGIËR

O tooverbeeld, ziedaar natuur op 't schoonst,

Des levens droom in werkelijkheid, twee menschen,
 In liefd' omstrengeld, 't hemelsche geluk,
 Op aarde — dat wat boef en beedlares,
 Verheft tot hooger staat dan die van vorsten.

BANCO

Wie zijt gij vreemdling, dat gij ons bespiedt?

MAGIËR

Aanvaard mijn groet, gelukkig, vorstlijk paar.

BANCO

We zijn ontdekt!

CARTOLINA

Och Heer, verraad ons niet!

MAGIËR

Verraden? Ik? Ik wil u liever raden,
 Wanneer gij voortaan onbespied wilt zijn,
 Een stiller plekje voor 't gekoos te zoeken,
 Dan deze weg, die druk belooopen schijnt,
 Zeg mij — waar voert hij heen — en is 't nog ver,
 Van hier, naar het Paleis van koning Whist?

CARTOLINA

Heer, wilt gij met den Koning spreken?

BANCO

't Is

Mijn plicht, den vreemdeling den weg te wijzen,
 (tot Magiër)
 Van hier naar 's konings slot is nog geen mijl.

MAGIËR

Ik dank u, dan kan 'k heden hem nog spreken.
 Zeg mij — is 't moeilijk dezen vorst te naad'ren?
 (beiden zwijgen)

Vergeef, 'k begrijp, dat weet gij beiden niet,
 Uw kleed duidt niet op vorsten-omgang, hier
 Koopt voor dit goud een bruiloftsstaat en als
 Gij zeer gelukkig wordt, denkt dan aan mij . . .

BANCO

Heer, onze koning is een brave vorst,
 Streng voor de eed'len, mild voor 't arme volk,
 Hoe zwaar het is in dit land vol van rassen,
 Wedijvrend met elkaar, elkaar verdringend,
 Dat vaak het vuur der hartstocht wijsheid zengt,
 Hij, onaantastbaar boven de partijen,
 Kent slechts één wet — rechtvaardigheid en plicht,
 En of 't een volk is met zeer oude rechten,
 Dan wel een zwerversstam van ver gekomen,
 Of het een prins is of een vondelinge,
 Hem is 't gelijk — al deelen in zijn liefde.

CARTOLINA

Ja Heer, dees koning is der weezen vader,
 Der deugden toonbeeld en der liefde spiegel.

MAGIËR

Mijn vrienden zie — niet dat 'k uw kleed veracht,
 Maar dat moet wel een groote koning wezen,
 Als zelfs de bedelaar en de gevangene,
 Hem roemen — en ik zal hem mededeelen,

Wat goede onderdanen gij wel zijt,
En zeker zal u een belooning wachten.

BANCO

Neen heer, meld het hem niet, wij smeeken 't u,
Wij wezen u den weg — verraad ons niet,
En zeg geen woord van deze, uw' ontmoeting.

MAGIËR

Dat is de hoogste burgerdeugd, den koning
In 't harte dragen — en geen loon verwachten.

BANCO

Ik bid u Heer, ach wilt ons niet verachten,
Gij zult den vorst in rouw en smarten vinden,
En daarvan dragen wij de schuld...

CARTOLINA

Neen Heer,
Niet wij — het is de schuld der koningin,
Die onze liefde wenscht te zien verbroken..

MAGIËR

Veel landen heb 'k doorreisd, maar geen als dit,
Waar 't vorstenhuis zich mengt in 's beed'laars huw'lijk,
Maar wellicht is het wijs, als armen huwen,
Lijdt al te spoedig een gezin gebrek,
Daarom — hier neem dees beurs, dan zijt gij rijk,
En past uw huwlijk in dit koninkrijk.

BANCO

Eerwaardig grijsaard, neen 't is niet om goud,

Dat wij ontvlucht zijn en den koning smartten,
 En dat de koningin ons scheiden wil,
 Gedoog, dat wij u in vertrouwen nemen,
 Wellicht weet uwe grijze wijsheid raad.

MAGIËR

Spreek jongling — wellicht wijs 'k ook u een weg.

BANCO

Mijn naam is Banco, Heer. 'k Ben zoon des konings,
 Dees jonkvrouw, die ik boven alles min,
 Kwam als klein kind aan 't hof, zij was gevonden.

MAGIËR

Gevonden !

CARTOLINA

Ja Heer, 'k ben een vondeling,
 Door 's konings goedheid werd ik speelgenoot,
 Van Banco — toen van speelgenoot zijn liefste,
 Doch daar 'k als vondeling niet kan toonen,
 Wie of mijn vader of mijn moeder zijn,
 Heeft ons 't besluit der koningin verjaagd,
 Vermomd in deze dracht zijn wij ontvlucht.

BANCO

En als te jonge vogels uit den horst
 Verdreven, fladden wij nog om het nest.

MAGIËR

En is de koningin niet te bewegen,
 Haar streng besluit te doen verandren, kindren ?

CARTOLINA

Neen Heer — Haar wil is onverzettelijk,
 Haar geldt het heil des staats meer dan 't geluk,
 Des eigen kinds, des konings en van mij,
 Mij — die zij anders toch veel liefde schonk,
 De vondeling als 't eigen kind verpleegde.

MAGIËR

Waar vond men u?

CARTOLINA

In 't woud, naar gindsche grens,
 De koning van dat rijk, na roemrijk strijden,
 In 't Morgenland, beladen met veel buit,
 Trok ginder langs, daar heeft men mij verloren.

MAGIËR

Hoe oud waart gij, toen men u vond?

CARTOLINA

Men hield mij voor een kind van nauw vijf jaar,
 En nu ben ik reeds zeventien, mijn Heer.

MAGIËR

Kind, zeg mij, hebt gij nog herinnering,
 Van wat met u in 't Morgenland geschiedde?

CARTOLINA

Een zwak herinnren, maar versterkt door droomen,
 Alleen mijn vader staat mij voor den geest.

MAGIËR

Uw vader?

CARTOLINA

Ja Heer, hij alléén — hij was
 Zoo van uw grootte, maar ging zeer rechtop,
 Hij was niet grijs, zijn baard was donker zwart,
 En zwart ook waren zijne volle lokken,
 Waarin mijn handje wel eens spelend greep,
 Als hij mij juichend op zijn schouders tilde.

MAGIËR

Zijn naam?

CARTOLINA

Een kind kent slechts één naam — dat's vader,
 Neen — ik zei dada... anders weet ik niet.

MAGIËR

Dada, dada, dat was zijn naam, dada?

CARTOLINA

Ja, dada, Heer. ik kon nog niet goed spreken.

MAGIËR

Dada — o heerlijkste van al de tit'len,
 Die ooit het oor eens vorsten kon vernemen,
 Herhaal dien naam — en nogmaals — dada, dada,
 Twaalf jaren volgde ik den loop der sterren,
 En zwierf door vele landen tot ik hier,
 Mijn laatste hoop of aller hopen end,
 Zou vinden — zie en nu heb ik gevonden,
 'k Herken mijn kind, zal ik bekend mij maken,
 Haar zeggen, hier vindt gij uw vader weer?...
 De straf volgt op de zonde in dees wereld,

Want zie, ik was van 't hemelsch recht vervuld,
 En dwong toch om een afslag van de straf,
 't Werd toegestaan — maar nu tot straf voor 't dwingen,
 Vindt wel de vader hier zijn dochter weer,
 Maar hij kan niet het kind den vader geven,
 Daar ik heb mijn gelofte afgelegd,
 Al breekt mij 't hart, 'k doe God mijn woord gestand,
 Heb dank mijn God, — 'k ga sterven in mijn land.

BANCO

Eerwaarde Heer, hoewel 'k niet weet wat u,
 Naar r ijnen koninklijken vader voert,
 Toch schijnt het mij, een man als gij, slechts brengt,
 Een mare des geluks, daarom indien
 't U mogelijk is — geluk maakt mild — mijn moeder,
 Te smeeken, dat z'in ons geluk berust,
 Dan zouden wij u innig dankbaar wezen.

CARTOLINA

Ik vrees, zelfs uwe voorspraak zal niet helpen,
 En 't waar wel mogelijk, dat u leed geschiedde,
 Omdat gij voor ons in de bres u steltet,
 Daarom, wij mogen u die gunst niet vragen,
 En zullen 't eigen noodlot moedig dragen,
 Ofschoon, eerwaarde Heer, wel valt het zwaar!

MAGIËR

En zoo ik 't eigen voordeel eens niet achtte,
 Slechts dacht aan 't geen uw jong geluk kan dienen?

BANCO

Zoo 't eens mislukte, zie dan zou uw leed,

Nog 't onze gaan vermeerdren, neen mijnheer,
Wij mogen niet dat offer van u vragen.

CARTOLINA

Gij moogt uw heil niet voor het onze wagen.

MAGIËR

En als ik nu in uw heil 't mijne zoek,
U met des Magiërs toovermacht wil dienen,
U zeg, dat zelfs om uwentwille lijden,
Mij tot een groote zaligheid zal zijn,
Zult gij dan nog des grijsaards aanbod afslaan?

BANCO

Wat zoo geboden wordt, mag niemand weigren.

CARTOLINA

En breng' 't u smart, ik zal die smarten troosten,
Als ware ik uw dochter, gij mijn vader.

MAGIËR

Mijn God, te zwaar is het — maar eer mijn tong
Verlamme — dan dat 'k mijn gelofte breek,
(tot de gelieven)

Ik zegen u — ben beider bondgenoot,
Ik wil de smid zijn van uw beider heil,
Voor ik uit 't verre rijk vertrok, gaf mij
De meester van de Magiërs dees staf,
Hij heeft de wondre eigenschap, elkeen
In droom te brengen en dan in dien droom,
Vindt men zijn allerin'gsten wensch vervuld,
'k Zal aan uw vaders hof elkeen hergeven,

Wat hij zich 't liefste wenscht, en zeker zal,
In ruil daarvoor men ook mijn wensch vervullen,
Dat Banco met zijn Cartolina trouwe . . .

CARTOLINA

O, eedle grijsaard !

BANCO

Goedheilig man.

MAGIËR

'k Vang nu reeds aan mijn kindren, wenscht een wensch,
'k Vervul ze in denzelfden oogenblik.

BANCO

Wat konde grijsaard ik nog anders wenschen,
Dan dat mijn liefdesdroom, geen droomen blijv'.

CARTOLINA

En wie als ik, den liefste heeft gevonden,
Die heeft der wenschen toppunt al bereikt,
En kan slechts wenschen, blijv' hij mij behouden.

MAGIËR

Verbergt u snel, er komen hovelingen,
En leer des mensen wensch naar dwaze dingen.

Vijfde Tooneel.

Vorigen. Jolly Joker en Hof.

JOKER

Naar deze zijde — hier geschiedde 't wonder,
Maar zachtens — anders wordt hij wellicht wakker,

De pas ontwaakte heeft vaak slechten luim.

SCHOPPEN HEER

'k Geloof narrin, je zoekt 't al uit je duim.

JOKER

Wat — kijk dan eens dit fijne duimpjen aan,
En hier de pink, en dit ringvingerlijn,
O schalk, je zult niet lang meer ringloos zijn !

SCHOPPEN HEER

Daar is de koning en de koningin,
Ik heb hun beiden 't wonder reeds gemeld,
Zij wenschen hem te vragen, waar prins Banco
En Cartolina zich verscholen houden,
Zoo'n toovenaar, die jongen maakt van ouden,
Zal zeker ook wel 't meest verborgne wijzen.

KONING (tot Magiër)

Eerwaarde Heer, vergun mij u te groeten.

KONINGIN

Wij bidden u, neem intrek in ons slot.
En strek uw leen op zachter leger uit,
Dan harde aarde . . .

MAGIËR

Mij is ze zacht genoeg,
Waar rust men zachter dan aan moeders schoot,
En is dees aarde niet ons aller moeder?

KONINGIN

Vergeef mij, Heer, ik bood u 's konings huis,

En 'k meen, men kan toch moeilijk meer u bieden?

MAGIËR

Ik kend' een koning, wiens paleis zoo arm,
 Dat zelfs de stulp des beedlaars rijker was,
 Wanneer 't geschooide brood verdeeld werd in
 't Gezin des armen mans —

KONING (getroffen)

Wie was die vorst?

MAGIËR

Hij staat ons zeer nabij, zijn eenigst kind,
 Was hem van 't hart gerukt, ver weg getogen.

KONING

Ja waarlijk, deze grijsaard is een ziener,
 Heer hoor . . . niet als een koning kom ik hier,
 Maar als een smekling, onze een'ge zoon,
 Heeft om een liefdes gril ons slot verlaten,
 En zwerft in onbekende streken rond,
 Wij zonden boden uit naar alle kanten,
 Doch geen bracht ons een spoor van onzen zoon.

MAGIËR

Was hij alleen?

KONINGIN

Neen, met hem trok een jonkvrouw,
 Die hem voorzeker tot de vlucht verleid heeft,
 En zoo beloonde met ondankbaarheid,
 Het vele, dat de vondeling wij gaven.

MAGIËR

En als ik u den prins breng en de jonkvrouw,
Zal men die twee dan hier vereenigd laten?

KONINGIN

Dat nimmer — Heer, breng ons alleen den prins,
De jonkvrouw missen wij hier al te gaarne.

MAGIËR

En als ik u den prins niet zonder haar,
Kan brengen, zeg wat is dan meiskens lot?

KONINGIN

Het klooster — zoo geen strenger straf haar wacht,
Want door haar vlucht werd zij van jonkvrouw boele,
En waar ze ook berouwvol, deze schand,
Waar te slecht voorbeeld voor het vaderland.

MAGIËR

Dus voor geen prijs wilt gij den prins doen huwen,
Met haar, die hij zijn liefde heeft geschonken?

KONINGIN

Wat prijs ter wereld kon men mij wel schenken,
Een koningin, aan macht en goedren rijk?

MAGIËR

Wat gij u wenscht, zie ik kan u het geven,
Maar 'k vraag in ruil, dat gij die twee vereent.

KONING

En welk belang Heer, hebt gij bij dat huw'lijk?

MAGIËR

Dat is een vraag van laatre zorg, ik vraag,
 Wanneer ik thans uw aller wensch vervul,
 Krijgt dan uw zoon tot loon zijn wensch vervuld?

KONING

'k Geloof, dat is hem makkelijk toe te staan,
 Is Banco hier, dan zullen wij wat wenschen,
 Dat onvervulbaar is voor aardsche wenschen.

KONINGIN

Prins Banco wordt dan fluks daarginds soldaat,
 De vondeling opnieuw verloren gaat.

MAGIËR

Hebt gij 't besluit gevat. Ik wacht uw woord,

KONING

Wij zijn het eens, gij brengt het paar weer hier,
 En daarna wenschen allen wij een wensch.

KONINGIN

Wordt die vervuld, naar wensch vervuld, mijn Heer,
 Dan stellen wij ons langer niet te weer,
 Maar blijft vervulling uit, dan blijft het paar,
 Gescheiden — Banco hier, de jonkvrouw daar.

MAGIËR (zijn staf zwaaiend)

Oogen dicht,
 Hemellicht,
 Star en zon,

Levensbron,
 Van binnen ligt,
 Het waar gezicht,
 Des lichaams oogen,
 Ons bedrogen,
 Schim en schijn,
 Is ons wezen,
 Tot wij rein,
 Zijn verrezen . . .

(Allen, verblind, loopen tastend
 door elkaar. De Magiër wenkt
 Banco en Cartolina nader te
 komen. Als zij nader gekomen
 zijn, heft hij den staf weer op)

Wat gij ziet,
 Zijt gij zelf,
 Toch ziet gij zelf,
 Uzelven niet,

Dat is 's menschen levenslied!

(Hij heeft den staf bij deze woorden
 gezwaaid en allen zien weer
 plots)

KONING

(Banco ontwarend)

Mijn zoon, mijn zoon, mijn weergevonden kind,
 O Banco, hoe heb ik naar jou verlangd!

BANCO

En ik naar u!

KONING

Blijf voortaan mij nabij.

CARTOLINA

Dat wil hij Sire, doch slechts aan mijn zij.

KONINGIN

Schaamt gij u niet, mij onder 't oog te komen,
Wel past u 't beedlaarskleed, gij vondeling,
Ga weg van hier, en bedel uwe kost.

MAGIËR

Mevrouw, ik bracht u bêi, nu vraag 'k van u,
Gestand te doen het konink'lijke woord.

KONINGIN

Wel gaarne — laat de Joker 't eerste wenschen,
Hoe dwazer wensch, hoe moeilijker vervuld.

JOKER

Heer toovenaar, dit handje is wel fraai,
Maar ach, wat aan dit handje hecht, is 't minder,
En 'k waar u dankbaar, maaktet gij zoodra,
't Verlengstuk ook nu jeugdig . . .

KONINGIN

Braaf zoo, paai,
Dat ziet er slecht voor onzen Banco uit

RUITENHEER

En nu, laat Ruitenvrouw haar keuze doen,
Die was in 't wenschen ook nooit zeer bescheiden,

RUITENVROUW

Behalve, toen ik jouw tot eega wenschte,

Nu wensch ik — dat hij ons weer bei zal scheiden,
Ik kan mijn man sinds d'eersten nacht niet lijden,
Dus Heer, breng mij weer in verlovingsstaat.

KONINGIN

Die wensch is sterker nog, die is afdoend,
En wat wensch Ruitenheer nog wel daarbij?

RUITENHEER

Ik wensch mij weer aan Ruitenvrouwtjes zij,
Dat zijn twee wenschen die elkaar bestrijden,
En 'k ben benieuwd, hoe dat getooverd wordt.

KONINGIN

Nu Schoppendame en dan Schoppenheer,
Wenscht nog onmogelijker, wenscht nog meer,

SCHOPPENVROUW

Ik wensch nog eenmaal mocht ik jeugdig zijn,
En Schoppenheer als jongling vroeg mijn hand,
Dan zou 'k den trouwelooz' een handje geven,
Heer toovenaar, verjong mijn droevig leven.

SCHOPPENHEER

Heer toovenaar, ik wil getuige zijn,
Hoe die, zelfs jeugdig, nog een minnaar vindt.

KONINGIN

En Koning, thans aan u een grooten wensch,

KONING

Verjong mij — en maak mij tot beter mensch,
Want dat moet doel zijn van al nieuwer leven.

KONINGIN

En ik — wat zal ik toovenaar nu kiezen?
 Zij allen vroegen jeugd, blijf ik nu oud,
 Dan sta ik wel aan 't jeugdig hof verlaten,
 Weer jong te mogen zijn, te lachen, schertsen,
 De zware zorg om staat en volk te missen,
 Geen kind in liefde opgevoed, — te zien
 Bij 't eerste jufje fèl in gloed ontbranden,
 En vader, moeder harteloos verzaken,
 Om met een vond'ling goeden sier te maken,
 Ja — 't hoogste, wat ik van u wenschen kon,
 Is dit — doop mij ook in verjongings bron.

MAGIËR (zijn staf zwaaiend)

Jeugd is liefde,
 Liefd' is jeugd,
 Leven droomen,
 Droomen leven,
 't Wordt gegeven,
 't Wordt genomen,
 Alle rust,
 Is onbewust,
 Hoogste lust mijn,
 Is bewust zijn,
 Willen is dolen,
 't Al is bevolen,
 Ken het bevel,
 Daal in de wel!
 Dat droomen
 Omgeven,
 Den droom
 Van uw leven!

(Allen zijn in het bekken van de fontein gestapt en rijzen er aan de andere zijde verjongd, als liefdesparen, uit. De Magiër, Banco en Cartolina, zien zwijgend toe. Tooverachtig licht beschijnt de verdwijnende liefdesparen, terwijl zoete muziek uit de verte klinkt. Zoo mogelijk ook hemelsch koorgezang en fontaine lumineuse... De paren verdwijnen langzaam in een stoet, terwijl het scherm daalt).

Einde van het tweede bedrijf.

DERDE BEDRIJF.

Het landschap van Ruiten Aas.

Eerste Tooneel.

Magiër. Banco. Cartolina.

MAGIËR

Nu is hun wensch vervuld, de jeugd herkrege,
Maar geen van hen werd door ervaring wijzer,
En allen vallen z' in de oude fouten,
Leert daaruit kindren, 't heden lief te hebben.

BANCO

Dat kondt gij moeielijk tot iemand zeggen,
Zoo dankbaar voor dien raad als wij, het heden,
Is voor die lief heeft, toekomst en verleden,
Vereend tot zaligheid van 't oogenblik.

CARTOLINA

Mocht oogenblik tot eeuwigheid zich rekken,
Geen onzer uit den droom van 't heden wekken.
(Alle drie ter zij af).

Tweede Tooneel.

Vorigen. Schoppen Zeven. Marjolien.

SCHOPPEN ZEVEN

(Als zwierig gekleed jongeling)

Dat grapje moet ik nu toch eens beleven,
 Het malle vrouwsvolk is toch al te dwaas,
 Laat zien — hier heb ik rendez-vous met Blanca,
 En daar op 't zelfde uur met Marjolien,
 Ik laat die twee geduldig op mij wachten,
 Verschuil mij hier en zie wat daarvan komt.

BLANCA

't Is 't afgesproken uur, hier moet hij komen,
 Waar toeft hij dan zoolang, die groote schelm,
 Veel minnaars heb ik al gehad, 't is zonde,
 Maar geen roijaal als hij, een gentleman,
 Van top tot teen, een kolfje naar mijn hand,
 'k Was vroeger dom, had ik een rijken vriend,
 Dan was 'k bescheiden, sprak van zuinig sparen,
 En paste op zijn beurs als waar 't de mijne,
 Ik was een gans, want 't loon van al die trouw,
 Was, dat het spaargeld ging naar d' andere vrouw,
 Die hij, toen 't spel verveelde, echt ging huwen,
 Daarom, heb 'k nu 'r een aan de haak gepikt,
 Dan wordt er braaf gedronken en gebikt,
 Hoe meer de minnaar brast, hoe trouwer gast,
 Waar blijft de haan, ik wil zijn steertje plukken!

MARJOLIEN

Hier heeft hij mij besteld, de man heeft geld,
 En 'k heb mijn jongen daarom laten schieten,

Maar niet voor goed, want 't is een hartelap,
 Geen slappe kwezel, kwisplend om je heen,
 Met flauwe woordjes en een zoet gedoente,
 Neen hoor, mijn kerel is een echte schooier,
 En volg ik niet, hij slaat mij bont en blauw,
 Maar als ik hem veel duiten breng, mijn kwant,
 Dan eet hij als een vogel uit mijn hand.
 Zoo is ons soort, die onze liefde koopen,
 Die laten wij, voor die wij minnen, loopen.

BLANCA

Waarop dat vrouwspersoon te wachten staat?

MARJOLIEN

Wat zou die halve dame hier verwachten?

BLANCA (tot Marjolien)

Vergeef, hebt u wellicht een heer gezien?

MARJOLIEN

Eén heer, wel mensch ik zie ze bij dozijnen,

BLANCA

Noem jij die heer, die noom ik liever zwijnen,

MARJOLIEN

Dan vormen ze met jou een paar,

SCHOPPEN ZEVEN

Let op, nou vliegen ze malkaar in 't haar!

(zich vertoonend)

Dag allerliefste, zoete suikerpopjes,

Vergeet-mij-nietjes, reine rozeknopjes...

BLANCA

Dag hartelap, je liet mij lange wachten,

MARJOLIEN

Pardon — dat is mijn minnaar, handjes los,
(zij duwt Blanca weg)

BLANCA

Pardon, het is de mijne — kom mijn ventje,
En schenk mij voor het wachten een goud centje . . .

MARJOLIEN

Wat juffrouw, wou je in mijn duiven schieten?

BLANCA

Wat juffrouw, wou je het mij liegen hieten?

MARJOLIEN

Pas op karonje — of 'k weet je wel te vinden,

BLANCA

O dacht je, ik heb ook geen sterke vrienden?

MARJOLIEN

Jou vrienden mensch — dat zijn de vuilste schooiers,

BLANCA

De jouwe, de beruchtste rinkelrooiers,

SCHOPPEN ZEVEN

Daar vangt het aan, nu krijgen wij 't gevecht,

MARJOLIEN

Pas op juffrouw, want je verliest je vlecht,
(trekt haar een vlecht van 't hoofd)

BLANCA

Dat heb je tot geen dooveman gezegd!
(trekt haar ook een vlecht van 't hoofd.
Ze worden met loshangende haren
handgemeen).

SCHOPPEN ZEVEN

(Hij heeft zich eerst in het gekrakeel
verkneuterd, komt nu tusschenbeide)
Nu lieve kindren, niet te heftig, sijsjes,
Is Schoppen Zeven zooveel strijd waard, meisjes,
Dan kom — haak in — elk minnaar heeft twee zijen,
En daarom kan hij ook twee meisjes vrijen,
Komt mee, ik ken een kroegje wonder fijn,
De keuken delicaat, de oudste wijn,
(zingend met beiden af)
Heb je duiten in je zak,
Dan heb je olie in je lampie,
Leve, leve, leve de champie! . . .

Derde Tooneel

Jolly Joker. Klaveren Heer.

JOKER

(Mooi, jong, pikant)
Mijnheer, u heeft veel noten op uw zang,
U schijnt te denken, 'k ben om u verlegen?

KLAVEREN HEER

Neen mijn lief jokstertje, dat jij verlegen
 Zoudt zijn, is wel het laatste dat ik denk,
 En 'k hoop, dat ik jouw denken niet zeer krenk,
 Wanneer ik lieve, j' om een kusje vraag.

JOKER

O, kussen heb ik niet voor jou vandaag,

KLAVEREN HEER

Dan geef ze mij van gis'tren of voor morgen,

JOKER

Ik kan geen minnaar uitstaan, die komt borgen.

KLAVEREN HEER

Mejuffrouw, uwe preutschheid baart mij zorgen.

JOKER

Ik dacht, een man heeft andre dingen aan
 Het hoofd, dan of zijn meisje kuzin heeft,
 Ik moet je zeggen, 'k houd niet van een vrijer,
 Die altijd om mij heen danst als een mug,
 Met een vervelend zoenen, zoenen, zoenen,

KLAVEREN HEER

(haar hand grijpend en kussend)

Mijn lief, ach laat dan aan uw vlam mij branden!

JOKER (trekt haar hand terug)

Ik houd, mijn vriend, niet van dat spel der handen,

KLAVEREN HEER

Maar ik houd van dat handje poezel fijn,
Met roze nagels, 't pinkje slank en klein,
De aartjes blauw, in lelieblanke huid,

JOKER

Ach hoe vervelend, heerschapp is 't haast uit?

KLAVEREN HEER

In ernst, mijn jokstertje, bemin je mij?

JOLLY JOKER

Misschien mijnheer — zóó nooit verwin je mij,
Ik kan geen vurig minnaar om mij lijden,
En houd meer van die kalm hun tijd verbeiden.

KLAVEREN HEER

Dan zal 'k van mijn gezelschap u bevrijden.
(doet alsof hij heen wil gaan)

JOKER

Dat staat aan u, denk niet, 'k val u te voet,
En smeeek blijf hier, o lieve minnaar zoet,
Gaaf gij van mij, mag ik u niet meer zien,
Welnu, aan elken vinger vind 'k er tien.

KLAVEREN HEER

(terugkeerend)

Met honderd and'ren neem ik het graag op,
Sterkt mij in liefdesstrijd uw blik, schoon kind,

JOKER

In liefdesstrijd, daar zie 'k u wel voor aan,
 Maar minder in den strijd om het bestaan.

(Joker af)

KLAVEREN HEER

(Eerst besluiteloos. Dan haar snel volgend)
 Mijn Jolly Joker is vandaag verbolgen,
 Welnu, zij ga — en ik — ik wil haar volgen.

Vierde Tooneel.

Vrouw Schoppen Tien. Schoppen Zeven. Schoppen Tien

VROUW SCHOPPEN TIEN

Hier wacht ik op mijn braven echtgenoot,
 Mijn lieven Schoppen Tien, hij heeft gegraven,
 Ginds aan het nieuw kanaal, nu, moe van 't werk,
 Komt hij hier langs naar 't kleine huisje toe,
 Waar alles lacht van de gezelligheid,
 Maar wachtend thuis viel mij te lang den tijd,
 En 'k loop hem te gemoet, mijn braven bloed.

SCHOPPEN ZEVEN

Die twee ben 'k kwijt, zoo dronken zijn z'als tollén,
 Nu zoek ik weer een andre om te dollen,
 Want in de liefde is verandering alles,
 Vandaag neem ik een kuisch en nuffig jufje,
 En morgen een — die 't klappen kent der zweep,
 Was gisteren het een jonkvrouw hooggeboren,
 Vandaag kan mij een burgeres bekoren,
 Wat aardig wijfje staat daar ginds te wachten,
 't Wit schortje voor, gestijfd het paars katoentje,

Coquet van 't floddermutsje tot het schoentje,
 Ze kraakt van zind'lijkheid, kom 't moet gewaagd,
 En fluks een kusje van dat kind gevraagd!
 (vrouw Schoppen Tien naderend)
 Dag juffertje, zoudt u m'ook kunnen zeggen,
 Hoe laat het is?

VROUW SCHOPPEN TIEN

Mijnheer, het is nog vroeg,
 Want anders zou mijn man al bij mij zijn.

SCHOPPEN ZEVEN (terzij)

Getrouwd, dat is een kolfje naar mijn hand,
 Ik heb de pret, en d'ander heeft de schand.
 (tot haar)
 Wel reken je den tijd naar manliefs komst?

VROUW SCHOPPEN TIEN

Heer, heusch, een ander tijdglas hoef ik niet,
 Traag gaan de stonden tijdens het verlangen,
 En vliegen doen ze, is hij maar bij mij.

SCHOPPEN ZEVEN

Wel vrouwtje, ook ik wacht, zet j'aan mijn zij,
 En keuv'lend zal de tijd ons korter duren.

VROUW SCHOPPEN TIEN

Het past mij niet bij zulk een nobel heer,
 Mij neer te zetten — ik kan heel goed staan.

SCHOPPEN ZEVEN

(haar op de schoot trekkend)
 Wil jij niet naast mijn, kom dan op mijn knie,

Opdat ik beter jou mooi snoetje zie.

VROUW SCHOPPEN TIEN

Zeg, laat mij los, astranterig sinjeur,
Wie ben je — en waar houdt je mij wel veur?

SCHOPPEN ZEVEN

Voor 't aardigst wijfje uit de heele stad.

VROUW SCHOPPEN TIEN

Laat los, laat los, of man ik geef je wat!
(Tijdens dit stoeien komt Schoppen Tien op
met een houweel over den schouder).

SCHOPPEN TIEN

Hei kerel, wat vermeet jij je, laat los.
Wat brengt j'er toe mijn vrouw hier aan te randen,
Al draag je zij en lubben op de handen,
Mijn vrouw is mijne vrouw, 'k hoop dat versta je,
Vort uit mijn oog, (heft het houweel op) of anders
kwast, daar ga je!
(Schoppen Zeven ijlings af)

SCHOPPEN TIEN (tot zijn vrouw)

Nu tusschen ons, dat is de tweede keer,
Dat ik je snap met zulk een aadlijk heer,
Wat doe je hier, wat heb je hier te zoeken,
In stee van j'afgetobden man te wachten,
Thuis, aan den disch hem spijs en drank te bien,
Loop j'als een deern en vrijt met hooge lien!
Wat let me wijf of 'k sla je levend neer!

VROUW SCHOPPEN TIEN

Ach man, hoe kan je mij zoo valsch verdenken,
Wil nog een oogenblik gehoor mij schenken,
En blijkt mijn onschuld niet, dan sla mij dood.

SCHOPPEN TIEN (laat het houweel zinken)

Die praatjes ken ik, zoo slim is geen man,
Of slimmer is de vrouw, die hem bedriegt,
Ze vinden voor elk gaatje fluks een praatje,
Zoodat hij d'eigen oogen niet vertrouwt,
Je zat toch bij dien kwezel op de schoot?

VROUW SCHOPPEN TIEN

Ja zitten deed ik, maar uit bittren nood,
Ik had thuis geen geduld op je te wachten,
Te langzaam ging de klok naar 't uur van achten,
En daarom, nadat alles was bereid,
Liep ik je hier een stukje te gemoet,
Dat heer daar kwam met een onschuldig praatje,
En plotsling voor ik wist van wat of wie,
Trok die schavuit met kracht mij op zijn knie.

SCHOPPEN TIEN

Ze zegt schavuit, maar meenen doet ze schatje,
Zoo is dat vrouwevolk,

VROUW SCHOPPEN TIEN

Neen man waaratje,
Eén schat bezit ik maar, kom schattebout,
Ga mee naar huis, het eten wordt te koud.

SCHOPPEN TIEN

Haak in — maar wees gewaarschouwd, nog één keer,
 Dan sla ik jou en ook den minnaar neer.
 (beiden af)

Vijfde Tooneel

Ruitenjonkvrouw, Ruitenjonkheer...

RUITENJONKHEER

(Met een luit onder een laag balcon)

Jonkvrouw van Ruiten,
 'k Bid u, kom buiten,
 Waar in den nacht,
 Uw minnaar wacht.

't Maantjekomtzweven
 Lichtekens beven,
 Kom dan lief zacht,
 Uw minnaar wacht,

RUITEN JONKVROUW

(zingend op het balcon)

Wie zingt zoo zoet,
 Hemelsche klanken,
 Ach, het doet goed,
 Ik kom u danken.

RUITENJONKHEER

Was het een vogeltje, daar in de boomen,
 Of klonken klokjes van het carrillon,
 Maar neen, het was een koor van engelen,

Doch zie, daar staat de blanke engel zelve!

RUITEN JONKVROUW

Zijt gij het Ruiten Jonker?

RUITENJONKHEER

Ja ik, o kom...

RUITEN JONKVROUW

Hoe zal ik komen, men bewaakt de deur?

RUITEN JONKHEER

Spread uit uw vleugels, engel en daal neer.

RUITEN JONKVROUW

Ik vrees, dat 'k vallen zal en doen mij zeer.

RUITEN JONKHEER

Omkleem de klimroos met zijn zware takken,
En laat u zachtjes naar beneden zakken.

RUITEN JONKVROUW

Ik kom, want waar gij zijt is geen gevaar,
(zij klimt naar beneden)

RUITEN JONKHEER (haar opvangend)

Nooit schooner roos aan deze struiken waar,
Ziet hier, dees bloeme sloot bedroefd haar kopje,
Toen z'u ontluiken zag als bloemenknopje.
(biedt haar een bloem aan)

RUITENJONKVROUW

Mijn lieve vriend.

RUITEN JONKHEER

Prinsesje van mijn hart.

RUITEN JONKVROUW

't Gevaar is groot, ik durf niet ver van hier.

RUITENJONKHEER

Daar is een bank, kom laat ons samen rusten,

(zij gaan zitten. Hij kust haar)

RUITEN JONKVROUW

Mij was 't of ge voor 't allereerst mij kuste.

RUITEN JONKHEER

Mijn laatste kus zal als mijn eerste zijn.

RUITENVROUW

Dat wil 'k ervaren, geef mij snel de laatste.

RUITENJONKHEER

(haar herhaaldelijk kussend)

De laatsten kindlief zullen d'eersten zijn.

RUITENJONKVROUW

Wees niet zoo heftig, jonker, 't doet mij pijn.
Zeg mij — en zult gij nu altoos zoo blijven,
Nooit hard of ruw zijn, nimmer mij bekijken,
Ook niet, wanneer ik minder schoon zal zijn?

RUITEN JONKHEER

Gij minder schoon, uw schoonheid kan slechts stijgen,
Wanneer de jaren knop tot bloem doen bloeien,
Ziet aan dit knopje, schoon is 't om te zien,
Maar toch zijn grootste schoonheid is belofte,
Aanschouw dees roos, in d'avondlucht ontbloeid,
Hoe rijk aan kleur, van roode verw doorgloeid,
En zult ook gij niet zoo in wasdom prijken?

RUITENJONKVROUW

Maar liefste, straks verbloeid, valt blad na blad,
Dan ligt het bloempjen aan den weg vertreden.

RUITENJONKHEER

De verre toekomst zal u zijn als 't heden,
Want 't roosje heeft niet zooals gij een bloei,
Van harte deugden in een eeuwgen groei.

RUITENJONKVROUW

Dus altijd, altijd zult gij mij beminnen?

RUITENJONKHEER

O, altijd meer zal ik uw liefde winnen,
Al drukt' uw slapen zilveren lokkentooi,
Ik bidd' u aan en noem u goed en mooi...

RUITENJONKVROUW

Mijn moeder zei, zoolang het blijft bij vrijen,
Dan zijn de mannen zacht, gedwee en trouw,
Maar wee is men eerst jaren man en vrouw.

RUITENJONKHEER

Geloof haar niet, ik zweer u dure eeden,
 Uw wenschen zullen altijd zijn mijn beden,
 Bij 't maanlicht, dat zijn blauwe stralen giet,
 Of 'k leef voor u, of ik leef langer niet!

(Ze zijn opgestaan en gaan af)

Zesde Tooneel.

Schoppenjonkheer, Schoppenjonkvrouw.

SCHOPPENJONKVROUW

'k Zal doen als toefde ik toevallig hier,
 Mijn moeder zei, de vrijer wordt te vuurger,
 Al naar de vrijster toont zich ongeduur'ger,
 'k Houd mij hier slapend, hij zal mij dan wekken,
 Ik stoot hem af, om hem meer aan te trekken.
 (Zij doet, alsof zij op de bank is ingeslapen)

SCHOPPENJONKHEER

Mijn meisje is de liefste van de meisjes,
 De anderen zijn zoete, zachte sijsjes,
 Zij vliegen uit zich zelf tam op de hand,
 Maar Schoppenjonkvrouw — zie, die is pikant,
 'k Wacht al een uur — ach, mocht ik haar toch vinden!
 Hier was de afspraak, onder deze linde,
 (Hij ontdekt haar)

Mijn smoddermuiltje, wachtend ingeslapen,
 Hoe schoon, nu schâuw van d'oogen, wimpers dekt,
 Een grillig lokje om het oortje trekt,
 Zij slaapt — hoe rijst en daalt haar kuische boezem,
 Nu neigt ze 't moede hoofdje naar terzij,

Ze droomt — o zeker droomt ze nu van mij,
 Ik zie het aan de trekken van haar wezen,
 Hier zal ik staan — als droombeeld opgerezen,
 Neen — 't duurt te lang — ik weet, wat ik zal doen,
 Ik buk mij neer en wek haar door een zoen!
 (kust haar)

SCHOPPENJONKVROUW

Waar ben ik — en wie wekt mij zoo onzacht?
 Mij huivert — waar ben ik — mij schijnt 't is nacht!

SCHOPPENJONKER

Niet nacht is 't, liefste — 't is het avonduur,
 Waarop gij mij belooftet hier te wachten.

SCHOPPENJONKVROUW

Wat, bent u nu eerst daar — waarom zoo laat?
 Mijnheer, ik dank voor zoo'n verlovingsstaat!
 't Is geen gebruik de dame te doen wachten,
 Besteld om tien, moet gij er zijn om achten.

SCHOPPENJONKHEER

Ik had gehoopt op liefelijker groet,

SCHOPPENJONKVROUW

In 't komen laat — maar in het vrijen spoed!
 Nu heer — heb ik geen haast...

SCHOPPENJONKHEER

ik bid je lieve
 Ik zocht u al reeds lang, maar vond u niet!

SCHOPPENJONKVROUW

Neen heer, ik ken de jonkers al te goed,
 En zeker hebt g'een ander lief dan mij!
 Welnu — ik bind u niet, gij zijt gansch vrij,
 Die and're is gewis dwee in het wachten,
 Mak als een duif, dat soort de minnaars plachten,
 Altoos voorkeur te geven, goed mijnheer,
 Ga dan naar haar — en blijf als minnaar lui,
 Maar ik geef van zoo'n liefde graag de brui! (af)

SCHOPPENJONKHEER

Zoo'n heksje — o, maar 'k laat haar nog niet los,
 Die zal ik toonen hoe ik minnen kan,
 Ai juffertje, je krijgt mij toch als man!
 (snel haar na)

Zevende tooneel

Prins Whist, Prinses Hombra

WHIST

De klimroos geurt en de jasmijnen bloeien,
 Het zomeravondwindje schuifelt in
 De jonge linde blaadren, vorschen kwaken,
 En nachtegalen in het woud ontwaken,
 Nu is 't ook tijd voor mij — hier wacht ik haar,
 Breng' deze nacht de harten bij elkaar.

HOMBRA

Mijn lieve Whist...

WHIST

Mijn allerliefste Hombra!

HOMBRA

Viel u het wachten lang?

WHIST

De stonden krogen,
Maar nu 'k u zie, wou 'k Vader Tijd wel keetnen,
Dat hij zijn snellen vaart niet kon volbrengen.

HOMBRA

Hoe wreed is Vader Tijd, hij heeft geen hart,
En laat de stonden onvermurwbaar duren,
In leed ontzagglijk lang — in vreugde vlug,
En hij, meedoogenloos, kent geen terug!

WHIST

Zoudt dan mijn liefste nu terug gij willen?

HOMBRA

O neen — maar ook, ik wou, er was geen voorwaarts,
En eeuwig kon ik zoo in uwe armen rusten
Als nu.....

WHIST

En vindt gij morgen dan mijn zoete lief,
En overmorgen en niet alle dagen,
Tot dat het eind van mijne uren komt,
Mijn armen altijd voor u uitgebreid?

HOMBRA

Dat vraag ik u — des menschen hart is wankel,
En in zijn hart bewaart hij toch zijn toekomst.

WHIST

Zoo jong en reeds zoo wijs — wie leerde u,
In stonden van geluk bedachtzaam zijn?

HOMBRA

Een zware leerschool was mijn's vader hof,
Daar heet des konings liefde, koningsplicht!

WHIST

En zoo u plicht verbood mij lief te hebben,
Zoudt gij dan zulk verbod van plicht ook volgen?

HOMBRA

Zulk een geval kan ik mij niet verbeelden,
Want ik bemin u en mijn liefde is
Zoo sterk van werkelijkheid, dat mijn verbeelding,
Haar slecht vergrooten, niet verkleinen kan!

WHIST

Maar stel u dan eens voor, gij hadt een zoon,
En deze zoon zou koningsplichten torsen,
Zoudt gij dan, zoo hij eene vrouw beminde,
Die plicht verbood, maar 't hart gebod te minnen,
Dien zoon zijn hart om plichtsgebod doen breken?

HOMBRA

Hij zou, leek hij op u — mijn hart verweken,
Vrees ik — maar toch, ik had dan ongelijk,
En wel ben 'k dankbaar, dat het vraagstuk niet
Door werkelijkheid wordt gesteld — en nu gij,
Zoudt gij uw zoon een laagre laten trouwen,

In rang en stand, in afkomst en in bloed?

WHIST

Een zoon — en nu spreekt gij toch van een zoon,
Wat kan men meer beminnen dan een kind!
Had ik een kind, en waart gij dat kinds moeder,
Wat zou 'k het kind ooit kunnen weigren, liefste?
Daar het toch vaster m' aan u binden zou!

HOMBRA

En waart gij dan gelukkig door zoo'n band?

WHIST

Kon d'eeuwigheid ik tot een ringe smeden,
Zoodat ze onverbreekbaar bleef voor tijd,
Ik sloeg hem er om heen, voor eeuwig één!

HOMBRA

Weet wel mijn prins — dan is er geen terug!

WHIST

Ik wensch slechts 't voorwaarts uit uw mond te hooren.

HOMBRA

Gij geeft een ring van goud — hij blijke staal!

WHIST

Heb dank, mijn lief — dat is de zoetste taal!

HOMBRA

Neem dezen dan in ruil, voor dien gij boodt,
En ruilen wij geen ring meer tot den dood!
(Beiden af)

Achtste tooneel

Ruitenjonkheer, Ruitenjonkvrouw.

RUITENJONKER

Laat mij een laatsten keer u nog omarmen,
 Voor, liefste, gij uw drempel weer betreedt.
 Hoe vlug vliedt tijd, wanneer de harteklop,
 Te snel jaagt in de stonde van het koozen!

RUITENJONKVROUW

Zal steeds de tijd zoo vlug zijn wieden slaan,
 Te snel is 't dan met jeugd en jok gedaan,
 En voor ik 't weet, ben ik een oude vrouw,
 Wie dan mij nog als nu beminnen zou?

RUITENJONKHEER

Wie anders wel dan ik, mijn allerzoetste,
 Mijn liefd' zal wassen met der jaren tal,
 Zie nu, hoe donker uwe lokken zijn,
 Zij glanzen in het maanlicht en de perels,
 Die speels gij door er wondt zijn blauw als vonken,
 Welnu — ik zweer bij 't eerste grijze haartje,
 Dat zich in verre toekomst toont, zal ik,
 Mijn liefde nog verdubben, en bij 't tweede,
 Verdubbel ik dan weer, en zoo maar voort,
 Zoodat, is eerst uw gansche haartooi blank,
 Der sterren tal alleen genoemd kan worden,
 Om mijner liefden tal te vergelijken...

RUITENJONKVROUW

En zult gij nooit als andre mannen doen,
 Die eens getrouwd, hun vrouw nog maar beschouwen,

Als 't sloofje thuis, goed om het maal te koken,
 Te zorgen voor mijnheers jabot en lubben,
 Net goed de kinders groot te brengen,
 Zijn nukken te verdragen, booze buien
 Af te wachten, thuis een brommerige man,
 Doch buiten met hun liefje Don Juan?

RUITENJONKHEER

Maar kind, waar deed gij die ervaring op?

RUITENJONKVROUW

Ik heb een moeder, en ik ben ook tanten,
 Dan liefste weet men spoedig al van wanten.

RUITENJONKER

Als andre mannen ook zoo bokkig zijn,
 Ik hartsvriendin, ik heb uitzondering,
 Kom, geef mij nog een kus op mijnen mond,
 En zij 'k ooit ruw, herinner mij dees stond.

RUITENJONKVROUW (hem kussend)

't Smaakt zoet — en daarom zal 'k het mij herinnren,
 Nu, goeden nacht, en blijf' herinnring zoet.
 (beiden af)

Achtste Tooneel

Schoppenjonkheer. Schoppenjonkvrouw.

SCHOPPENJONKHEER

Hier heeft dat bij de handje zich verstopt,
 Dat's tweemaal op één avond, dat 'k haar mis,
 Al ben ik nu als minnaar ook gefopt,

Mijn vrouwtje wordt dat feeksje toch gewis...
 Stil — ginds — daar is geritsel in de struiken,
 Hier houd ik mij verborgen tot zij komt.

SCHOPPENJONKVROUW

Als hij mij nu maar vindt, ik vrees ik heb,
 Hem 't zoeken al te zwaar gemaakt en zoo,
 Hij mij niet vindt en vindt hij wel een ander,
 Dan heb 'k mijzelf te goed verstopt en kan,
 Mijzelv' als een verloren jonkvrouw achten,
 De mannen zijn als vogels zeer voorzichtig,
 Maar toch, met goede knippen vangt men ze.

SCHOPPENJONKHEER

(Hij sluipt zachtjes op haar aan en houdt
 haar de handen voor de oogen)

Daar is het kleine vogeltje gevangen,
 En 't zij niet vrij, voor dat het raadt door wien!

SCHOPPENJONKVROUW

O 'k weet al wie mij plaagt, ik ken die stem,
 't Is Ruitenjonkheer, moedgen, lieven vriend.

SCHOPPENJONKHEER

Neen!

SCHOPPENJONKVROUW

Dan Klavrenjonker, kloek en geestig.

SCHOPPENJONKHEER

Neen!

SCHOPPENJONKVROUW

Dan is het zeker Hartenjonkheer die,

Altoos zooveel houdt van verrassingen.

SCHOPPENJONKHEER

(haar teleurgesteld loslatend)

En ik houd niet meer van verrassingen,
En zéér verrast mij 't aantal van uw minnaars!
Ik dacht, 'k was eerste en 'k was éénieste.

SCHOPPENJONKVROUW

Dat ben je ook — je hebt jezelf verraden,
En zoo mij 't raden al te licht gemaakt.

SCHOPPENJONKHEER

Dus heeft niet Ruitenjonkheer je gevolgd?

SCHOPPENJONKVROUW

Maar jelui loopen ook in elken strik!

SCHOPPENJONKHEER

En Klaavrenjonker is niet kloek en geestig?

SCHOPPENJONKVROUW

Noch houdt de Hartenjonker van verrassen,
Maar moedig, kloek en geestig ben slechts jij,
En 't heerlijkste verrassen deed je mij.

SCHOPPENJONKHEER

Dus eindelijk mag ik op het jawoord hopen,
En hoef ik je niet langer na te loopen,
Als onverhoorde smeeeking, heb dank,
Voor eeuwig zal 'k je trouwe minnaar zijn.

SCHOPPENJONKVRUW

Voor eeuwig — ach, de eeuwigheid is lang,
 En 't wordt mij bij 't bedenken hier zoo bang,
 Zult nooit gij allerliefste mij verlaten,
 Men hoort zoo vaak van mannen-ontrouw praten.

SCHOPPENJONKER

Ach, al die mannen hadden nooit een vrouw,
 Als jij — zoo wel — zij werden nooit ontrouw.

SCHOPPENJONKVRUW

Bezel uw belofte . . .

SCHOPPENJONKER

Zoo 'k ooit breek,

Mijn eed van trouw, 'k verlieze eer en leven.
 (hij kust haar)

SCHOPPENJONKVRUW

Ach — wilt vijf zegels op dien trouwbrief geven,
 (Hij kust haar vijfmaal)
 Met zulk een goed gesloten brief ga 'k heen,
 En kussen zooals jij, tevoor deed geen! (af)

SCHOPPENJONKHEER

Dat feeksje, dus zij kan toch vergelijken,
 Wee haar, wanneer toch 't waarheid mochte blijken.
 En wee u, Ruitenjonker, Hartenheer,
 Kus haar nog eens, gij beiden leeft niet meer . . .

Negende Tooneel

Schoppen Zeven. Vrouw Schoppen Tien. Later
 Schoppen Tien.

SCHOPPEN ZEVEN

(Hij draagt een vrouwenhoed, een
mantel en een kleed over den arm)

Geen vrouwtje is zoo kuisch of 't is niet pluis,
Wanneer de minnaar 't goed weet aan te leggen,
Ik heb een woekeraar mijn huis verpand,
Veel gaf hij niet, daarom verkocht ik 't land
Erbij en voor dat geld kocht ik dees staat,
En nu zal ik vrouw Schoppen Tien veroovren.

VROUW SCHOPPEN TIEN

Mijn brave man is moe ter rust gegaan,
Ik zal eens zien of in de strikken zich,
Een haas verwarde, dan zal 'k hem verrassen,
En Zondag draagt de disch een feestgebraad
(Zij zoekt en vindt een haas in den strik)
Ja waarlijk, langoor heeft zich hier verstrikt,
En wat een prachtstuk, dat zal hem verblijden.

SCHOPPEN ZEVEN

Hé stroopster, goed dat ik je daar betrap,
Halt daar — dat zal 'k den heereboer vertellen,
Nu weten wij, wie hier het woud afstroopt.

VROUW SCHOPPEN TIEN

Genade Heer — 'k bid u, verraad mij niet,
Wij zijn maar arme menschen, 't loon mijns mans,
Reikt nauw en daar mijn man zoo zwaar moet werken,
Wou ik de maagre kost voor hem versterken,
Vergeving Heer, ik smEEK u, straf mij niet.

SCHOPPEN ZEVEN

Jou straffen — sapperment, wie zou jou straffen,

Jij hebt geen snoetje, dat om straffen vraagt,
(vat haar onder de kin)

VROUW SCHOPPEN TIEN

Heer, ik zal graag een boete u betalen.

SCHOPPEN ZEVEN

Een boete, goed, wat biedt g'als boete aan.

VROUW SCHOPPEN TIEN

'k Wil voor uw zieleheil ter kerke gaan.

SCHOPPEN ZEVEN

Bid jij maar liever voor je eigen heil,
Biecht op — en zeg mij eens je pekelzonden.

VROUW SCHOPPEN TIEN

Heer, voor niet lang had 'k zondige gedachten,
Ik zag een edelvrouw voorbij mij gaan,
En keek haar kleed en schoonen mantel aan,
Heur hoed met veeren en heur diamanten,
Toen dacht 'k, ach kond' ik mij toch eens zoo kleeden,
Al was 't maar voor één keer — en dan nooit meer.

SCHOPPEN ZEVEN

En als 'k je nu eens gaf zoo hoofschén staat?

VROUW SCHOPPEN TIEN

Neen Heer, ik biechtte en ik kreeg aflat,
En heb beloofd, zulks nooit meer te verlangen.

SCHOPPEN ZEVEN

Wat zeg je van dees hoed met witte pluimen,

En van dit zijden kleed, dees pluchen mantel ?

VROUW SCHOPPEN TIEN

O, hoe prachtig !

SCHOPPEN ZEVEN

Nietwaar ? Welnu, ik kocht ze
Om z'aan een lief te schenken, maar ze is,
Er trouweloos van door gegaan . . .

VROUW SCHOPPEN TIEN

Hoe slecht.

SCHOPPEN ZEVEN

Nietwaar, 'k verdiende beter lot bij vrouwen,
Nu wil 'k die mooie kleeren niet meer houwen,
Ik zwoer, ik schenk ze d'eerste, die 'k ontmoet,
En hoewel 'k jou betrapte bij het stroopen,
Ik doe mijn woord gestand, ziedaar, pak aan.

VROUW SCHOPPEN TIEN

Neen Heer, ik mag niet . . . Ach, hoe zou 't mij staan,
Ik droeg tot nu maar slechts een simpel kleedje,

SCHOPPEN ZEVEN

'k Ben ook benieuwd of het je wel zou passen,
Probeer dan maar dien hoed eens op zijn minst.

VROUW SCHOPPEN TIEN

(den hoed opzettend)

't Is wel van pas.

SCHOPPEN ZEVEN

Hij staat je als geschilderd,

Die blanke veer rust op je zwarte haren,
 Als golfschuim kruivend op de donkre baren,
 Maar toch mij dunkt om goed 't effect te zien,
 Wil 'k toch dien mantel even om je slaan,
 Ziedaar, 't kan een prinses niet beter staan.

SCHOPPEN TIEN (met een knuppel in de hand)

'k Ben stil van huis gegaan, hier staan mijn strikken,
 Mijn wijf is niet ontwaakt, vind ik een haas,
 Dan hoeft zij niet te weten dat ik stroopte,
 Want 't beste wijf praat manlief aan de galg,
 Daarom doe je wat kwaads, hou 't wijf er buiten.

(Hij ontwaart Schoppen Zeven en de vrouw)

Pas op, daar zitten weer twee van die grooten,
 Ziet, hoe die vrouw een rijke statie draagt,
 Zij gunnen ons zelfs niet een enkel haasje,
 Maar voor een mooien hoed een zijden mantel,
 Besteden gaarne ze een zak met geld,
 Ik houd me schuil, want wordt ik hier gepikt,
 Dan ben ik zelf de haas die is verstrikt.

VROUW SCHOPPEN TIEN

O zie, daar is mijn man, hij heeft een knuppel,
 O heer, als hij ons ziet, slaat hij ons dood,

SCHOPPEN ZEVEN

Dan is het zaak ons niet te laten zien,
 Trek dicht de mantel om je lieve leën,
 En schuil 't gezichtje hier aan mijne borst,
 Zoo houdt hij u voor eene eedle jonkvrouw,
 Die met haar vrijer in den maannacht koost,

VROUW SCHOPPEN TIEN

O heer, ik bid u, kus mij niet,

SCHOPPEN ZEVEN

Ik moet, ik kan niet anders lieflijk kind,

(haar telkens kussend)

Speel goed je rol, of anders is het uit,

En merkt hij dat ons liefdesspel niet echt is,

Zoo, nog een kus schuif nog wat dichterbij,

Hij kijkt, sla ras je armen om mijn hals,

Zoo is het goed, neen nu moet jij weer kussen,

VROUW SCHOPPEN TIEN

Genade heer, dit spel is al te wreed,

SCHOPPEN ZEVEN

't Mag spel zijn, maar mij is 't zoo goed als ernst,

'k Geef al de hazen van 't heele woud

Present voor zoo een aardig herdersuurtje,

Snel kus — hij kijkt — weer een kus — nu ik weer
kussen,

Strijk nu uw handen door mijn haar, dan ik,

Zal nu mijn handen langs uw lokken strijken,

Wat klopt uw hartje, wees toch rustig kind,

Nooit werd voor liefdesspel zoo'n prijs gegeven,

Een haas, een hoed, een kleed, wellicht het leven.

SCHOPPEN TIEN

Dat groote pak heeft nooit genoeg van 't vrijen,

Hoelang zal ik dat hier nog moeten lijen,

Straks werkt de haas zich ginds nog uit de strik,

En als mijn arme vrouw ontwaakt en ziet,
 Dat 'k in den nacht stil heb het huis verlaten,
 Dan gaat ze zoeken, zal zich nog verpraten,
 Ze zijn zoo in hun minnarij verdiept,
 Dat zij mij als 'k voorzichtig nader kom,
 Wel niet bemerken zullen . . . en zoo ja,
 Dan zij mijn knuppelstok zonder gena.

(Hij nadert voorzichtig)

SCHOPPEN ZEVEN

Hij nadert, wijfje dring je dicht tot mij,
 Ik sla den mantel om ons beiden heen,
 Zoo zal hij meenen, dat wij hem niet zien,
 En hij zal jou ook niet bij mij vermoeden.
 Hoe heerlijk, nu je gansch je aan mij geeft,
 Met kloppend hartje zacht rust aan mijn borst,
 Ik voel mij zalig, rijker dan een vorst,

SCHOPPEN TIEN

'k Geloof, haar sleep trok mijne strik omver,
 Ja waarlijk, en daar ligt een mooie haas,
 Die 's mijns, een flinke ruk en 'k heb den bout,
 En dan verdwijn ik in het kreupelhout,
 (Hij rukt den haas aan den strik weg, rukt
 daardoor den mantel mede en ontwaart zijn
 vrouw)

Wat 's dat, mijn vrouw, mijn eigen vrouw!

SCHOPPEN ZEVEN

Dat 's mis,
 Adieu, mijn lief — en vriend, vergiffenis!
 (Hij snelt af)

VROUW SCHOPPEN TIEN

Genade man, ik zweer je, 'k ben onschuldig !

SCHOPPEN TIEN

Onschuldig, 'k heb je hier te lang beloerd,
Je zat te vrijen met dien laffen ploert,

VROUW SCHOPPEN TIEN

'k Erken, de schijn is tegen mij, wees goed.

SCHOPPEN TIEN

Hoe kom je wijf dan aan dien duren hoed ?
(rukt haar den hoed van 't hoofd)

VROUW SCHOPPEN TIEN

Ik weet, hier is geen redding mogelijk meer,
Zooveel bewijzen kan ik niet bestrijden,
Ik ben onschuldig
(zij vlucht)

SCHOPPEN TIEN

Onschuld vlucht niet heen,
Vervloekte deern, ik sla je dood meteen !
(Hij loopt haar met opgeheven knuppel na)

T i e n d e T o o n e e l

Jolly Joker. Klaveren Jonkheer.

JOLLY JOKER

Dat 's vreeselijk, hier is een moord geschied,
Help, help, is hier dan niemand, héla, hé,

Verzaken voor mijn liefde, toen zei 'k neen,
Maar nu, vroegt gij 't mij weer, ik zou niet twijffen,
Want wie bemint, die kent een zeekren weg.

WHIST

Ik vraag 't u weer, zeg liefste antwoord mij,
Verbeeld u, ik waar niet des konings zoon,
Zoudt gij dan nog in liefde mij ontvangen?

HOMBRA

Al waart gij beedlaar, en al waart gij dief,
Ja zelfs, al hadt g' een moord op uw geweten,
Ik kende slechts één woord, — ik heb u lief.

WHIST

Zoo is dan liefde wel de hoogste wet,
En is zij in een menschenhart ontvlamd,
Dan kan haar niets weerstaan, zij is zichzelfe.

HOMBRA

En wie in liefde mag zichzelfe blijven,
Zijn hart aan eens gelijken harte bindt,
Die 't hoogste menschgeluk op aarde vindt,
Die is behouden, hem kan niets meer deren,
Tot weerziens prins, o kus mij nog eenmaal,
Mijn wil is voortaan die van mijn gemaal.

WHIST

En mijn wil liefste zal uw wensch voorkomen,
Tot weerziens, waken gaat hier boven droomen.

Einde van het derde bedrijf.

VIERDE BEDRIJF.

Voor het paleis van koning Whist.

Eerste tooneel.

Jolly Joker. Schoppen Zeven. Later Schoppen Tien.

SCHOPPEN ZEVEN

Heb ik gedroomd? Ja, 'k heb gedroomd, mijn maag
Vertelt mij, dat dit leven werkelijk is,
En is zij niet het wáárste deel des lichaams?
Zij, sterkste drijfkracht van het menschlijk handlen,
Niet als de hersens laat zij zich insussen,
Niet als het hart, door een gevoel beheerschen,
Niet als de ledematen, door wil dwingen,
Zij, nuchter, eischt haar deel, schuldeischeres,
Die men bij doodstraf daaglijks moet voldoen,
Ik droomde — en het was een schoone droom,
Mijn heele jeugd heb ik nogmaals herleefd,
Mijn jeugd, die ik zoolang al heb betreurd,
Maar nu, ik treur niet langer, was 'k niet wijs,
Ik zie nu dat ik wijzer niet kon zijn,
't Verleden blijv' verleen, het heden heden,
Wie dom was worde wijs, toekomst baart rozen.

JOKER

Ben jij het man?

SCHOPPEN ZEVEN

Een man ben ik mevrouw,
En 'k ben zelfs h e t man, zoo ben 'k afgeleefd.

JOKER

Ja, ik herken je aan je zure grappen,
Maar wees niet bang, ik heet je daarvoor dank,
Hier neem het goudstuk, waar 'k je eens mee plaagde,
Want door jou weet ik, dat ik niet meer droom,

SCHOPPEN ZEVEN

U droomde ook?

JOKER

Jij ook? Wat droomde je?

SCHOPPEN ZEVEN

Ik droomde, dat ik weder jongling was,
En 'k deed niets anders dan zeer domme dingen,
Zooals men dat in jeugd vaak pleegt te doen.

JOKER

En ik, ik droomde juist hetzelfde man,
Daar is hier in het slot iets niet zeer pluis,
Want alle lieden schijnen omgetooverd.

SCHOPPEN TIEN

Mijn goede menschen 'k bid u maar één woordje,
Zeg mij, is dit hier werkelijk 's konings slot?

SCHOPPEN ZEVEN

Ja man, en al het andre was maar droom!

SCHOPPEN TIEN

Hoe weet je dat ik droomde?

SCHOPPEN ZEVEN

Wel ik weet

Zelfs wat je droomde, dat is nog wat sterker!

SCHOPPEN TIEN

'k Geloof ik droom nu nog, ik leef in wondren,
Zeg mij één ding, is hier niet een oud heer,
Een toovernaar, die menschen jeugdig maakt?

JOKER

Hij heeft den spijker op den kop geraakt,
Wij zijn de offers van een toovernaar.

SCHOPPEN ZEVEN

Nu u het zegt, wordt het mij ook hier klaar,
Komt mee, laat ons dien wonderdoener zoeken,
Ik ben niet boos, zijn scherts vergeef ik graag,
Want gister was 'k een ander dan vandaag,
'k Verlang niet meer om nogmaals jong te wezen,
Want met de uren keeren onze kuren,
Doch om de toekomst uit een beter heden,
Te doen groeien, wil ik voortaan niet meer beedlen,
Maar werken, arbeid is tol van 't geluk,
Al wie niet werkt, die komt eens in den druk.

SCHOPPEN TIEN

Vriend, sta mij toe, dat 'k met u werken ga,
Wellicht brengt arbeid ook vergetelheid.

JOLLY JOKER

Straks moordenaar en bedelaar en nu,
 Twee uitgezochte gentlemen, mijn heeren,
 Een arme zotskap, die eens liefde derfde,
 Vraagt u de derde in uw bond te zijn,
 Wat háár ontbrak, dat wil zij andren geven.

SCHOPPEN TIEN

Mevrouw, dat heet ik eerst een heilig leven
 (biedt haar den arm)

SCHOPPEN ZEVEN

Haak in, je wordt de bruid van Schoppen Zeven!
 (Alle drie gearmd af)

Tweede Tooneel

Ruitenheer. Ruitenvrouw.

RUITENHEER

Mijn lieve vrouw, ik moet je wat bekennen.

RUITENVROUW

Mijn lieve man, ook ik heb wat op 't hart.

RUITENHEER

Ik heb vannacht gedroomd van onze jeugd.

RUITENVROUW

Zoo ik, mijn allerliefste, brave man.

RUITENHEER

Dat was de toon, lieve herinnering.
 Ik bid je, zeg die woorden nog eenmaal.

RUITENVROUW

Mijn allerliefste brave man, ik weet,
Ik ben in het verloop des tijds niet steeds,
Geweest zoo je mij je hebt voorgesteld,
Toen wij in jeugd elkander echt beminden,
En 's avonds koosden onder 't loof der linden.

RUITENHEER

Neen, lieve vrouw, de schuld lag meer aan mij,
Maar voortaan wijk ik niet meer van je zij,
De dure eeden, waarmee 'k eens je trouwde,
Die zal ik voortaan liefdevol gaan houden.

RUITENVROUW

Zoo ik, mijn allerliefste, brave man.

RUITENHEER

Wat niet zoo'n droom een mensch veranderen kan.

Derde Tooneel.

Schoppenheer. Schoppenvrouw,

SCHOPPENHEER

Ik weet niet, wat mij heden heeft bevangen,
'k Ruik lindebloesem en hoor vogelzangen,
En 'k zie jou lieve vrouw omstraald van jeugd.

SCHOPPENVROUW

En ik zie jou als held vol moed en deugd.

SCHOPPENHEER

Hoe liefste blijft het schamper lachen uit?

Heb 'k niet in droom alleen je weergevonden,
Maar is dit alles zoete werkelijkheid?

SCHOPPENVROUW

Zoet is de werkelijkheid op onze jaren,
Wanneer twee menschen elkaars hart hervinden,
En voortaan blijven elkaars trouwste vrenden.

Vierde Tooneel

Koning. Koningin.

KONING

Mij was het vaak, wanneer ik schreed met schepter,
De kroon op 't hoofd, 's rijks appel in de hand,
Terwijl het volk van alle kanten juichte,
Dat 'k in een loozen droom slechts koning was,
In waarheid maar een arme sterveling,
Afhankelijk van den wil eens hoogen Gods.
Maar nu, die droom van purper, hermelijn,
Schijnt mij een tastbre werkelijkheid te zijn,
Bij 't geen ik thans beleef — zeg mij, dat 'k waak.

KONINGIN

Neen — zeg dat mij — of laat ons droomen blijven,
Want wel was het een zoete droom, dien 'k had!

KONING

Hadt gij een droom, juist zooals ik wellieve?

KONINGIN

Gij deeldet waarlijk in mijn droom, mijn liefste,
Ik zag u, zooals ik in jeugd u kende,

Toen gij als prins dees ring stak aan mijn vinger.

KONING

Dees ring — en dezen ring gaaft gij mij toen.

KONINGIN

Mij schijnt, wij droomden elk een zelfden droom.

KONING

Gij waart ook in mijn droom vol jeugd en liefde,
En bij 't ontwaken was 'k geroerd tot tranen,
Mijn lieve vrouw, wanneer ooit een hard woord,
Zijn schaduw wierp op liefde, die 'k eens zwoer,
Dan bid ik u, vergeef mij allerliefste,
En neem als boete mijn belofte aan,
Dat ik weer zijn zal, die ik was, voortaan.

KONINGIN

Mocht ik gemaal ooit door een bits gedrag,
Of door het wederstreven van uw wil,
Dat harde woord u hebben uitgelokt,
Dan bid ik dat de toekomst en het heden,
U toonen, dat ik bitter heb geleden,
En nu u 't leven maken wil tot droom,
Van liefde, goedheid en van zelfbetoom.

Zesde Tooneel

Vorigen. Jolly Joker, later Magiër, Banco, Cartolina.

SCHOPPEN TIEN

Wij hebben hem ontdekt, hier komt hij aan,
Daar is de toovernaar uit 't morgenland,

Die ons hier allen jeugd herleven deed,
Ik smee u Majesteit, wees goedertieren,
Het is een heilig man, die ons bekeerde,
En door den droom, ons 't leven minnen leerde.

KONING

Gegroet eerwaarde Heer, wat wondre kracht,
Bezit gij, dat gij 't droomenrijk beheerscht,
't Rijk, waar de sterkste koning machtloos is,
Ik buig voor u, want gij zijt meer dan ik.

MAGIËR

Wellicht mijn koning zegt herinnring u,
Dat gij mij gaaft uw woord, vervulde ik,
Uw wenschen, gij zoudt mijne wensch vervullen,
En Banco toestaan Cartolien te huwen,
Hier ben ik Majesteit, kan 't paar nu naadren ?

KONING

Wat wenscht gij allerliefste gemalin,
Wel heeft hij 's konings woord, waar meer nog geldt,
Het woord, dat eens als prins 'k u heb gegeven,
En dat de koning wenscht gestand te doen,
Uw wenschen, zei ik, zouden zijn mijn willen.

KONINGIN

Ik antwoordde, uw willen zij mijn wensch,
Mijn wensch is, 's konings wil zij aller wet,
Maar 's konings wil zij thans het heil des staats,
En daar dit heil hem bovenal moet gaan,
Zoo smee ik den geliefden echtgenoot,
Dat hij des konings opperst heil bedenke,

Hij neme Banco in genade aan,
 Vergeve Cartolien d'ontuchtge vlucht,
 Zij blijv' aan mijne zorgen toevertrouwd.
 Van heden zullen beiden zijn gescheiden,
 Maar Sire, ons zal deze scheiding binden.

KONING

Geliefde, zie hoe weinig leerd'u droom.

KONINGIN

Neen koning, maar laat droomen, droomen blijven,
 De werkelijkheid blijve werkelijkheid,
 Blijv' alles zoo zich zelf, een prins, een prins,
 Met prinsenplichten ook in liefdes stond,
 En vondeling blijve vondeling.

MAGIËR

O God, hoe straft gij mij door dezen mond,
 Ziedaar o mensch, wanneer uw klein verstand,
 Den Goddelijken gang verhaasten wil,
 Niet weet, dat deemoed zich door dulden uit.

KONING

'k Begrijp u niet, verklaar uw duistre woorden.

MAGIËR

O Koning, 'k volgde dertien jaar de ster,
 Die mij tot 't allerhoogst geluk zou leiden,
 Maar zie, het toppunt van 't geluk nabij,
 Was 'k zwak, mistrouwde die zoo vast mij voerde,
 Deed een gelofte en die bindt mij thans,
 Te zwijgen, waar één woord geluk kon brengen,

Geluk aan u, aan mij, aan gindsch jong paar,
En ook geluk aan deze trotsche vrouw.

KONINGIN

Eén woord! Aan één woord hangt ons aller heil?
Noem mij dat woord, ik brand om dat te weten.

MAGIËR

En ik brand om dat brandend woord te uiten,
Dat op mijn ziel ligt en haar schrijnend zengt,
Maar eenmaal was ik zwak, verschopte 't heil,
De wijze zondigt niet een tweede maal.

KONINGIN

Dat woord, ik wil, dat gij dat woord mij zegt,
Mijn koning, eisch, dat hij dat woord nu uit.

KONING

Mijn gast, eerwaarde grijsaard, hoor mij smeeken,
Een koning smeekt u om dat won'dre woord.

MAGIËR

Een hoogre koning legt mij 't zwijgen op!

BANCO

O grijsaard, eens bad ik u niet te spreken,
Omdat ik vreesde, dat u 't leed kon brengen,
Maar nu, zoo 't leed doet, ach heb medelijden!

MAGIËR

Ik ween mijn zoon, maar weenend moet ik zwijgen.

CARTOLINA

Eens heb ik u beloofd. ik zou u troosten,
 Wanneer om mijnentwil u leed ervoer,
 Welnu, al heb ik dan geen vorstlijk bloed,
 Als gindsche vrouw, die haar gelofte brak,
 Ik doe als gij gestand, wat ik beloofde,
 Kom leg dat moede hoofd op mijnen arm,
 Laat mij de tranen uit uw oogen wisschen,
 O eenzaam grijsaard houd, dat woord voor u,
 Want geen geluk is duurzaam dat moet steunen,
 Op 't ongeluk des andren, daarom kom,
 Volg gij uw ster, en ik — ik wil u volgen,
 Een vondling en een zwerver hooren saam,
 Wees gij mijn vader, ik ben dan uw dochter!

MAGIËR

Heb dank, o ster!

KONINGIN

Het woord, ik wensch het woord....
 Wat gij dan eischen wilt, het zij het uwe,
 Het woord o grijsaard, zeg het woord, het woord!

MAGIËR

O Hemel, dank dat gij mij hebt verhoord.

KONINGIN

Het woord, zie grijsaard, 'k lig aan uwe voeten,
 Ik smeeek u in het stof, zeg mij het woord.

MAGIËR

O vrouw, zoo even is het woord gesproken,

En zoo gij 't niet verstond, smeeik niet tot mij,
 Maar vraag het haar, dat liefdesmond 't herhale,
 Want liefde vindt, wat haat verborgen blijft.
 (Hij wijst op Cartolina).

CARTOLINA

Wees gij mijn vader, ik ben dan uw dochter.

MAGIËR

Wees gij mijn dochter, ik zij dan uw vader,
 Een vader, die 't geluk zijns kinds wel kent,
 Mijn koning hoor, maar nu spreekt niet een smeekling,
 Doch uws gelijke, want ook ik ben koning,
 In 't verre morgenland ligt mijn groot rijk,
 Dat eens een koning uit dees streek verwoestte,
 Hij roofde mij het éénigst kind,

(tot Cartolina zich richtend)
 mijn dochter,

'k Deed afstand van den troon, en zocht mijn ster,
 Die mij tot hier geleidde, goede gids,
 Daarboven, neem den dank des vaders aan,
 Hij heeft zijn dochter eindelijk hervonden,
 En kan getroost nu huiswaarts sterven gaan,

KONING

Maar dan is Cartolien van vorstlijk bloed,

KONINGIN (tot Magiër)

Uw dochter koning, is mijn zoon dus waardig!

MAGIËR

O vrouw, niet door haar bloed werd zij prinses,

KONINGIN

Dus was 't weer beeldspraak, sluwe toovenaar?

MAGIËR

Prinses werd zij, toen z'als prinses zich toonde,
 Hoe weinig was het koninklijke bloed,
 Verheven, lag zijn waard' slechts in geboort,
 De ware adel rust in 't hart alleen,
 Wat liefde heiligt, dat is nooit gemeen,
 Maar waar als hier bij mijn herwonnen dochter,
 Des harten adel huwt geboorte adel,
 Daar is der menschheid hoogste top bereikt,
 (tot Banco)

Mijn zoon, zie hier mijn dochter, z' is prinses,
 Van 't groote rijk waar ginds de zon opgaat,
 Wees haar een trouwe echtgenoot en weet,
 Der liefde steunsel heet standvastigheid,
 Want zoo alleen brengt liefde ook geluk,
 (tot den koning)

Mijn bondgenoot, het oosten huwe 't westen,
 Zoo kome eeuwge vreë te langen leste!

KONING

Eén zij de menschheid in dit jonge paar,
 En kome zoo al 't eedle tot elkaar.

KONINGIN

Vergeef, het woord was werkelijkheid en droom,
 Ik bid u grijsaard, zegen dezen bond,
 (Magiër zegent Banco en Cartolina)

BANCO (tot Cartolina)

Ik kus u liefste op uw eedlen mond,

CARTOLINA

Dit is niet werkelijkheid, maar droomensstond,

KONING

Mijn kindren komt, volgt allen ons in 't slot,

En viert een feest, dat met al droomen spot!

BANCO

Hier vader ziet gij nog een drietal staan,

Een beedlaar, een misdadiger een zot,

Ik smeeek u laat hen in de vreugde deelen!

(Hij wijst op Schoppen Zeven, Schoppen Tien
en Jolly Joker)

KONING

't Geluk des konings kent als hoogste statie,

Vergeving na berouw, — déés schenk ik gratie,

Hem weer een goed, en Joker neem zijn hand,

En geve God in zotheid u verstand!

(Allen behalve de Magiër vroolijk in het
Paleis af. Uit het paleis klinkt feestmuziek,
de avond is gevallen, een ster verschijnt).

Slottooneel.

MAGIËR

Daar binnen zingt de jeugd, het nieuwe leven,

Vaartwel, geniet, mijn sterre zie ik sneven,

Zij deed haar plicht, de Magiër moet gaan,

Hem wenkt zij naar het verre Morgenland,
Voorwaarts mijn ster, ik zie den weg u wijzen,
Wat Gode wil, de menschen moeten prijzen,
Vaartwel, en weest gelukkig in uw lot,
Mijn ster wijst naar omhoog, ik kom mijn God.
 (De ster gaat voor hem uit. Hij volgt haar.
 De muziek in het paleis vangt weer aan).
Scherma.

Einde van het vierde en laatste bedrijf.

DE GIJZELAARS.

BLIJSPEL IN DICTMAAT IN VIER BEDRIJVEN.

PERSONEN:

LORENZO DIANTI, Hertog van Toscana.

BEATA, zijn dochter.

LUCIO, zijn hofmaarschalk.

GRAAF LEO BOZZI, zijn vriend.

Dr. COSIMO, geneesheer.

Dr. MARUZZI, geneesheer.

ALFONSO, later graaf di Tosca, een drinkeboer.

SOPHRONA, later gravin di Tosca, zijn vrouw.

SIRENETTA, later hertogin Beata van Toscana,
zijn dochter.

FRANCESCO DALBELLI, Hertog van Modena.

UMBERTO, zijn zoon.

MAESTRO DEMIPHO, een schrijver.

„ CRITO, een schilder.

„ HEGIO, een beeldhouwer.

„ GIUSEPPE VANVENIO, een muzikant.

„ DAVUSIA, een dansmeester.

LAVINIA

PIA

ELEONORE

LUDOVICO, een cipier.

} hoofdsche juffers.

Gasten, balletteuses, soldaten der lijfwacht.

Het stuk speelt in gefantaseerde rijken te Pisa en Modena
in de 18e eeuw.

EERSTE BEDRIJF.

Het plein del Cavaliere te Pisa. In het verschiet de cathedraal en de schuine toren. Rechts, voorgevel van het paleis van Lorenzo Dianti. Links een osteria met omwingerde loggia. Bij het opgaan van het scherm, hoort men rumoer in de kroeg en spoedig daarop komt Alfonso met een vaartje naar buiten.

Eerste Tooneel.

Alfonso, Sophrona, Sirenetta, Lucio.

ALFONSO (zijn zitdeel wrijvend)

Dat is een recht gemeene handelwijs,
Nog heb ik niet mijn laatste pintje leeg,
Of die verwaten schelm geeft mij een schop,
Hij zwiert mij door het luchtruim op dit plein,
En dat alleen omdat mijn kerfstok vol is,
Maar dit, mijn beursje, aaklig hol is.

(hij schreeuwt voor de kroeg)

Schelm

Hé daar, geef mij ten minste nog mijn flesch,
't Is zonde als dat staartje zou verzuren,
Dan kom ik morgen water voor je dragen,

Wanneer de nieuwe wijn versneden wordt.

(Hij pakt ijlings een kruik weg uit de loggia)

Dat is mijn kruikje, mijn suikerdebuikje,

Vat van vergetelheid en bron van vreugd.

(Hij drinkt en zingt daarna)

In één ton gaan tachtig pintjes,

Tachtig pintjes in een ton,

Drink je ze met tachtig vrindjes,

Dan verslijt je maar één spon

(Sophrona van rechts opkomend)

SOPHRONA (gewapend met een bezem)

Daar staat de likkebroer, 't is godgeklaagd,

Hij drinkt, hij zingt, hij vecht en schopt lawaai,

En laat zijn arme vrouw en dochter zwoegen,

Terwijl ons zure loon verdwijnt in kroegen.

(Als Alfonso de kruik van zijn mond zet
en zich met een zwierigen draai op den
hiel omkeert, staat hij opeens voor zijn
vrouw).

ALFONSO

Dag poezeltje, ik stond je hier te wachten,

SOPHRONA

Dag doezeltje, ik stond je hier te wachten.

ALFONSO

Als een er wacht, is het al ruimschoots goed,

Daarom hadie — 'k heb ongedurig bloed.

(hij wil wegllopen, zij pakt hem bij de kladden).

SOPHRONA

Neen, ton met beenen, dikke kruikebuik,
 Vat zonder bodem, okshoofd zonder kraan,
 Geef op het loon, waar is het loon der week?

ALFONSO

(hij morrelt aan zijn beurs).

Wel sapprement, hoe kon ik dat vergeten,
 Mijn beurs, waar is mijn beurs, dat ik je geef,
 Het loon voor zuren arbeid van zes dagen.
 (hij doet, alsof hij zijn beurs wil openen).

Maar 't is niet veel deez' week, mijn brave vrouw,
 De vreugde van den Zondag was zoo groot,
 Dat ik den Maandag op karwei wat slap was,
 Maar Dinsdag had ik alles ingehaald,
 Had niet vriend Marius mij meegetroond,
 Om 't nieuwste wijntje op den hoek te keuren,
 'k Moet zeggen, 't wijntje was zeer delikaat,
 Na d' eerste flesch wellicht een ietsje wrang,
 Maar 't tweede glas had al een zoeten nasmaak,
 En toen ik eerst drie pintjes had verstouwd...

SOPHRONA (dreigend met den bezem)

Jou liederlijke zwijneblaas, je loon,
 Waar is je weekloon van de andere dagen?

ALFONSO

Toen, Woensdag, had ik eenen vreemden droom,
 Ik droomde, dat het weder Zondag was,
 En met mijn brave vrouw en met mijn dochter,
 Ging ik ter kerke en ik weende tranen,
 Toen daar de priester over drankzucht sprak,

'k Beloofde vast mijzelf, dat nooit een drop
Van dien verdoemden wijn. 'k weer zou genieten, . . .

SOPHRONA

Dat was met recht een vreemden droom en 'k hoop,
Van harte, dat zij werkelijkheid moog worden.

ALFONSO

Dat is nu juist het droeve van de zaak,
Verduveld wijf, een droom is maar bedrog,
Doch zoolang hield dat vreemd bedriegen aan,
Dat 'k Donderdag voor Maandag hield en toen,
Zooals het bij ons werklui vaak geschiedt,
Wou het maar met mijn werk niet vlotten, vrouw,
Het was deez' week een Donderdagsche Maandag . . .
(Lucio is uit het paleis gekomen en hoort de samen-
spraak. Later Sirenetta).

SOPHRONA

Jou schelm, jou dief van 't loon voor vrouw en kind,
Vesuvius-neus, het loon . . . geef op het loon!

ALFONSO

(uitwijkend voor een slag met den bezemsteel)
'k Was Vrijdag d' eerste op het karrewei,
Aan één stuk wou ik tot aan 't eind der week,
Mijn taak volbrengen, om het zoete loon . . .
(hij morrelt aan zijn beurs)
Zes blanke schijven voor vrouwllef te winnen . . .

SOPHRONA

Geef op . . . waar zijn die schijven?

Hartedief,

'k Had reeds mijn buis uit, om fluks aan te vangen,
Daar zie ik in de straat en ik ontwaar,
Niets minder schriklijks dan een lijkstoet, vrouwtje,
(hij wijkt uit voor haar slagen).
Een lijkstoet op een Vrijdag, wie heeft moed,
Met zoo een dubbel ongelukkig teeken,
Nog aan het werk te gaan . . . ik niet . . . ik sloeg
Een kruis en ben toen naar den naasten hoek,
Gegaan, om tot mijn heilige te bidden,
En hem te smeeken, dat hij mij bewaar
Voor 't gruwelijk lot van d' armen man, want weet,
Een echtgenoot begroef zijn dierb're vrouw . . .
(hij weent dronkemanstranen).

SOPHRONA

En Zaterdag waar is het loon van heden?

ALFONSO

Ik wou van morgen werken, toen 'k bedacht.
Dat Zaterdag een ongepaste tijd is,
Want wie begint de week met Zaterdag?
Zou dat geen heiligschennis zijn, daar toch
De kerk de week met Zondag doet beginnen...

SOPHRONA (slaande)

Hier lulak . . . gauwdief . . . drinkende scharluin,
Pak aan . . . pak aan . . .

SIRENETTA

Ach moeder . . . moeder . . . ach . . . houd op, houd op
(zij gaat voor haar vader staan).

SOPHRONA

Wat . . . zal je mij beletten om je vaer,
't Verdiende loon te geven voor de week?

ALFONSO (vluchtend)

Ik heb geen loon verdiend . . . behoud het loon . . .
(hij loopt tegen Lucio aan en blijft ontzet,
in deemoedige houding staan).

LUCIO

Halt schelm! . . .

ALFONSO

Verheven Majesteit, pardon.

LUCIO

Dat is een fraai taf'reel een man, een wijf,
Die voor 't paleis door vloeken en gekijf,
't Respect verliezen voor den hertog . . . wacht,
Daarvoor zal ik je bei doen boeten . . .
(hij heft zijn stok op, Sirenetta gaat voor
haar ouders staan).

SIRENETTA

Genade heer . . . heb medelij . . . of zoo
Gij slaan wilt, tuchtig mij . . .

LUCIO

Ei, ei, mijn kind,
't Is goed, dat 'k niet verliefd van aanleg ben,
(hij knijpt haar in de wangen)
Want anders zou men zulk een meid als gij,

Wel graag het tegendeel van straffen zeg,
Wie ben je en wat doen je ouders, meisje?

SIRENETTA

Mijn vader is een werkman, heer, mijn moeder,
Verkoopt de beste knoflook van de markt.

LUCIO

En gij?

SIRENETTA

'k Help moeder heer en ook verkoop ik bloemen,
'k Draag water aan, 'k doe huiswerk en ik ben
Ook zeer bedreven met de naald, mijnheer.

LUCIO

Je schijnt van al dat werken niet vermagerd,
't Is toch een wonder, hoe zoo'n arme deern,
Die zwoegt van 's morgens vroeg tot 's avonds laat,
Er uitziet zooals melk en bloed, terwijl
Beata, dochter van mijn heer, den hertog,
Wie alles wordt te kust en keur geboden,
De uitgezochtste spijs, de zoetste drank,
Gepast vermaak en deftig kunstgenot,
Met maagden, die op heure wenken vliegen,
Treurt als een eenzaam duifje zonder doffer,
Droef roedekoet, heur kopje in de vlerken,
Zichzelve' verveelt, van luim in gril vervalt,
Mijn armen heer, die toch al zorgen heeft,
Den druk verzwaaert, doordat zijn eenigst kind,
In lustloosheid verkwijnt . . . (tot Alfonso) hé vriend,
Zou jij misschien wat minder willen werken? . . .

zeg op,

SIRENETTA

Dan ja . . . , dan zou ik uw genade danken,
En gaarne ging ik mee !

ALFONSO

Wat? Ga je mee?

Wat? En waar moet je arme vader blijven?
Heb ik je daarom zoo vroom opgevoed?
Was 'k daarvoor je in vlijt en deugd tot voorbeeld?
En 't vierde der geboden? Hoe luidt dat?

SIRENETTA (tot Lucio.)

Indien gij Heer, mijn vader ook woudt nemen,
In 's hertogs dienst?

LUCIO (tot Alfonso)

Om jou is 't niet, maar om je dochter, vriendje,
Bedenk dat goed . . . Maar waartoe pas je wel?

ALFONSO

Verheven heer . . . die vraag dient omgekeerd.
Waartoe past Fonsje niet, dat beste Fonsje?
Hij is de looper, die elk slootje opent,
Hij is de koevoet, die elk poortje kiert,
De vlugge hand, die elken buidel vindt,
Kortom

LUCIO

Spaar mij je beeldspraak, want die schijnt wat hoog,
Ze reikt op 't eind nog tot de looden daken.

ALFONSO

Toch niet, mijn Heer, ik ging juist naar den kelder,
 'k Wou zeggen, 'k ben een uitgelezen vat,
 Ik ben de ware wijnstok, kort en goed,
 Het destillaat van 't echt Toscaansche bloed.

LUCIO

Hoe denk je over 't vak van bottelier?

ALFONSO

Des Hertogs bottelier? . . . Mijn Heer, ik ben,
 Voor keldermeester in de wieg gelegd,
 En wil op staanden voet een proef afleggen,
 Geblinddoekt Heer, zeg ik u 't onderscheid,
 Wat is Chianti, wat Marsala, wat
 Lacrima Christi, Asti Spumanti, Alba . . .

LUCIO

Kom mee, komt alle mee, en drinkt een glaasje,
 Maar niet te veel jij, al te kundig baasje . . .
 (Lucio gearmd met Sirenetta gaan de loggia
 binnen, gevolgd door Alfonso en Sophrona,
 die met elkaar plukharen).

Tweede Tooneel.

Hertog Lorenzo Dianti, Graaf Bozzi, Beata, later Lucio,
 Alfonso, Sophrona, Sirenetta.

LORENZO

(verschijnt op den drempel van 't paleis,
 gevolgd door Graaf Bozzi).
 Dat zijn wel treurige berichten vriend,

Maar 'k wijt ze niet aan u, die mij ze brengt,
 En velerlei gevaar voor mij doorstondt,
 Doch aan mijn lot, dat door een slechte ster,
 Beheerscht schijnt

GRAAF BOZZI

Ik wenschte liever, 't waar mijn schuld, mijn heer,
 En uwe ster beloofde meer geluk,
 Want nog heb ik u 't slechtste niet gemeld

LORENZO

Nog meer tegenslag?

GRAAF BOZZI

Helaas zooals ik zei, ons leger vocht,
 Met echt Toscaanschen moed, die al te vaak,
 Gelijk de wijn van 't land, wel vurig is,
 Maar ach, zijn warme kracht te snel verliest,
 De troepen van Dalbelli aangevoerd,
 Door Umbert, 's hertogs welberaden zoon,
 Den storm der onzen ziende, gingen wijken,
 Zij snelden van de heuvels naar het dal,
 En d' onzen in een woesten rit hen na,
 't Dal van Modena door, toen weer bergop,
 En daar, dat was hun list, zij hielden stand,
 Zoodat nu onze drom, vermoeid van 't jagen,
 Beneden stond en zij in sterke stelling,
 Te voren slinks en goed verdekt bereid,
 Met vuurmond en kartets ons volk bestookten.
 En voor we 't wisten, was ons heer gedund
 Tot op een derde van zijn vroeg're sterkte,
 Toch hielden onze trouwe kerels stand,

Maar 't ging mij aan het hart, ze te zien vallen,
 En daarom bood ik den Modener aan,
 Den strijd te staken, totdat een gerecht
 't Geschil beslist had tusschen u en hem.

LORENZO

Wat antwoordde de hertog van Modena

GRAAF BOZZI

Hij riep mij tot zich, liet het schieten staken,
 Verweet ons, dat wij niet te voor dus wilden,
 En eerst een les vol bloed en hoon behoeften,
 Vóór wij voor rechters het geschil beslechtten . . .

LORENZO

En wellicht had hij recht; 't zwaard des verstands
 Is scherper dan het strijdzwaard, maar zijn wonden
 Doen weêuw noch weezen zuchten om den man,
 En vader . . .

GRAAF BOZZI

Altijd niet mijn heer, zoo vaak,
 Was ik getuige als de vierschaar richtte,
 Maar 't scherpe zwaard der rede werd daar bot,
 Zij kreeg wel meen'ge schaar als d' advocaten,
 Wat krom was, gladjes wisten recht te praten,
 Terwijl het krijgswaard, moog 't ook bloed doen vloeien,
 Vaak 't recht brengt aan de zij van moed en kracht.

LORENZO

Of zooals thans, aan die van d' overmacht.

GRAAF BOZZI

Maar toch, hij nam mijn voorstel aan, omdat

Hij ook zijn eigen mannen wilde sparen,
En vroeg mij tot den dag des oordeels gijzelaars.

LORENZO

Wie zondt gij hem?

BOZZI

Dat is het smartelijkste van 't geval:
Francesco, hertog van Modena is,
De voor'ge maal door 't veil Venetië
Bedrogen, dat hem gijz'laars zond in naam,
Van hooge afkomst, doch die inderdaad,
Het schuim der lazzaroni waren — sinds
Wantrouwt de hertog alle gijzelaars,
Ik bood hem aan zelf zijne keus te doen,
Ik wilde zelf mijn eerewoord verpanden,
Maar hij bleef koel en vroeg . . . neen heer, hij eischte,
Uw eenigst kind, Beata tot een pand!

LORENZO

Dat is onmogelijk . . .

BOZZI

Hetzelfde zei ik ook. Hoe, vroeg ik hem,
Durft gij een zwak en ziekelijk meisje eischen?
Des hertogs eenigst kind, zijn laatsten troost,
Sinds hem twee zonen door den dood ontvielen?
Zijn oogappel, 't hart van zijn hart, zijn hoop,
De zonnestraal in 't duister zieleland?
Dat kunt gij niet, dat moogt gij niet. Waar is
De Italiaansche riddereer gebleven,
Sinds maagden men als oorlogsgijz'laars eischt?

LORENZO (drukt hem de hand)

Dank u, mijn vriend, dat waren schoone woorden.

BOZZI

Maar op den hertog maakten zij geen indruk,
Die met de blikken, zwart van donk'ren argwaan,
Zijn eisch herhaalde en mij tot u zond,
Hij vraagt Beata tot het eind van Mei,
Als gijzelaarster en belooft dat zij
Behandeld worden zal met al de eer,
Waarop de dochter van een hertog recht heeft.

LORENZO

Mij dunkt... wanneer wij dan maar koen besloten...

BOZZI

Gij stemt toe?....

LORENZO

Om 't heel geschil in eens te doen beslechten.
Ik schenk den hertog van Modena dus
Het grensland in het noorden, hoewel ik,
Door brief en acte, duid'lijk kan bewijzen,
Dat het sinds eeuwen tot mijn rijk behoort.

BOZZI

Dat mag niet heer, kan ernstig niet gemeend zijn,
Want schenkt gij den Modener 't eerste stuk,
Dan houdt hij uw grootmoedigheid voor zwakte,
En spoedig zal er weder twist ontstaan,
Als hij zijn grens op nieuw zoekt te verbreedén,
Tot eindelijk gij van uw eigen land
Verdreven wordt.... en waar blijft dan Beata?

LORENZO

Dan roep opnieuw een leger op, en strijd.

BOZZI

Ook dat is niet meer mogelijk, mijn heer,
De condottieri hadden reeds veel moeite,
Om 't volk te pressen voor den laatsten strijd,
En nu, de oogst is in 't verschiet, men heeft,
Thans op het land wel alle handen noodig,
Want anders dreigt ons dra een hongersnood.

Derde Tooneel.

Vorigen. Beata.

(Beata komt met een luit op uit een der
zijgangen van 't paleis-park.)

BEATA

Neen 'k wil niet meer tokk'len, 'k haat die muziek,
Wat zijn die wijsjes allen toch landziekig.
't Is altijd è... i... è... i... op één toon,
'k Wil niet meer tokk'len, ik wil, net als 't volk,
Een vroolijk deuntje zingen, zoo als 'k laatst,
Hier hoorde, toen men in de loggia zong:
(zij zingt)

En mijn liefje staat te wachten,

In het maantje om den hoek,

Maar al is het ook bij achten,

Ik blijf zoek en ik blijf zoek...

(Zij gooit de luit van zich af, ontwaart heur
vader en Graaf Bozzi).

Dat past niet voor een jonge hertogin,

Dat is geen lied voor hooggeboren dames,
 Nietwaar? . . . dat wilt gij beiden mij toch zeggen,
 Ik zie het al aan uwe somb're oogen,
 De hertogin moet denken aan heur staat,
 De hertogin moet allen zijn tot voorbeeld,
 Maar 'k wil niet langer hertoginne zijn,
 Als 't zoo min vreugde geeft, bij zooveel pijn . . .

LORENZO

Begroet mijn dochter zoo haar droeven vader,
 En is dat 't eerste welkom van Beata,
 Aan d' eedlen man die voor heur toekomst streed?

BEATA

Dag vadertje, dag dappere graaf Bozzi,
 Ach duizendmalen dank voor uwen strijd,
 En hoeveel arme kerels zijn weer dood?
 En hoeveel vrouwen weenen om heur man?
 En hoeveel weesjes schreien om hun vader?
 Opdat de toekomst van hertogin Beata,
 Altoos maar meer door bloed verzekerd zij,
 Tot op het eind het land is uitgestorven,
 Alleen maar om de toekomst van Beata . . .

BOZZI

Het is een bitt're scherts mijn hertogin,
 Die gij u gunt ten koste van mij, arme,
 Die waarlijk niet tot eigen vreugde kampt,
 En duizend keer een dood met eer trotseert',
 Terwijl hem hier ook vrouw en kinderen wachten . . .

BEATA

't Is droevig, zooals alles hier bedroefd is,

Verveling is het wachtwoord van ons leven,
Wij worden door de titels en den stand,
Door *étiquette*, door de stijve vormen,
Door allerlei begrip van eer en rang,
Gestaag gedrukt — 't Is heden een gevecht,
Om wie den voorrang bij een gastmaal heeft,
En morgen is het strijd om wie een kruis,
Of wie een strikje, wie een ster mag dragen.
De beste vrienden worden elkaars haters,
Om het denkbeeldig heil van onzen staat,
Die elk naar eigen inzicht wil verbeet'ren.
Dat heet dan politiek, die meer verscheurt,
Dan dat ze ooit in vrede kan vereenen,
Het allertreurigste zijn onze feesten,
Aan 't gastmaal zitten wij niet naast elkaar,
Naar eigen keus, vertrouwden bij vertrouwden,
Maar naar de keus van wat heet staatsbelangen,
En elk past op zijn woord als op zijn beurs,
Dan komen ons de kunstenaars vermaken,
De dichters zijn te voren ingelicht,
Dat zij de stichtelijkste verzen kiezen,
De zangers zingen niet een enkel mopje,
Maar alle dartelheid zit in een kooi,
De schilders schild'ren niets dan heldendaden,
Bedreven door de leden van ons oud
Geslacht — ach, dat de dooden, dooden bleven,
Ik heb genoeg van al hun heldenmoed,
En als de muzikanten wijzen spelen,
Dan eerst begint men zich goed te vervelen,
Verwonderlijke virtuosengamma's
Dooreengewerkte macaroni-loopjes,
Zwaar op de handsche nieuwe Sonatines,

't Is alles hoog klassiek — het maakt mij ziek,
Ik houd 't niet langer uit, 'k wil weg van hier,
'k Wil vreugde, pret, 'k wil dans en zwier,

BOZZI

Het spreken heeft verveling niet verleerd,
Gij maakt een water-molenrad verveerd.

LORENZO

't Is goed, dat bij vertrouwden gij u uit,
Want hoorden vreemden u, mijn kind, zoo spreken,
Zij zouden in u nauw de hertogin
Herkennen . . .

BEATA

Waar dat toch slechts de waarheid beste vader,
Ach kon ik maar eens voor een enk'len dag,
Van kleeren en kleinooden scheiden, als
Eenvoudig meisje uit het volk, vergeten,
Meeleven met het vroolijk volk ter markt,
Staan kijken naar de klucht van Klaas en Trijn,
In d'osteria leuke liedjes zingen,
Verliefd zijn op een donk'ren schobbejak,
Die vecht en drinkt en zingt en met mij danst,
Die vaardig met het mes elkeen belaaft,
Die mij om rondedans of kussen vraagt . . .

LORENZO

Maar nu is het genoeg, — zwijg meisje, zwijg . . .

BEATA

'k Wil dansen, joelen, kussen, koozen,
'k Wil roes van wijn, 'k wil gloed en geur van rozen,

LORENZO

Indien 'k niet wist, dat gij zeer lijdend zijt,
Ik zou je straffen voor je zotte woorden,
Ga naar je kamer en tracht te bedaren,
En wacht ons daar voor ernstig onderhoud.

BEATA

't Is ernst en nogmaals ernst en altoos ernst,
Alsof de zon een zwartgepoetste plaat waar,
Dees' aarde een vervelend jammerdal.

(Zij gaat pruilend af)

Vierde Tooneel.

Lorenzo, Bozzi, Dr. Cosimo, Dr. Maruzzi.

Dr. COSIMO

Geheel verkeerd collega, dwars verkeerd,
Purgare zeg ik en nogmaals purgare,
Purgare is 't begin van alle heling,
Purgare is het eind van alle ziekte,
En daarom 'k schrijf oleum ricini,
Een lepel 's morgens en een lepel 's middags,
Een lepel 's nachts...

(Hij schrijft op een groot blad papier)

Dr. MARUZZI

Geheel verkeerd collega, dwars verkeerd,
Purgare bij atrophia is misdaad,
De hertogin lijdt aan atrophia
Van à gebrek en trophia voedsel, simplex,
Etiologisch: evenwicht verbroken,
Assimilatie, disassimilatie,

Dan denutritio — en gij wilt purgeeren?
 Anti purgare, heer collega, anti,
 En nutrimentum, altoos nutrimentum,
 'k Schrijf: „Eten, eten” en 'k schrijf nogmaals: „eten”,
 Des morgens eten en des middags eten,
 Des avonds eten en dan tusschentijds,
 Steeds eten, eten, . . nutrimentum, voedsel.

Dr. COSIMO

Purgare, purgare, purgare, collega,

Dr. MARUZZI

Nutrimentum, nutrimentum, nutri. . .

(Zij vangen aan elkaar op te duwen)

Dr. COSIMO

Purgare !!!!

Dr. MARUZZI

Nutrimentum !!!!!

V i j f d e T o o n e e l.

Vorigen.

LORENZO

(Naderend en daardoor de twee
 doktoren scheidend)

Alweder strijd en nogmaals strijd mijn Heeren,
 Laat af, beslis 't geschil niet door gevecht,
 Maar onderwerp u aan verstands gerecht.

Dr. COSIMO

De Hertog! . . . Zijt gegroet doorluchte heer,

Ik heb 't heelkundig onderzoek gesloten,
 De ziekte van uw dochter is doorgrond,
 Zij lijdt aan constipatie, die het bloed,
 Verdikt en zoo haar ongedurig maakt,
 Purgare is het eenigste recept . . .
 Oleum ricini . . . of wonderolie . . .

(Hij overhandigt Lorenzo het recept).

Dr. MARUZZI

Heer hertog, mijn collega is abuis,
 Uw dochter, 't arme kind, lijdt aan atrophia,
 Zij heeft geleefd van louter lekkernijen,
 Van suikerjannetje en dom'neesklongt,
 En daardoor is gebrek aan bloed ontstaan,
 Anemia, athrophia, twee woorden,
 Voor 't zelfde lijden der moderne meisjes,
 Het dunne bloed maakt 't hoofd te licht, te zwak,
 Vandaar lichtzinnige gedachten heer,
 Wen haar een flinken kost, 'k zeg, laat haar eten,
 Des morgens en des middags en des nachts,
 Kool, boonen, erwten, macaroni,
 Klapstuk, rollade, cotelet en biefje.
 Veel eieren gekookt, geklutst, gebakken,
 Veel melk, veel room, en parmezaansche kaas!

(Hij overhandigt Lorenzo zijn recept).

Dr. COSIMO

Hahaha . . . Purgare heer, purgare . . .

Dr. MARUZZI

Nutrimentum, hahaha, nutrimentum . . .

LORENZO

(met de twee recepten in zijn hand)

't Is moeilijk een keus te doen mijnheeren,
Wanneer de faculteit dus is verdeeld,

Dr. COSIMO

De faculteit is niet verdeeld mijnheer,
Maruzzi is een valsche dokter, heer!

Dr. MARUZZI

(Hij toont een groot perkament met zegels)

Lees . . . lees . . . dit is mijn doktersbul verleend,
Door den senatus illustrissimus,
Der stad Lugdunum Batavorum en
Geteekend door Boerhavius magister!

Dr. COSIMO

(eveneens zijn bul vertoonend)

Lees, lees . . . dit is mijn doktersbul verleend,
Door den senatus illustrissimus,
Van Ultrajectum . . . lees dees zegelrand,
Lees . . . Sol justitiae illustra nos!

Dr. MARRUZZI

In Ultrajectum krijgen ezels bullen,
Als repetitors maar het proefschrift schrijven!

Dr. COSIMO

En in Lugdunum, het is wijd bekend,
Daar geeft men zelfs de bul aan luie zwijntjes,
Als 't proefschrift wordt gewikkeld om een ham!

Dr. COSIMO

Purgare . . . ezelsdokter . . . steeds purgare !!!

Dr. MARUZZI

'k Zeg voedsel ! . . . Vreest het zwijntje voor zijn hammen?
(Zij raken handgemeen en verscheuren
elkaars bullen)

Dr. COSIMO

Doodgraversheil, pak aan !
(Hij slaat hem met de flarden van de bul)

Dr. MARUZZI (terugslaande)

Hier heb je de procenten van de zerken !!

LORENZO

Scheert weg u beiden, groote charlatans,
Dan elders uwen plompen doodendans . . .
(Elk dreigend naar een andere zijde af)

Zesde Tooneel

Lorenzo, Bozzi.

LORENZO

Ik ben ten einde raad, dat zijn de meesters,
Die ik uit Fiorenza deed ontbieden,
Waar zij in roep van groote kennis staan,
Om d'oorzaak van Beata's kwaal te zoeken,
Haar de verloren levenslust te brengen,
Haar ongedurig wezen wat te tempren.

BOZZI

Die twee! 't Is goed dat gij ze snel verjoegt,
Hun voorbeeld zou wellicht aansteeklijk werken,
't Zijn vreemde lui, de hedendaagsche dokters,
De een prijst hemelhoog, wat d' andre laakt,
De een, die zweert bij pillen, poeders, drankjes,
De andere noemt dat gift, en zegt natuur
Alleen kan heelen, wat natuur verwoestte,
De derde zegt: neemt baden van koud water,
De vierde: broeit de zieken in een stoof,
De vijfde roept: slaapt steeds bij open venster,
De zesde schreeuwt: In Gods naam, ramen dicht,
De zevende zegt: snijen, daadlijk snijen,
De achtste meent, het mes komt steeds te vroeg,
En 'k noem nog niet de nieuwste theoriën,
Genezingen door bidden en door vasten,
En daar er zoo veel theoriën zijn,
Zijn er natuurlijk nog veel meer patienten,
De eene helpt van 't menschedom is echt ziek,
De andere lijdt aan ingebeelde kwalen.
In mijn tijd noemde men een luiaard lui,
Thans lijdt zoo iemand zwaar aan indolentie,
De tragen heeten thans, ietwat passief,
De vrijster, die belust is op een vrijer,
Een zeer natuurlijk en gezond symptoom,
Die lijdt aan overspanning van de nerven.
Men geeft haar douches, baden, boschlucht, spelen,
Ja, alles geeft men haar — alleen geen man,
Het wondermiddel toch voor vrijsterskwalen.
Een jongling, die uit aangeboren saaiheid,
Schuw doet, bleekwangig altijd in een hoek
Blijft staan, als makkers minnehandel drijven,

Zoo'n bloedje-in-de-kouw, zoo'n femelaar,
 Die noemt men niet meer rondweg, laksche lummel,
 O neen, mijnheer is ziek, mijnheer is lijdend,
 Mijnheer wordt planteneter en mijnheer,
 Schaft af het rooken en het drinken, hij
 Legt toe zich op de kennis der natuur,
 Prikt arme vlinders door het levend lichaam,
 Zet muizen en zet vogeltjes gevangen,
 Ontbladert bloemen en kwelt arme kikkers,
 Misbruikt Gods lieve, min'lijke natuur,
 Voor quasi wetenschappelijk gedoe,
 In het geniep een laffe, lamme wreedaard,
 In stee, dat ergens voor een heerenhuis,
 De kwant op wacht staat om een flinke meid,
 De wang te knijpen en een kus te rooven,
 En zoo een kennis der natuur opdoet,
 Die past aan jong en levenslustig bloed.

(Bij 't spreken der laatste zinnen hoort men
 reeds zacht het tokkelen van een viool of
 mandoline uit de loggia. Thans hoort men
 een liedje zingen door Sirenetta met refrein
 door vader en moeder).

SIRENETTA (stem uit de loggia)

's Avonds als het maantje draalt,
 Om te schuiven,
 Achter kuiven,
 Van de wolken, blank en zacht,
 Staat mijn minnaar op de wacht.
 En hij tokt,
 En hij lokt,

Tikke tokke, tikke-tokke, tàk
 Vrouwen zijn maar zwak.

(refrein)

Tikke tokke, tikke-tokke, tàk
 Vrouwen zijn maar zwak.

Als ik dan naar buiten kom,
 Blij van zinnen,
 Om te minnen,
 Met mijn jongen, goed en trouw,
 Vraag niet, wat ik geven zou,
 Als de maan,
 Daar bleef staan,
 Tikke tokke, tikke-tokke tàk,
 Vrouwen zijn maar zwak.

(refrein)

Tikke tokke, tikke-tokke tàk
 Vrouwen zijn maar zwak.

Zevende tooneel,

Vorigen, Alfonso.

ALFONSO

(Hij komt weer met een vaart uit de loggia
 der osteria gevlogen)

Dat 's lage diefstal aan een eerlijk man,
 Die nooit een eerlijk glas heeft laten staan,
 Chianti vraag ik en hij schenkt Marsala,
 Ik heb te veel van al dat zoete tuig....

(hertog Lorenzo en graaf Bozzi bemerkend
 verschrikt hij, grijpt zich vast aan den lan-
 taarnpaal om zich recht op de beenen te
 houden)

LORENZO

Waarachtig vriend, je schijnt een eerlijk man,
Je spreekt de waarheid vriend, je hebt te veel!

ALFONSO

Genade heer, ik spreek altijd de waarheid,
De nuchtre waarheid

BOZZI

Ai, bij hem wat nuchters!
De waarheid en wat nuchters, dubbel zeldzaam,
En toch, de dronkaards hebben die in pacht,
Want zegt het spreekwoord niet, dat men van kindren
En dronken menschen waarheid slechts verneemt?

LORENZO

Hoe kom jij hier zoo plotsling heengevlogen,
Vriend nuchter-waar of ware nuchtre vriend,
In wien de nuchterheid, de waarheid en de vriendschap,
Als steeds, op al te wankle beenen staan?

ALFONSO

Wie wankle beenen heeft moet vliegen, heer!

LORENZO

Niet kwaad. Maar denk er aan jou vlugge vlieger,
Dat vogels van jouw soort het kooitje wacht!
Je weet wel, ginder met de dikke tralies.

ALFONSO (ter zij)

Ai, waar de vogeltjes niet mogen zingen,
Mijn nieuwe baas, dat treft verduiveld slecht.

BOZZI

Wie ben je, man?

ALFONSO

Ik ben des hertogs keldermeester heer,
Zooeven ben 'k benoemd door signor Lucio,
Na afgelegde proeven van talent.

LORENZO

Een keldermeester, die zelf kelder is,
Maar al te weinig meester van zich zelf.

ALFONSO

Ik ben als nieuwe wijn, mijn eedle heer,
In 't eerst schuim ik wel graag een beetje wild,
Maar laat dit vaatje (hij slaat op zijn buik) eerst
een beetje gisten,
Dan zal men om zoo'n keldermeester twisten.

Achtste t'ooneel.

Vorigen, Lucio, Sophrona, Sirenetta.

LUCIO

Gegroet mijn Heer, gegroet graaf Leo Bozzi,
Ik heet u welkom van de verre reis,
Indien gij u een beetje wilt verfrisschen,
De tafel is daar binnen aangerecht,
En fluks draagt onze nieuwe bottelier,
Een kan aan van den oudsten rooden wijn.

(Hij reikt Alfonso een sleutel over, die daarmede verheugd een kelderingang van 't paleis ingaat)

BOZZI

Gegroet mijn Lucio, dank voor uw zorg,
 Die onze zorg een weinig zal verlichten,
 Want 't is geen goede tijding, die ik bracht.

LORENZO

Getrouwe Lucio, de vijand sloeg,
 Ons leger, dat te overmoedig was,
 Thans zullen rechters het geschil beslechten,
 Maar tot dien tijd eischt de Modener dat,
 Beata hem als gijzelaarster blijft.
 Wij hebben lang een uitweg hier beraden,
 Maar vinden niets en vragen u om raad.

LUCIO

Beata weg, dat is onmogelijk heer,
 Ons aller lieveling, de harteschat,
 Van vorst en volk, als gijzelaarster weg,
 En hoe, wanneer de rechters 't oordeel vellen,
 Naar recht en billijkheid en u het land,
 Ten noorden van uw rijk toe zullen wijzen?
 Dan houdt Francesco zeker uw Beata,
 Als pand, totdat gij zelf uw recht verkracht!

LORENZO

Dat is het wat wij beiden ook zeer vreesden.

LUCIO

Maar halt, ik heb een middel heer... de wijn
 Dien ik zooeven dronk, verheldert mijn
 Gedachten... ziet gij hier dit flinke meisje,
 Fatsoenlijk, rad van tong, vlug van begrip,

En in 't geheel geen onvoordeelig wichtje?
 Ik koos haar uit als speelnoot voor Beata,
 Opdat haar frissche geest haar zou verstrooien,
 Maar nu heb ik een ander plan met haar.
 Laat ons haar voor Beata ginder sturen,
 Met vorstelijk toilet en grooten staat,
 En opdat niemand onzen list ontdekk',
 Verbergen wij Beata in een klooster,
 Totdat het vonnis van de rechters valt.

BOZZI

Dat is een prachtig plan, van alle zijden
 Biedt het ons voordeel en den vijand nadeel,
 Wanneer de rechters door de advocaten,
 Bepraat, een vonnis wijzen, dat het recht,
 Brengt aan de zij des knapsten advocaats,
 Dan kunnen wij desnoods weer protesteeren,
 Door 't oorlogszwaard, de tijd brengt rust en kracht,
 En dreigt Modena met Beatas dood,
 Dan lachen wij den rechtsverkrachter uit,
 Die met zijn advocaten mag beraden,
 Hoe list door grootre list men overtreft.

LORENZO

En aan Beata brengt het kloosterleven,
 Wellicht genezing van haar vreemde kwaal,
 Tucht, orde, eenzaamheid en strenge taak,
 En naar een vasten regel ernstig leven,
 Die hebben vaak gezondheid weergegeven.

LUCIO

En wat dat aardig deerntje hier betreft,

Dat is een bij de handje en zij zal,
 Heur fraaie rol, 'k beloof het, prachtig spelen,
 Nu jij, mijn snoesje, heb je zin in 't spel?

BOZZI

Je wordt tot hertogin bevorderd meid,
 En krijgt de kleeren van des hertogs dochter,
 Zoo reis je met gevolg naar 't schoon Modena,
 Gedraagt je als een echte hertogin,
 Beata heet je, dochter van Lorenzo,
 Als gijzelaarster uitgestuurd opdat,
 Een wapenstilstand mogelijk wordt gemaakt,
 Tot 't arbitrage-hof den strijd beslecht.

ALFONSO

(Hij is onderwijl teruggekomen met een kan
 wijn en heeft kroezen vol geschonken,
 waarvan Bozzi en Lorenzo al hebben ge-
 dronken).

Een woordje heeren, Fonsje is er ook nog,
 En met respect voor 't arbitrage-hof,
 Dat zaakje kan, dunkt mij, nog heel lang duren,
 En wie troost mij dan al dien langen tijd,
 Mijn kind ver weg, mijn kind van 't hart gescheurd,
 Mijn eenigst pand, mijn hechtste huwlijksband,
 Mijn kind, waarvoor deez' handen jaren werkten,
 Waarvoor mij bloed en zweet te weinig waren,
 Dat overleef ik niet, heer, stuur mij mee,
 Of morgen telt dit land een man te meer,
 Die in het glas zijn leed zoekt te verdrinken...

SOPHRONA

Hoor nou zoo'n baliekluiver staan te jamm'ren,

Zou niet een ieder denken, dat die man,
Een voorbeeld is van matigheid en vlijt,
Gelooft hem niet heer, 't is een kaai-slampamper.

ALFONSO

Wil je wel zwijgen, hier heer Lucio weet,
Dat ik alleen van al de arbeidslieden,
Geweigerd heb, om mee te doen met staken.

LUCIO

Dat 's waar . . .

SOPHRONA

Ja, wel is 't waar, maar hoe?
Hij kon alleen het lanterfant en staken,
Want werken heeft hij in geen maand gedaan!

SIRENETTA

Het is een verre reis en zeer gevaarlijk,
En ook mijn boodschap eischt veel koenen moed,
Doch daar het dient om 't vaderland te redden,
Mijn heer te helpen en zijn kind te heelen,
Het bloed van d' arme borsten ginds te sparen,
Welaan, ik neem uw voorslag aan mijn heer,
En smeeke u slechts als een'ge gunst om mij
Niet van mijn moeder te doen scheiden, heer.

ALFONSO

Blijf ik alleen, ik zet het op een borrel,
En kom je weer, dan ben je halve wees . . .

SIRENETTA

En mocht het zijn, laat ook mijn vader volgen,

Hij is wat zwak, maar toch zijn hart is goed.

LORENZO

'k Geef graag uw moeder als geleide mee,
Wij schenken haar bij deez' gravinne-titel,
Die zij ook, als de missie is volbracht,
Behouden mag met al de privileges, . . .
Maar voor uw vaders houding vrees ik zeer.

ALFONSO

(Tot Sophrona, met deftige buigingen en
zwaaien van zijn muts).

Doorluchtige mevrouw gravin gegroet,
Ik heb de eer genadig u te melden,
Alsdát daarginds in 't grafelijk paleis,
Uw echtgenoot, mijnheer de graaf, u wacht,
En volgens de artikelen van de wet,
Die aan de vrouw gebiedt den man te volgen,
Uwe doorluchtige genā verzoekt,
Twee zakken geurige knofloka,
Te slijten aan de wachtende gravinnen,
Mie Slof, ook wel genaamd de kop van Jut,
En Dirkie Paardebil en Geert de Knoest,
Kee Pruimesap en Lotje met de wrat,
Kom mee gravin, een beetje gauw mevrouw,
Of 'k zal je door den sterken arm wel dwingen . . .

BOZZI (tot de twee vrouwen)

Gaat binnen daar en kleedt u voor de reis,
Gelijk twee edelvrouwen, naar den eisch.

(beide vrouwen af).

LUCIO (haar volgend, dreigend tot Alfonso)

Brutale kwant, wat let het ons of 'k laat,
Direct je in den hongertoren sluiten?

ALFONSO (tot graaf Bozzi).

Ik eisch heer, dat de zaak voor rechters kome...

LORENZO

Hij heeft gelijk en recht op rechters uitspraak.

BOZZI

Maar dan wordt zeker onze list ontdekt.

LORENZO

Het beste is, dat wij dan maar besluiten,
Hem mee te zenden in de vaste hoop,
Dat hij daar ginds zich nuchteren gedraagt...

BOZZI

Integendeel, hij moet zich staag bedrinken,
Een nuchtere Alfonso, waar een graaf,
Die den Toscaanschen adel weinig eerde,
Maar dronken menschen kennen stand noch rang,
Aan dronkaards wordt ook gaarne veel vergeven.

LORENZO

Alfonso, ik sta toe, ook gij gaat mee,
En voortaan zult gij zijn de graaf di Tosca,
Doch zorg, dat gij niet nuchter u vertoont,
Opdat gij niet uw waren stand verraaft,
Hebt gij als dronkaard wel uw plicht vervuld,
Dan blijft gij voortaan graaf met alle rechten.

ALFONSO

Dat is een zending nu geknipt voor Fonsje,
 Let op, daar steekt in mij een diplomaat,
 Die alle echten ver ten achter laat,
 Zichzelf te zijn en toch weer niet zichzelf,
 En eigenlijk ten laatste toch weer wel,
 'k Moet dronken nuchter zijn . . . neen, nuchter dronken,
 Een dronkaard, die geen dronkaard toch mag zijn,
 Toch eigenlijk een echte dronkaard is,
 'k Ben nu al duizelig, laat mij maar waaïen,
 't Begint me al van nuchterheid te draaien.

(Hij volgt Sophrona en Sirenetta met de
 wijnglan in de hand).

LUCIO

(opkomend met de kleederen van Beata over den arm)

Dat was een uiterst pijnlijk oogenblik!
 Toen ik Beatas kleederen wou nemen,
 En dezen hoed en deze robe koos,
 En nog dien kraag en dezen kanten hoofddoek,
 Vroeg zij, waarom ik haar dit alles nam,
 En of dat weer een nieuwe martling was,
 'k Vertelde haar toen van Francesco's eisch,
 En hoe wij vreesden voor heur eer en leven,
 Dat 't niet was uitgesloten, dat Umberto,
 Francesco's zoon, een ware Don Juan,
 Zich aan de gijzelaarster zou vergrijpen,
 En zoo 't gerecht zich in hun nadeel uitsprak,
 Misschien uit wraak de gijzelaarster dooden . . .

(Hij geeft een page de kleederen over, die
 daarmede den ingang binnengaat, waar
 Sirenetta verdween).

LORENZO

Toen gaf zij zeker gaarne de gewaden?

LUCIO

Integendeel, zij stelde zich te weer,
 Zij kreet, zij riep, zij dreigde mij te slaan,
 En scheurde deez' jabot van kant in flarden,
 Ze zei, ze wilde zelve medegaan,
 En haren plicht als gijzelaarsters boeten,
 Riep, dat zij geen bedrog zou dulden, dat
 Zij wel haar plicht als troonopvolgster wist.
 Ik antwoordde, dat zij zich schamen moest,
 Dat alles voor haar heil wij overlegden,
 En dat zij snood ondankbaar zich betoonde,
 En in het klooster, dat haar wachtte wis,
 Wel zou tot inkeer komen van haar grillen.

LORENZO

Gij waart wellicht wat hard, maar waarheid is 't,
 De kinderen begrijpen d' ouders niet,
 En later eerst beseffen zij ons pogen,
 Wanneer ons moede hoofd voor eeuwig rust,
 En zelve zij door kindren zijn omringd.

(Lorenzo, Bozzi, Lucio af)

Negende tooneel.

Alfonso, Beata.

ALFONSO

(Het is donker op het plein geworden. De
 lantaarn op den paal is opgestoken. Alfonso

is in een rijke kleedij gestoken en draagt een grooten hoed met veeren).

Doorluchte paal, mijn schoonste reverentie,
 Je meent misschien hier staat het dronken Fonsje,
 En wacht weer op zijn teederste omhelzing,
 Neen oude vriend, neen trouwe paal-sta-vast,
 Alfonsje is niet meer het oude sponsje,
 Hij 's nu graaf Tosca, hertooglijk gezant,
 En naar den aard van lieden, die omhoog,
 Gekomen zijn, hou 'k niet van oude vrienden,
 Die 'k in mijn armen tijd goed heb gekend.
 Daarom, ga weg jij paal... ik ken je niet,
 Nooit als ik zwak ter been hier langs kwam zwieren,
 Heb jij mij voor een val behoed... wat paal,
 Ken jij me nog? Hoe is je naam dan paal?
 Ik ken je niet, jij oliepitendrager,
 Ik ga alleen met kandelabers om,
 Met kaarsenluchters en met glazen kronen...
 Alfonso zeg je... Fonsje... oude Fonsje...?
 Wie heette zoo? Nooit hoorde ik dien naam...

BEATA

(in eenvoudige kleeding, met een in een doek geknoopt pakje)

Wie is dat... o ik ben ontdekt... helaas,
 Mijn plan om weg te vluchten is verijdeld,
 En 't kille klooster wacht mij in zijn wanden.

ALFONSO

Zoo deerntje... waar ga jij zoo heen... zoo laat?

BEATA

Genade heer... ach heer, heb medelij...

ALFONSO

Ik heet heer graaf . . . Ik ben heer graaf di Tosca,
De meest doorluchte graaf van heel Toscana,
Gezant bij het Modeensche Hof, gestuurd,
Met een bijzondere Missie van den hertog,
Om mijne dochter . . . neen om zijne dochter,
Beata, op haar reis te begeleiden,
Daar zij als gijzelaarster is verkozen,
Een slechte keus, want die Beata is,
Een grillig vrouwspersoon, een ware feeks,
Een juffie, die ze maar niet kunnen temmen,
Maar bij mij komt ze aan een slecht kantoor,
Ik pak haar maar zoeven bij het oor.

BEATA

Doorluchte graaf en edele gezant,
Heb medelijden met een arme maagd,
Zoeven door haar meesteres verjaagd,
Omdat zij niet haar booze gril wou volgen,
De veeren van haar mooisten hoed te rukken,
En dien met bloem van knoflook op te smukken . . .

ALFONSO

Ah, meisje, noem je dat een gril, dat is,
Een heele wijze daad der meesteres,
Want knoflook is misschien de mooiste plant,
En zeker, juffie, is 't de nuttigste!

BEATA

Dat zei ik ook, doorluchtigheid, ik zei,
't Was zonde knoflook op een hoed te zetten.

Dan schrijf ik vader wel een afscheidsbrief,
En om de list niet te ontdekken, moet
Hij 't vroolijk reisje ongestoord mij laten.
Den Don Juan ginds . . . ei, dien beloof ik wat,
Adieu papa . . . uw dochter neemt den spat !
(haastig af). Scherm.

Einde van het eerste bedrijf.

•

TWEEDE BEDRIJF.

Zaal in het paleis van den hertog van Modena.
Achtergrond een veranda en daarachter een park.
Terzijde worden andere zalen gedacht. Op den
voorground links of rechts een buffet met spijzen
en dranken.

Eerste Tooneel.

Hertog Francesco Dalbelli, Graaf Reni

FRANCESCO

't Is ongeloofelijk, een graaf van Tosca,
Afstammeling van het befaamd geslacht,
Dat in geheel Europa staat bekend,
Als de bevorderaar der schoone kunsten,
Die zelfs zijn eigen naam niet teeknen kan!

GRAAF RENI

Ziet hier 't bewijs, drie lompe, dikke kruisjes,
Op d'acte van ôtage, dien 'k u breng.
(Hij overhandigt den acte)

FRANCESCO

Maar daar staan nogmaals kruisjes onder, graaf.

RENI

Ja heer, en die zijn van Gravin di Tosca.

FRANCESCO

En ook Beata zelve schijnt geen schrijfster,
't Zijn allemachtig kromme hanepooten,
„Beata, hertoginne van Toscanna,”
Ziet eens, ze schrijft Toscane met twee nn's,
En wie schreef hier haar naam zoo vlot en schoon,
Met flinke letters, kloek en fraai van lijn,
(hij leest) Sirenetta, de dochter van Alfonso...

RENI

Dat is de dienstmaagd van de hertogin,
Een drommels bij de hande meid, die men
Niet wagen moet te na te komen, want
De feeks deelt klappen uit als andren kussen,
Daar kan uw zoon Umberto wat van melden...

FRANCESCO

Hahahaha, nu die verdient zoo'n lesje,

RENI

Hij dacht, gewoon aan zijn succès, bij haar,
Gemakk'lijk spel te hebben, nadert haar,
En knijpt haar in de wang, meteen zij flap,
Slaat met de volle hand hem om de ooren,
Ei juffie, zegt hij, weet je, wie je slaat?

Wel zeker, zegt zij, 'k sla een hoofschen jonker,
Een meisjesgek, een Don Juan, een pronker.

FRANCESCO

Hahaha, en wat deed onze zoon?

RENI

Zoo'n oorvrijg schijnt een slecht remedie tegen
De liefde, als hij komt van zulk een handje,
Want sedert zweert uw zoon bij hoog en laag,
Dat hij wel slagen zal heur hart te winnen.
Maar 't is vergeefs, ze houdt zich flink de meid,
Geschenken en bedreigingen ten spijt!

FRANCESCO

Ik ben nieuwsgierig om die vier te zien,
Ik hoop, dat zal een vroolijk gastmaal worden,
Is alles voor het feest gereed gemaakt?

RENI

Ja heer, Umberto zelf heeft het geregeld,
En om 't geslacht van Tosca eer te doen,
Zijn alle maestro's heden uitgenoodigd,
De schrijver Demipho, de schilder Crito,
Beeldhouwer Regio, dansmeester Davus,
Wiens nieuw ballet, gedanst door zeven nimfen,
Begleid wordt door den muzikant di Venio.

FRANCESCO

Dan kunnen wij dees' acte teekenen,
En door een vroolijk avondfeest bezeeglen.
(beiden af)

Tweede Tooneel.

Umberto, Beata als Sirenetta.

UMBERTO

Een kus . . . een kusje, toe ik smeeek je kind,

Wat is een kus, dat is toch niemendal !

(hij vervolgt haar, zij gaat achter een tafel staan)

BEATA als Sirenetta

Als 't niemendal is heer, wel zoen dan lucht,

Omarm de lucht, ga wandlen in den wind,

En kom terug en zeg je hebt gevrijd,

Met een Toscaansche meid — in eenzaamheid !

UMBERTO

Ik dank je voor je raad, ik ga al heen,

(hij doet alsof hij weg gaat)

(Terugkeerend). Maar neen — want dan blijf jij,

lief kind, alleen,

En 'k heb toch een getuige noodig buiten.

SIRENETTA

Als vrijer en als vrijster samen koozen,

Dan doen getuigen hen alleen maar blozen . . .

UMBERTO

Ei . . Ei . . hoe weet de preutsche juffrouw dat ?

Mij dunkt, je bent niet zonder ondervinding ?

SIRENETTA

Dat 's waar, maar 'k zocht ze enkel bij mijn stand . . .

En wie mijn hart vraagt, dien vraag ik zijn hand . . .

UMBERTO

Sta mij dan toe uw schoone hand te kussen,

SIRENETTA (Zij bemerkt, dat de Graaf
en de gravin di Tosca naderen)

Pas op mijn meesteres . . . 'k ga er van tusschen . . .
(Sirenetta af, vervolgd door Umberto).

Derde Tooneel
Graaf en Gravin di Tosca
GRAAF DI TOSCA

Doorluchte vrouwe, zijn wij hier alleen?

GRAVIN DI TOSCA

Het schijnt van wel, wat heb je op je hart?

GRAAF DI TOSCA

Ik ben vandaag voor 't eerst zoo heerlijk nuchter,
En 'k wou, ik mocht het blijven, want zoowaar,
Ik ben zoo ziek van dat gedurig drinken,
Chianti, Asti spumanti, jongen landwijn,
Dat toen voor 't eerst vandaag ik water dronk,
Ik 't godendrank vond en ik wou besluiten,
Het met geheelonthouding te probeeren.

GRAVIN DI TOSCA

Waar denk je aan? Blijf in je rol mijn vriend,
't Is voor ons aller toekomst, je moet drinken.
(zij schenkt hem aan het buffet een glas in)

GRAAF DI TOSCA

Ik ril er van . . . vooral van 't eerste glas,
(Hij wipt 't glas om)

Ik dank den hemel, dat mijn dronkenschap
Mij voor die grappemakerij behoedt,
Waar jij en Sirenetta onder lijden.

GRAVIN DI TOSCA

Maar hoe het heden gaan zal weet ik niet,
Er komen hoofdsche juffers, knappe heeren,
Geleerde koppen, die het a, b, c,
Van achteren naar voren kunnen zeggen,
En hoe sla ik mij door die conversatie?

GRAAF DI TOSCA

Dat 's makkelijk spul. Wie niet geleerd kan spreken,
Die zwijgt geleerd... dat staat nog eens zoo goed,
Knikt met het hoofd, zegt 'mmm of jajaja,
Kijkt uit de hoogte of mimeert verveling,
Zoo kom je al een eind en ieder zegt,
Wat heeft die een verijnden smaak en eischen.

GRAVIN DI TOSCA

Ja wel, maar zeg mij eens, wie was toch Dante?
Da Vinci en Petrarca, Michel Angelo,
Waarvan 'k zoo vaak nu al hier hoorde spreken?

GRAAF DI TOSCA

Wel weet je dat niet?... Dante is... mmmm,
Eerlijk gezegd een beetje erg vervelend,
Petrarca... jajaja... Petrarca... hmhm,
Ik voor mijn part, ik houd niet van Petrarca,
Die heeft niet zoo dat ick en weet niet wat,
Da Vinci, dat is al wat meer mijn smaak,
En Angelo bewonder ik van harte,

Maar kom mij niet met Michel aan . . . o nee,
Dien kerel, heb'k nou nooit goed kunnen zetten !

GRAVIN DI TOSCA

Man je bent nuchter . . . doodlijk nuchter ben je,
Want zoo alleen spreekt slechts een nuchter mensch,
Hier neem die kan, het is bourgonder wijntje,
En drink daar buiten . . . drink mijn best, lief zwijntje!
(Graaf Tosca met de kan wijn af)

Vierde Tooneel

De kunstenaars. Gravin di Tosca.
(De kunstenaars dringen elkaar op)

CRITO

Daar is gravin di Tosca . . . laat mij voorgaan . . .

DEMIPHO

Neen ik, 't eerst komen toch de dichters . . .

HEGIO

Ga uit den weg, de beeldhouwers vooraan !

GIUSEPPE

Muziek voorop, muziek die hoort voorop !

DAVUSIO

Wacht, ik zal jelui allen leeren dansen !
(Zij dringen twistend om den voorrang tot
voor de gravin, maken dan allen plotseling
verschrikt op een rijtje, een diepe buiging,
en blijven zoo zwijgend en eerbiedig staan)

GRAVIN DI TOSCA

Gegroet, mijn heeren...

(Ze blijven onbewegelijk staan)

GRAVIN DI TOSCA (ietwat luider)

Gegroet mijn heeren, weest gegroet...

(Zij verroeren zich niet)

Gegroet mijn heeren... (ter zij) wien groet ik nu
het eerst?

Waar is Sirena, dat zij mij kan zeggen,

Hoe zulke ruggen worden opgericht...

(Luid roepend) Gegroet, mijn heeren, gegroet...

(de kunstenaars stooten elkaar aan om
zich 't eerst tot haar te richten)

Ach, wat vertooning!!!

DEMIPHO (opspringend)

Vertooning, dat is vast bedoeld voor mij,

CRITO (opspringend en hem wegduwend)

Vertooning... zeg, wie schildert de coulissen?

HEGIO (wegduwend Crito)

Beeldende kunst... ze roept bepaald om mij!

GIUSEPPE (wegduwend Hegio)

Zij roept natuurlijk 't eerst om het orkest!

DAVUSIO (wegduwend Giuseppe)

Vertooning zegt ze, denkend aan 't ballet...

GRAVIN DI TOSCA

Wie heeren heeft van u den voorrang hier,

En 't allermeeste recht op d' eersten aanspraak?

DEMIPHO

De dichtkunst vrouwe is de allerhoogste,
 Een blad papier, een pen en zie men schept,
 Een kunstwerk vol gedachten en gevoelens,
 Dat nog na eeuwen alle menschen dwingt,
 Tot eerbied en bewondring voor den schepper,
 En zooals men nog heden spreekt van Dante,
 Spreekt men na eeuwen wis van Demipho.

GRAVIN DI TOSCA

Hm... Dante... hmm... niet meer dan Dante...
 hm... hm...

Oprecht gezegd, 'k vind Dante wat vervelend.
 (Zij geeft hem een wenk om ter zijde te gaan)

CRITO

De allerhoogste kunst mevrouw is schildren,
 Palet, penseel, wat verf, een tooverstuk
 Gelijk, verschijnt uw beeltnis op het doek,
 Maar schooner dan natuur u zelve schiep,
 Want onze hedendaagsche kunst gaat ver,
 Breng ons een knoflookwif der groentemarkt,
 Wier oogen tranen van haar sterke waar,
 Wier mond van 't schreeuwen wijd is uitgedijd,
 Zoodat haar oorlel twist krijgt met haar mondhoek,
 En middenin een neus als een charlotje,
 Wij schildren haar op het geduldig doek,
 Met oogen schuldeloos als van een engel,
 Een kersrood mondje en een Griekschen neus,
 Met zooveel kunstzin, waarheid en couleur,

Dat zij verrukt is over 't schoon gelijken,
 Het fraai portret in den salon moet prijken,
 Ja, na een eeuw zegt nog een kleinzoon, schouw,
 Dat was mijn grootmama, de schoonste vrouw!

GRAVIN DI TOSCA

Als gij da Vinci evenaardt mijn vrind,
 Ben'k tot een opdracht aan u welgezind.

GIUSEPPE

Muziek mevrouw, is d' allerhoogste kunst,
 Daar kan elkeen van meegenieten, want
 Zij stelt alleen maar eischen aan 't gevoel,
 Vraagt geen ontwikkeling en geen gedachten,
 Men kan als violist zeer vaardig spelen,
 En toch een groote domoor zijn, mevrouw.

GRAVIN DI TOSCA

Der dommen kunst, ik wis niet minnen zou!

HEGIO

Wat zijn de andre kunsten bij de mijne?
 De eedle beeldhouwkunst, stage herhaling,
 Van 't hoog moment, toen God de menschen schiep,
 Door 's kunstenaars âam, de steen bezielde tot leven,
 Pygmalion verliefd op Galathee,
 (hij dringt zich verliefd aan de Gravin op)
 De kunst van Phidias, Angelo Michel,
 En die van mij...

GRAVIN DI TOSCA (hem afwerend)

O neen, ga wat op zij,

Want als 'k ook Angelo heel goed kan lijden,
Die Michel vriend, bevalt mij 't minst van beiden.

DAVUSIO

(na een paar sierlijke danspassen en reverenties)

Ziet, alle kunsten zijn vereend in 't dansen,
Gedachte, kleur, gestalte, zoete tonen,
Bevalligheid, natuurlijkheid en vorm.

GRAVIN DI TOSCA

Schoon is het vriend, maar is het ook wel zeedlijk?
Het dansen maakt wat meer dan licht te voet...

DAVUSIO

O neen mevrouw, dat 's tegenwoordig anders,
De heele danskunst is thans omgekeerd,
Zij dansen niet meer gedecolleteerd,
Maar 't is hoog dicht hier... bloot zijn slechts de voetjes,
En allen hebben zij thans kuische snoetjes!

GRAVIN DI TOSCA

Mij dunkt, ik kan hier al heel moeilijk kiezen,
Daarom mijn vrienden weest te saam gegroet,
En helpt elkander om de kunst te dienen,
De hoge kunsten, alle saam vereend,
Die zullen zeker d' allerhoogste vormen...

(Gravin af)

Vijfde Tooneel

De kunstenaars.

DEMIPHO

Mij koos ze uit, ze vond mij meer dan Dante!

CRITO

Mij koos ze uit, ze noemt mij met da Vinci!

GIUSSEPPO

Der dommen kunst! Ik ga met strijken staken,
Laat dan geleerden het ballet begeleiden!

HEGIO

Van Michel niet... Maar veel van Angelo,
Hoe geestig en vernuftig is die vrouw,
Om door een kiesch gezegde aan te duiden,
Dat van 's mans werk de helft haar maar bevalt,
En d' andre helft lijdt aan te plumpe vormen.

DAVUSIO

Mijn heeren, heb ik wel haar wil verstaan,
Dan moet gij heden allen fluks er aan,
Neemt vedels, luiten, fluiten en partitie,
En volgt mij voor een groote repetitie.
(Kunstenaars met hun instrumenten af)

Zesde Tooneel.

Beata—Sirenetta, Sirenetta—Beata.

BEATA (in feestgewaad)

Mijn meisje, hoewel ik je dankbaar ben,
Voor al je wijze lessen, graag erken,
Dat jij uitstekend weet, hoe men zich moet
Gedragen in de allerhoogste kringen,
Ervaar ik van jou zulke vreemde dingen,
Speelt zoo hoog spel met 's hertogs een'gen zoon,
Dat als jij voortaan niet je wat betoomt,

Ik tot mijn spijt je moet ontslaan. Want weet,
Mijn zending is geen spel, het lot van 't land,
Hangt af van ons gedrag, wanneer 't ons lukt,
Den Hertog voor ons gijzlaars in te nemen,
Geeft hij ons zeker fluks de vrijheid weer,
Wanneer 't gerecht mijn vaders recht erkent.

SIRENETTA

Heeft u van uwen vader reeds bericht ?

BEATA

Ja, de koerier is heden aangekomen,
Mijn vader meldt, hij 's doodelijk ongerust,
Omtrent het lot van zijn verdwenen dochter,
En liever hadd' hij heel zijn rijk verloren,
Zijn rang, zijn staat, zijn troon en zelfs zijn schepter
Dan dat zijn eenigst kind hem waar' ontnomen,
Hij slaapt des nachts niet en hij weent des daags,
Loopt krijtend rond en zweert dat hij wil zelf,
Zich als een gijzelaar hier komen melden,
Opdat men hem zijn eenigst kind hergeev'.

SIRENETTA

Die arme vader — hoe hij haar bemint !

BEATA

Gij ziet daaruit, het is van hoog belang,
Dat wij zoo snel het gaat weer wederkeeren,
Bemoei je hier wat minder met de heeren.

SIRENETTA

'k Beloof het u, maar ach 't ligt niet aan mij,
Umberto is gestadig aan mijn zij,

Dan is het kussen, dan weer is 't bedreigen,
 Dan weer beloften, daarna smachtend zwijgen,
 Hoe meer ik hem van mij tracht af te stooten,
 Hoe meer zichzelf hij aan mij op wil dringen.

BEATA

Maar heb je hem dan wel je stand verraden?

SIRENETTA

Dat zeker — en dat ziet hij mij toch aan,
 Ik draag toch niet, als u, zoo schoone kleeren,
 En geen juweelen en geen parelsnoeren,
 Zooeven nog zei ik, mijnheer ik ben,
 Niets anders dan een heel eenvoudig meisje,
 Mijn moeder is een marktvrouw en mijn vader,
 Een werkman — ik ben slechts een bloemenmeisje,

BEATA

En wat zei hij?

SIRENETTA

Hij sprak zoo wondervreemd als ik nooit hoorde.
 Mijn hart, zei hij, wat doet het kleet er toe,
 Wat afkomst en wat ouders of geboorte,
 Ik zweer je, dat ik je bemin mijn kind,
 Geen stand die niet mijn liefde hief,
 Ver boven 's hertogs dochter selv', mijn lief.

BEATA

Dus hij zou zelfs een bloemenmeisje trouwen?

SIRENETTA

Met andre woorden liet hij mij dat voelen.

BEATA

Pas op mijn kind, hoor naar mijn wijzer woord,
 Zoo spreken al die hooge heeren tot
 't Eenvoudig meisje door hen is bedot,
 Als hertogin ken ik ze door en door,
 En fluistert hij je weer wat in het oor,
 Zeg dan — mijnheer, bemoei u met uw stand,
 Wanneer u minnen wilt, welnu dan mint,
 Een dame van uw rang, de hertogin . . .
 Bedenk wat schoone toekomst ginds je wacht,
 Je krijgt van mij een uitzet en een bruidschat,
 Mijn vader zal je aad'len en dan ver,
 In een vreemd land, waar geen je afkomst kent,
 Leef je, alsof je hooggeboren bent.

SIRENETTA

O, wat bent u toch goed, mijn hertogin,
 Nu heb 'k reeds recht in Berto niets geen zin!
 (Sirenetta af)

Zevende Tooneel.

Umberto. Beata.

UMBERTO

Gegroet Signora . . . Reeds in feestkleedij?

BEATA

Der vorsten deugd bestaat in stiptheid, heer!

UMBERTO

Dank voor uw les — ik wist ze heusch niet meer,
 U zijt bekoorlijk — waarlijk zeer bekoorlijk,

Dat fraaie kleet, die schoone spang, maar zie
Past wel die bruine steen bij 't zwart coiffure?

BEATA

Dat is al weer een domheid van dat meisje,
Dat dwaze ding is werkelijk niet te houden,
En na het feest stuur ik haar zeker weg.

UMBERTO

Vergeef het haar en houd haar nog een poosje,
Ze is nog jong en kan nog heel veel leeren,
In dienst van zulk een hoogstbeschaafde vrouwe.

BEATA

Ja, als ze dat maar eind'lijk wou beseffen.
Van vroeg tot spa geef ik haar onderricht,
Maar zulke meisjes nemen alles licht,
Zij leven bij den dag en weten niet,
Van al de plichten, die ons, eedlen, drukken.
Een kus, een koozerij, een grap, een dans,
Een minnaar en des Zondags een mooi kleetje,
Dan is ze in haar sas, — 't is me een feetje!

UMBERTO

En 't is misschien verkeerd, dat men meer eischt,
Van andre meisjes, want daardoor ontstaan,
De hoofsche nuffen, half geleerde vrouwen,
Blauwkousen zonder smaak en zonder hart,
Waarvan het tegenwoordig helaas wemelt.
Wanneer een vrouw het zoenen goed verstaat,
Verdient ze voor mathesis hoogsten graad.

BEATA

O foei, u bent vandaag al heel ondeugend,

UMBERTO

Daar heeft u drie bewijzen voor mijn stelling.

Achtste Tooneel.

Vorigen, Lavinia, Pia, Eleonore.

LAVINIA (Tot Pia)

Nu fladdert hij weer om de hertogin . . .

PIA (Tot Eleonore)

Straks in den tuin ging 't om een kamermeisje.

ELEONORE

Hij schijnt alleen verliefd op domme vrouwen.

LAVINIA

De hertogin kan zelfs geen briefje schrijven.

ELEONORE

Zij kent niet eens het boek van Demipho.

LAVINIA

Zij dacht, dat Regio met beeldjes ventte . . .

UMBERTO

Die hebben nu al samen meer bekonkeld,

Dan tien bedaagde dames op 't salet,

Signora, dag signora, dag signora,

Suo servo divotissime, mag

Ik vragen om een kruimpje van uw disch?
Een korstje van uw geestigheids-pasteitjes?

ELEONORE

O, heeft u Demipho's sonnet gelezen?

PIA

Dat heerlijke sonnet van Demipho!

LAVINIA

Wij drieën zijn er vol van, Demipho
Ach zanger waarlijk bij der goden gratie!

UMBERTO

't Sonnet van Demipho, welk nummer meent u?
Uit d' eersten tijd, als hij de vrouwen mint,
Ze roemt de parels aan de kroon des levens,
Of uit den tweeden tijd als hij ze haat,
Dan heeten ze handlangsters van den satan,
Of uit zijn derde . . . bui . . . dan is het weer,
Verachting zijn ze waard, geen greintje meer.

PIA

O neen . . . Wij hebben thans weer zijne gunst herwonnen,

UMBERTO

Den hemel dank . . . dat lucht mij op voor jelui.

LAVINIA

In 't laatst sonnet, zegt hij, vol diep berouw,
Begin en eind, 't blijft altoos toch de vrouw.

BEATA

En in dien tusschentijd dan moeten wij.

Afwisslend duivelin of engel spelen?

UMBERTO

Daar trek ik tusschen uit, dat geeft krakeelen,
En 'k zoek beschutting bij die kleine kat,
Die beiden is te saam . . . nog meer . . . maar wat?
Tot straks mijn dames aan het feestlijk maal,
En veel genoeg met de dichterstaal.
(Umberto af).

N e g e n d e T o o n e e l.

Vorigen, Beata.

PIA

Veroorloof jonkvrouw mij een enkle vraag,
Wie staat te Pisa aan het hoofd der dichters?

BEATA

Het zijn bij ons thans allen nieuwe-lichters,
En elk erkent zichzelf slechts als hoofd.

LAVINIA

Ach, wat dat voor de littratuur belooft!

ELEONORE

Maar wat is dan wel het voornaamste tijdschrift?

BEATA

Wèl, 't geen geleid wordt door 't voornaamste hoofd.

PIA

Ach, welk een schoone overvloed van gidsen!

LAVINIA

Geen sterveling behoeft daar zelf te zoeken,
Wat of hij mooi kan vinden en wat niet.

ELEONORE

En wijzen al die gidsen éénen weg?

BEATA

O neen, elk kent een andren weg naar 't schoone.

PIA

O hoe heerlijk!

LAVINIA

O, hoe begeerlijk!

ELEONORE

O, hoe eerlijk,

Als elk zijn eigen ronde meening zegt,
Zoodat je nooit je zelve kunt vergissen,
Want wat j' ook zegt, ten slotte is 't altijd,
De meening van één gids-autoriteit.

T i e n d e T o o n e e l .

Vorigen, Graaf di Tosca.

G R A A F D I T O S C A .

Ik heb hem al half staan, 'k ben nog half wijs,
Zoo speelt men d' edelman wel naar den eisch.
Signora wees gegroet, . . . gegroet mijn dames!

BEATA

Gegroet mijnheer, hoe vaart uw gemalin?

GRAAF DI TOSCA

Zij heeft het hier volkomen naar heur zin,
De vormen aan het hof hier te Modena,
Bevallen haar te goed....

LAVINIA

En u mijnheer?
Hoe voelt u zich aan het Modeensche hof?

GRAAF DI TOSCA

Wel kleine meid — het is me hier wat grof.

PIA

Te Pisa heer, is men ook zoo verijnd,
Geen and're stad kan Pisa's fijnheid volgen.

GRAAF DI TOSCA

Ja juffie, zeg dat wel, bij ons is 't al,
Berekend op 't effect van de verfijning,
De toren staat er scheef, alleen opdat,
Men niet zal zeggen, wij zijn achterlijk.

LAVINIA

O hoe heerlijk!

PIA

O, hoe begeerlijk!

ELEONORE

O, hoe eerlijk,
Een toren schuin in plaats van recht te bouwen!

GRAAF DI TOSCA

't Heeft ook zijn nadeel juffer, als je wat,

Te vol van zoeten wijns naar huis komt en
 Je ziet den toren schuin, dan denk je licht,
 Mij dunkt, ik ben wat dronken, als je dan,
 In een portiek je dutje doet en frisch
 Gelijk een hoentje opstaat, zie je weer,
 Den toren uit het lood . . . dan denk je wät,
 'k Ben nog mijn roes niet kwijt, je gaat weer slapen,
 Totdat je eindelijk je zelf bezint,
 En denkt, een van ons is doorlopend vet,
 Ik — of die daar dien toren heeft gezet . . .

LAVINIA

En wat is d'allernieuwste schildersrichting,
 In 't centrum der Toscaansche kunstnaarsveste?

ELEONORE

Is aquarel of olieverf thans mode?

PIA

Voor-Rafaëlsche school? Na-Rafaëlsch?

GRAAF DI TOSCA

Ze hebben nu van allebei genoeg,
 En schildren weer precies als Rafaël.

LAVINIA

Ach hoe heerlijk!

PIA

Ach hoe begeerlijk . . .

ELEONORE

Hoe eerlijk,
 Om nu weer Rafaello na te schilderen!

LAVINIA

Dus alle schilders zijn bij u nu Rafaëls?

GRAAF DI TOSCA

Neen allen niet, er zijn er ook die ruiten,
En stopverf voor hun nuttge kunst gebruiken.

PIA

Ach ruiten zegt u ruiten zijn 't nu ruiten?
Hoe of ze toch in Pisa altoos weer,
Wat nieuws verzinnen eerst waren het punten,
Wie niet met ronde punten schildren wou,
Was tweederangs en, nu, ach ruiten,
O heerlijk, 't carrérisme in de mode,
'k Ben volbloed carrériste zoete kunst,
Van stip tot vierkant heerlijk carrérisme (af)

LAVINIA

Stopverf-techniek, dat is dus thans het nieuwste?
Geen olievert, geen watervert, pastel
Dekvert, sanguine, sepia en ets,
Verouderd, ach nu dweep ik al met stopvert,
Hoe nieuw, hoe fraai, de stopvert-ruit-techniek! (af)

ELEONORE

Gegroet mijnheer, ik dank u voor uw woord,
Nu weet ik weer, wat men te prijzen hoort! (af)

Elfde Tooneel.

Graaf di Tosca, Beata later gravin di Tosca.

GRAAF DI TOSCA

'k Geloof, 'k moet nog een fleschje gaan verschalken,

Bij die drie ben ik nog bepaald dood-nuchter,

BEATA

Neen graaf, dat is de smaak der hoogre standen,
Dat is de hooge kunstbeoefening,
Waarvan wij menschen toch geen steek begrijpen.

GRAAF DI TOSCA

Sjt ... je beleedigt de gravin di Tosca

(Gravin op)

Die heeft het in de kunst al ver gebracht,
De kunstnaars vechten om haar kunstcritiek,
En zijn op haar protectie als verzot.

GRAVIN DI TOSCA

Dag kindlief ... zijn we hier alleen ... och zeg
Me gauw, wat staat er op dees brief geschreven,
't Werd mij gestuurd door Maestro Demipho.

BEATA (leest)

Sonnet ...

GRAVIN DI TOSCA

Wat is dat kind?

BEATA

Ik weet het niet ... weet jij het wellicht vader?

GRAAF DI TOSCA

Kijk aan ... daar vliegt het mij juist door het hoofd,
Flap ... daar is 't ... neen ... het is al weer weg,

(hij doet alsof hij een kapel najaagt)

Daar heb ik 't weer .. neen .. niet .. mis .. raak ..

[nu daar ..

GRAVIN DI TOSCA

Gelukkig, nu is hij al weer goed dronken,

GRAAF DI TOSCA

Sonnet... dat is een vluchtig vlindertje,
Met mooie vleugels, die je met een speld,
Door 't lichaam opprikt in een glazen kastje,
Daar staat die schoone smart voor elk te kijk!

BEATA (leest)

Opgedragen aan de doorluchte vrouwe,
Gravinne Amalia di Tosca, kenster van,
En beschermster van de kunsten en wetenschappen..

GRAAF DI TOSCA

Dat ben jij wijf...

GRAVIN DI TOSCA (geërgerd)

Dat ben ik zeker...

BEATA (leest)

't Doorlucht geslacht heeft eenmaal nog gebloeid,
Om d'allerzoetste vruchten te vertoonen...

GRAAF DI TOSCA

Wij zijn verraden... dat slaat op de uien!!

BEATA (voortgaande met lezen)

Modena voelt zich fier nu kwamen wonen,
In hare vest wat allen hield geboeid
In Pisa, dat van kunsten overvloeit,
Beata, uitverkoren van al schoonen,

Beheerscheres in 't rijk van tinten, tonen,
Wier kunst en kennis ons houdt vast geboeid.

GRAAF DI TOSCA

Wat zeit-ie van mij, den graaf di Tosca?

BEATA (voortlezend)

Gegroet Beata, kind van vorstenbloed,
Neem aan de huldiging der fraaie kunsten,
Die zich verheugen om uw gijzellot,

Want met u gijzelde Modena vroed,
Der Muzen en Fortunas milde gunsten,
Daar schoonheid rijst, den kluisteren ten spot.

GRAAF DI TOSCA

Hij richt het vers aan de gravin di Tosca,
En 't is bestemd voor onze hertogin,
Let op... die snuiter ruikt wat van de waarheid,
De dochter wil hij en hij vleit de moeder...

BEATA

Neen vader, dat is zoo een hoofsche zede,
Zoo'n dichter wil ons maar alleen beduiden,
Dat hij wel gaarne mijn protectie had.

GRAVIN DI TOSCA

Dat 's jammer, het zou anders aardig wezen,
Kwam je nu maar meteen hier aan den man,
En trouwde met zoo'n hooggeleerden schrijver.

GRAAF DI TOSCA

Waarachtig niet, ze is nu hertogin,

En als zoodanig heeft ze aanspraak op,
Des hertogs zoon — geen sikkepitje minder,
Mijn dochter trouwt niet onder haren stand.

GRAVIN DI TOSCA

Dan heeft ze hoogstens rechten op een graaf.

GRAAF DI TOSCA

Een graaf... nu goed dan als het moet,
Maar lager daal ik niet den ladder af,
Stand hoort bij stand, gepeupel bij gepeupel...

GRAVIN DI TOSCA

Man drink nog wat, je bent zoo nuchter als
Een zuig'ling zonder baker... pas toch op,
Straks loopt het in het oog wie of we zijn,
Hier... neem die mee... Falerno is 't van Capri,
En die nog, Nebiolo van Piemont,
Dat 's oude Ghemme... en dat is Toscaansche...
(Graaf af, zijn arm vol flesschen, die
hij met weerzin bekijkt).

Twaalfde Tooneel.

Gravin di Tosca. Beata.

GRAVIN DI TOSCA

En heb je in 't geheel geen hoop op hem?
Of is hij nog verkikkerd op dat meisje?

BEATA

Ik heb haar straks gesproken en 'k heb hoop,
Dat zij zich nu wat netter zal gedragen.

GRAVIN DI TOSCA

We deden dom om haar hier mee te nemen,
En waar' ik jou, 'k joeg haar heden weg.

BEATA

En wie zal mij dan bij het gastmaal helpen?
Mij wijzen hoe ik mij gedragen moet,
Het antwoord fluistren op geleerde vragen,
De hoofdsche woorden leeren, waarmee men,
Een hertog aan het einde van een feestmaal dankt?
Neen moeder, 'k heb die deern nog heden noodig,
Hoe zeer zij ook mijn huwlijksplannen kruist.

GRAVIN DI TOSCA

Wij grooten staan wat uit met knechts en meiden,
Ik wist het nooit, maar waarlijk, 't is een ramp,
Kom mee mijn kind, ik moet je vader helpen,
Die man is niet meer tot een roes te krijgen,
En komt hij niet beschonken reeds aan 't maal,
Dan schept hij in zijn nuchterheid kabaal.
(beiden af).

Dertiende Tooneel.

Hertog Francesco. Graaf Reni.

HERTOG FRANCESCO

Ik ben waarachtig bang, die heethoofd zal,
Dat meisje meer beloven dan hij houdt.

GRAAF RENI

Zij zorgt wel selv', dat 't bij beloven blijft,
Daar zijn ze... let nu op... ai... die was raak,

Klap ... klap ... die was niet voor de poes, signor!
 (In de verande Umberto met Sirenetta
 die hem klappen uitdeelt, terwijl
 hij een kus wil stelen).

HERTOG FRANCESCO

Hahaha, ... niet voor de poes, heel juist,
 Maar van de poes en pijnlijk voor den kater!

GRAAF RENI

Het is een drommels aardig snoetje ... wat?

HERTOG FRANCESCO

Kleed zulk een deern in kostbare gewaden,
 En zij steekt edelvrouwen naar de kroon.

GRAAF RENI

Een mooi idee ... heer hertog, als wij 't deden,
 Dan hadden wij een grap te meer aan tafel,
 Wij trekken haar wat mooie kleeren aan,
 Dan zetten wij haar bij de hoofdsche juffers,
 En stellen haar als een gravinne voor,
 Uit het gevolg van hertogin Beata,
 Daar zullen wij tooneeltjes van beleven,
 Dat frissche kind, vol humor en natuur,
 Te midden van die dweeperige nuffen ...

HERTOG FRANCESCO

Maar heeft de hertoginne daarmee vree?

GRAAF RENI

Wij laten door Umberto het heur vragen,

Die krijgt bij vrouwen nog al gauw zijn zin!

HERTOG FRANCESCO

Hahahaha Let op hoe hij daarginds zijn zin krijgt,

In heel den slag kreeg hij niet zooveel klappen,

Van de Modeensche helden als nu hier,

Van 't kamerfeeksje van de gijzelaarster!

(Beiden lachend af).

Veertiende Tooneel.

Umberto, Sirenetta—Beata.

UMBERTO

Ik zweer Sireentje, 't is geen grapje meer,

Ik heb je lief, ik zweer je 't bij mijn eer.

SIRENETTA—BEATA

Is 't waar? . . . U zegt het met iets in uw toon,

Dat mij wat anders schijnt dan vrouwenhoon.

UMBERTO

't Is zoo waarachtig, dat ik je beloof,

Al waar 't in dezen stond met je te vluchten,

En rang en stand en troon te laten varen,

Om jou geheel in liefde te bezitten.

SIRENETTA

Daar waait de wind weer uit den slechten hoek,

Want is Umberto met Sireentje zoek,

Dan zal Umberto wel gevonden worden,

Maar Sirenetta voert men niet terug,

Zij blijft verloren — evenals haar eer.

UMBERTO

Wat wil je dan mijn lief?

SIRENETTA

Ik ? Niets mijn heer,
Wat zou ik anders willen dan mijn rust ?

UMBERTO

Maar ik wil meer, ik laat je niet met rust,
Niet rusten zal ik voor 'k je heb verworven,
Zeg wat je eischt, noem op, noem op, wat wil je,
Een koffer vol gewaden van satijn ?
Een kist kleinooden, parels en juweelen,
Een beurs met goudgeld, en een eigen huis ?
Bedienden, paard en rijtuig, alle rijkdom . . .

SIRENETTA

Dat is geen rijkdom heer . . . 't is zonder eer,
En rijkdom zonder eer, blijft arme schande.

UMBERTO

Ik schenk je titels, wapens en zelfs landen . . .

SIRENETTA

Dan had het armste meisje op mijn land,
Toch noch iets meer dan ik, ik waar de armste,
Van heel mijn rijk . . . signor ik dank je zeer,
Houd titel en houd land . . . ik houd mijn eer . . .
(Sirenetta af).

Vijftiende Tooneel.

Umberto, later graaf Reni.

UMBERTO (alleen)

Zij heeft gelijk . . . wie zooveel deugd bezit,

Is rijker, dan wie kisten heeft vol schatten,
 Bezit een echter adel dan van brieven,
 En hoogren rang dan zelfs een kroon verleent.
 De eer der maagd . . . ziedaar een bloesemkroon,
 Waarmee natuur in hare mildste bui,
 Elk meisje bij 't geboren worden tooit,
 En zou ik dan, die de natuur selv' kroonde,
 Mijn kroon, een werk van handen en van menschen,
 Onwaardig achten? Ziet, dat waar dan toch,
 Verkrachting der natuur ter wille van,
 Begrippen, die zeer onnatuurlijk zijn . . .

GRAAF RENI

Daar zit de minnaar nu in duizend nooden,
 Zoo doffer, is het duifje weer ontsnapt?

UMBERTO

Lach niet mijn vriend, ik ben het lachen moe,

GRAAF RENI

'k Geloof je graag, we speelden kiekeboe,
 Mijn heer je vader en je trouwste vriend,
 En zagen hoe dat heksje daar flip-flap,
 Je leerde hoe van Don Juan die lacht,
 Men ras een Don Juan die huilt kan maken . . .
 Maar 'k heb een middel om je op te vrool'ken,
 En dat meteen je van de liefde heelt.

UMBERTO

Onmogelijk . . .

GRAAF RENI

Zeg niet onmogelijk vriend,
 Want in de liefde is er niets onmogelijk.

UMBERTO

Dat woord is meer waar dan je zelf vermoedt.

GRAAF RENI

Wie heden je in vuur en vlammen zet,
 Wordt morgen nauwlijks nog maar opgelet.
 'k Begrijp, dat jij dat kamerkatje mint,
 't Is een natuurlijk, frisch en vroolijk kind,
 En dat heeft voor ons lieden veel bekoring,
 Die steeds gewend aan vormen en vernuft,
 Te dikwijls overslaand tot onnatuur,
 Ons aan des harten eenvoud laven, als
 Een drinker soms aan de teug regenwater.
 Maar daarom is het water niet te stellen,
 Als drank verkoren boven fijnen wijn,
 Kleet nu zoo'n volkskind eens in mooie kleeren,
 En breng haar in het midden van een groep
 Beschaafde vrouwen, aad'lijk van geboorte,
 Dan is ze links, onhandig, plomp en dom,
 En toont de keerzij van eenvouds medaille.

UMBERTO

Dat's theorie — praktijk zou 't anders leeren.
 Ik wed, waarom je wedden wilt, dat zij,
 Al waar zij heden aan ons feestmaal gast,
 Aan edelvrouwen lesjes uit kon deelen.

GRAAF RENI

De weddenschap is aangenomen vriend,
 Wij wedden om een Florentijnsche rusting.

UMBERTO

Hier is mijn hand . . .

RENI

Ik zorg voor hare kleeven,

UMBERTO

En ik vraag aan heur meesteres 't verlof,
Voor 't vroolijk spel.

Zestiende Tooneel.

Vorigen, Beata.

BEATA

Stoor ik u hier mijnheeren?

UMBERTO

Niet in het minst . . . mijn vriend sprak juist van u.

BEATA

Hoe vlelend . . .

GRAAF RENI

Kan het anders zijn signora,
Waar geest en schoonheid heerlijk zijn vereend,
Met goede vormen, aangeboren adel,
Zoo onderscheiden van het pratte doen,
Der nieuwe rijken, die men thans vaak ziet,
Bij feest en spel en die door hun manieren,
Hun plompen aard, hun opgeblazenheid,
Maar al te duidelijk hunne afkomst melden,
Wij hadden 't juist nu over echten adel,
Die nooit zich kan verloochnen, waar 't ook zij.
Want kleed een edelman in beedlaarspij,
De wijze, waarop hij de hand ophoudt,

Zal nog zijn adellijke afkomst konden,
 En evenzoo, kleet iemand uit het plebs,
 In vorstenpurper, steeds zal de proleet,
 Al waar 't ook door den plooiyal, zich vertoonen,
 Umberto nu bestrijdt dit, 'k nam als voorbeeld,
 Uw kamerjuffrouw, Sirenetta, die
 Den Hertog 't hoofd op hol probeert te brengen.

BEATA

Ik heb het meisje al reeds streng vermaand.

GRAAF RENI

Wanneer zij heden aan het gastmaal zich,
 In 't kleet van een gravinne zou bewegen,
 Zal het den hertog zeker toonen, zei ik,
 Wanneer hij haar gedrag en 't uwe ziet,
 Wat ware adel is en wat geleende.

BEATA

O neen... tot zulk een spel leen ik mij niet,
 Gij zoudt mij als een dienstbô willen kleeden?

GRAAF RENI

O neen, 't is ver van ons dit spel te drijven,
 Wij weten, welken eerbied wij u zijn
 Verschuldigd hertogin, maar zie de deern,
 In het gravinne-kleet te midden van
 Een groepje zeer beschaafde, hoofsche juffers,
 Zal door haar linksche woorden en manieren,
 Ons allen, u en mij, den Hertog en
 Umberto zelf, een bron zijn van vermaak.

BEATA

Neen heer... mij schijnt dat spel wat te onwaardig.

UMBERTO

Wij zijn hier niet zoo stijf als in Toscane,
En daar 'k het u als gunstbewijs verzoek,
Meen ik, dat u mij dat niet weigren moogt....

BEATA

Maar als zij nu eens niet zich links gedraagt,
En d' edelvrouwen in de schaduw stelt?

UMBERTO

Dan is de vreugd nog grooter en het feit,
Dat uwe dienstbôo meer beschaving heeft,
Dan een Modeensche freule, eert Toscane.

GRAAF RENI

Mij dunkt, u moogt ons dat plezier niet afslaan.

UMBERTO

Jonkvrouw, u moogt u zelf dees eer niet weig'ren,
Tot uwe schand kan 't vroolijk spel nooit zijn.

BEATA

Ik weet niet heeren of ik wel het recht heb,
Een meisje, dat mij, gijzelaarster volgt,
Tot zotskap van een feestmaal uit te leev'ren.

GRAAF RENI

En als zij zelve wil... daar is ze juist,
Dan bent u toch van alle zorg bevrijd...

(Sirenetta op.)

GRAAF RENI (tot Sirenetta)

Mejuffrouw, neemt u aan het gastmaal deel?

SIRENETTA

Het deel, dat mijn bescheidenheid bedeed is,
Dat neem ik . . . neen dat krijg ik, nemen is
Te veel . . . ik zal mijn meesteres dienen,
En achter haar, ook van het feest genieten.

UMBERTO

Wat zou je zeggen als wij je voor heden,
Eens plaatsten aan de zij der edelvrouwen?

SIRENETTA

Ik niets, maar wat de edelvrouwen zeiden,
Dat zou ik hier niet al te graag verbeiden.

GRAAF RENI

Zoo is het niet gemeend, wij geven je,
Ook mooie kleeren en een fraaien naam,
Bijvoorbeeld burchtgravinne di Amaro,
En als je aan de tafel je gedraagt,
Zooals een edelvrouw en niemand merkt,
Dat jij maar een vlug kamerkatje bent,
Dan mag je al je mooie kleeren houden . . .

SIRENETTA (tot Beata)

Wat denkt mevrouw?

BEATA

Ik laat de keus aan jou.

SIRENETTA

Dan top, voor mooie kleeren ben 'k te vinden,
 En 'k heb genoeg van u geleerd, jonkvrouw,
 Om tusschen freules niet te dom te schijnen...
 (allen af, behalve Beata)

BEATA

Zoo'n feeks, zoo'n duivelin, zoo'n valsche kat,
 Wat moet ik nu aan 't feestmaal gaan beginnen?
 Want aller oog is nu op ons gericht,
 Zoo'n heks, zoo'n mormeldier, krijg ik haar hier,
 Ik krab haar beide oogen uit 't gezicht...

Zeventiende Tooneel.

Beata, graaf en gravin, Sirenetta.

GRAVIN DI TOSCA

Wat deert u hertogin, ik zie u grient,
 Verlangt u naar uw diepbedroefden vader,
 Die ginds om zijn verdwenen dochter treurt?

GRAAF DI TOSCA

Daar ben ik weer, nog altijd ben 'k niet zat,
 't Is met dien drank een duivelsch werk — als ik,
 In Pisa maar een enkel fleschje dronk,
 Was ik al in de stemming en nu hier,
 Kan ik met flesschen niet mijzelf bedriegen,
 'k Blijf nuchter denken, 'k moet mij nu bedrinken,
 Dat zweer ik je, keer ooit ik weer naar honk,
 Dan word ik vaste klant der regenpomp.

BEATA

Ik vrees, die pomp zal u nooit nuchter zien,
Want als van avond niet verraden wordt,
Dat wij maar doodgewone menschen zijn,
Dan vader staat de wereld op zijn kop.

GRAVIN DI TOSCA

Wat is er nu weer aan de hand mijn kind?

BEATA

Zij hebben 't in hun hoofd gekregen om
De dienstmaagd, die ons zoo van hulp kan zijn,
Gelijk een edelvrouw te kleeden en,
Als een gravin van oud Toscaansch geslacht,
Uit ons gevolg wordt zij thans voorgesteld,
En zoo zit zij bij edelvrouwen aan.

GRAVIN DI TOSCA

Dat sta 'k niet toe, dat lijdt mijn adel niet,
Ik zit niet met mijn dienstmaagd aan één disch.

BEATA

't Is 's hertogs zoon, die haar het zelf verzocht,
Ik deed al wat 'k vermocht het te verhoeden,
Maar 't mocht niet baten en hoe zal ik nu,
Aan tafel weten, hoe 'k mij moet gedragen?

GRAAF DI TOSCA

Gedraag je naar je aard, dat is het best,
En als ze zeggen, dat je dat niet staat,
Dan vraag je maar hier aan je moeder raad,

Die zegt het je misschien nog wel in rijmen,
 Zij kent het heele vers al uit haar hoofd,
 En heeft je vader straks een kool gestoofd,
 Toen zij 't Sonnet met luider stemme zei,
 Alsof ze het van het papier kon lezen.

GRAVIN DI TOSCA

Wel zeker zal ik zorgen voor mijn kind,
 Ik heb een plan . . . wanneer men ons beduidt,
 Dat wij niet de Modeensche vormen volgen,
 Dan zeggen wij, wij zijn Toscaansche eedlen,
 En dat zijn zoo in Pisa de manieren.

BEATA

't Is 't laatste middel, zij het dan aanvaard,
 Men is alleen gelukkig in zijn aard!
 (alle drie af)

Achttiende Tooneel.

Reni, Umberto, Sirenetta.
 Beata-Sirenetta in edelvrouwen-gewaad.

GRAAF RENI

Uitstekend meisje, een volleerde dame,
 Umberto, ik begin nu al te vreezen,
 Dat jij het Florentijnsche harnas wint.

UMBERTO

Ik wist niet, dat jij zoo een dame waart,
 Mij dunkt 't zou zonde zijn als jij ooit weer,
 Je kleeedde in je daagsche meidenpakje . . .

BEATA-SIRENETTA

Mijn heer, ik meen elk kléedje staat ons goed,
Dat wij met eere dragen...

GRAAF RENI

Dat is waar,

Maar toch de vogel schat men naar zijn veeren.

BEATA-SIRENETTA

En naar zijn zang, de nachtegaal is grauw,
Maar hij zingt mooier dan de bronzen pauw.

GRAAF RENI

Op elk woord heeft zij 't slagwoord al van pas,
Ik ga de rusting reeds bestellen vriend.
(Reni af)

UMBERTO

Beloof mij één belofte, schoon sireentje,
Zorg dat je niet te dartel wordt van avond,
Het vroolijk spel kan wellicht ernstig worden,
Wanneer je zoo mijn vader ook bekoort,
Dan durf ik hem daarna een voorstel doen,
Je met het kleed meteen je naam te laten,
En van een burchtgravin tot hertogin,
Is dan de weg niet ver... wat denk je daarvan?

BEATA-SIRENETTA

Ik denk, dat ik zal zijn zooals ik ben,
En ben ik dartel, dat uw vader dan,
In hemelsnaam mijn dartelheid ontziet.

Mishaagt het hem, welnu trouw mij dan niet,
 Dat is een mooie reden voor een minnaar,
 Wanneer hij van zijn liefde afstand doet,
 Omdat haar geest zijn vader niet bevalt,
 Of wijl zijn tante haar te vroolijk vond,
 Of omdat grootmama haar niet kan lijden.
 De ware liefde kent alleen zichzelf,
 Die liefheeft, hij verlate vader, moeder,
 Wanneer hij daardoor grootren schat verwint,
 Een vrouw, die hem van ganscher hart bemint.

UMBERTO

Je hebt mij lief? Beloof mij wederliefde!

SIRENETTA

Het deurtje van mijn hart staat op een kier...

UMBERTO

En voor het deurtje staat een man te smachten.

SIRENETTA

Des harten deur staat open of is dicht,

UMBERTO

Dan snel de klink van 's harten deur gelicht...
 (hij kust haar)

SIRENETTA

Pas op, laat nog je kussen niet zoo klinken,
 Je zoudt mijn dartelheid te gauw verdrinken!
 (Zij omarmen elkaar. Scherm)

Einde van het tweede bedrijf.

DERDE BEDRIJF.

Eerste Tooneel.

Een feestzaal in het Paleis van den Hertog van Modena.

Aan het hoofd van de tafel de Hertog tusschen Beata en gravin di Tosca. Aan de andere zijde van Beata, Graaf Reni. Umberto naast Sirenetta. Naast haar de hoofdsche juffers. Graaf di Tosca naast zijn vrouw.

Rechts of links op den voorgrond, al naar de inrichting van tooneel of schouwburgzaal, een klein tooneel, waar straks het korte ballet enz. op plaats vindt. De kunstenaars met instrumenten, stellen zich bij het ballet voor het tooneeltje op. Schijnbaar leveren zij de begeleiding. Het is gewenscht, dat aan het feestmaal ook niet handelende vrouwelijke en mannelijke gasten aanzitten of desnoods de kunstenaars.

GRAAF DI TOSCA

Wat heb je daar, lakei? . . . Ah, Salami!

Geef op de worst, 'k ben net op worst belust . . .

(Hij neemt, tot verbazing van den lakei, een reusachtige worst van den schotel en begint die dadelijk met een mes te ontvelen en uit de hand op te eten, zooals men dat werklieden wel ziet doen).

Die smaakt mij . . . 'k houd wel van een hartig hapje,
Na al die flauwe liflaf uit de keuken.

(De gasten lachen luid).

GRAVIN DI TOSCA

De gasten moeten 't maar een beetje schikken,
Mijn heer gemaal heeft van een wijn gedronken,
Die wat te zwaar was en hem heeft bevangen.

GRAAF DI TOSCA

Daar heb je het . . . straks heet ik ook nog dronken,
Ik ben zoo nuchter als een Maandagmorgen.

DE LAKEI

(Hij is verwonderd achter den graaf blijven staan
wachtend op de teruggave van de groote worst).
Heer, wilt u mij veroorloven de worst
Te snijden . . . opdat ik haar kan serveeren . . .

GRAAF DI TOSCA

(De worst teruglegend op het blad).
Is dat Modeensch gebruik, dan wel friscuus,
Bij ons te Pisa is het strenge vorm,
Dat elke gast een heele worst voor zich
Alleen krijgt toegediend . . .

GRAAF RENI

Bij het dessert? . . .

GRAVIN DI TOSCA

Natuurlijk bij 't dessert.

GRAAF RENI

Een heele salami?

GRAVIN DI TOSCA

Bij ons in Pisa vangt de maaltijd aan
Met het dessert... vandaar de heele worst...

HERTOG FRANCESCO

Ei...ei gravin, en wanneer eet men dan
In Pisa de hors d'oeuvres?

GRAAF DI TOSCA

Wel da' 's glad,
Die geven wij natuurlijk na den maaltijd...

UMBERTO (tot Beata)

Mij dunkt te Pisa heeft men vreemde vormen.

BEATA (tot Umberto)

Hetzelfde dunkte mij van de manieren
Hier in Modena, Heer...

UMBERTO

Hoe zoo?

BEATA

Wel Heer,
Bij ons te Pisa gaan de edellui,
Aan tafel naast de edelvrouwen zitten,
Al naar hun rang en stand en aanzien, Heer.
De hertogszonen naast de hertogsdochters,

De graven naast gravinnen en zoo voort,
Dat noemt te Pisa men zoo als 't behoort.

GRAAF RENI (tot Beata)

Maar dan zit ik naast u niet op mijn plaats,
En ben gedwongen hier van plaats te ruilen.

BEATA

Mij zou het spijten graaf, als ik u moest
Als tafelbuurman missen.

GRAAF RENI

Zeer vereerd!

BEATA

Want te Modena leve men Modeensch.

GRAAF RENI

Dus 't geldt niet mij, maar 't gold slechts onzen vorm?

GRAVIN DI AMARA (Sirenetta-Beata)

Neen, zoo meent het de hertoginne niet,
Zij meent, wanneer een man als u de vormen
Representeert, roemt zij Modeenschen aard.

BEATA

Heb dank gravin, zoo was het ook bedoeld.

UMBERTO (tot de gravin di Amara)

Hoe wonderfijn heeft u dien zin gevoeld!

GRAVIN DI AMARA

Maar dat, Heer Hertog, houdt ook tevens in,
Dat uw verwijdering was naar heur zin . .

UMBERTO

Kijk, kijk, ik wist de vrouwentong was scherp,
Maar dat ze ook tweesnijdend is, dat niet.

GRAAF DI TOSCA (tot lakei met kaasschotel)

Dat's Parmezaansch, en dat is lodigiano,
En da's stracchino . . . en nog wel in 't voorjaar,
Maar vriendje heb je hier geen gorgonzola?

LAKEI (het blad draaiend)

Heer graaf, hier is nog geitekaas en roomkaas,
Dit's oude Piemonteese, die van Capri,
Meer soorten konden wij helaas niet krijgen,
De wegen zijn nog wat onveilig, Heer.

GRAAF DI TOSCA

Bij ons in Pisa is de gorgonzola,
Bij feesten zooals dit in overvloed,
Jij hebt van kaas, geen kaas gegeten, baas.
(hij neemt een homp kaas van den schotel,
bijt er een stuk uit, werpt de homp op den
schotel en proest de bete uit. Tot hertog
Francesco)

Dat 's tuig, dat 's onbelegen goed, ah bah!
Die jonge kaas smaakt me te veel naar lebbber.

HERTOG FRANCESCO

Vergeef mij, graaf, ik zal den kok ontslaan,
Het spijt mij, dat het maal u niet bevalt . . .

GRAAF DI TOSCA

Heer, nergens eet je beter dan te Pisa,

Gestoofde uien, soep van versche knoflook,
 Charlotjes in het zuur met rookmakreel,
 Fagiolini, uitgezochte boontjes,
 Met dobbelsteen en spek, dat is je ware!
 Je krijgt bij ons wat deeg'lijks in je maag,
 't Was goed bedoeld, maar dank je voor die liflaf.
 (Hij staat op, brengt een flesch aan den
 mond en drinkt).
 Ik spoel het met een enklen slok naar onder.

GRAAF RENI

Gebruikt men ook te Pisa nimmer glazen?
 GRAAF DI TOSCA (wankelend op hem toeloopend)
 Dat wel, maar dan alleen bij groote bazen,
 Zoo onder ons lui, als het ons maar smaakt.
 (Hij zet nogmaals de flesch aan den mond,
 ledigt die, houdt haar dan tegen het licht).
 Zoo, die heb ik ten minste flink geraakt.
 (hij loopt weg van de tafel).

GRAVIN DI TOSCA

Ik bid u, duidt het mijn gemaal niet euvel,
 Zooals ik zei, de zware wijn brengt hem,
 Die anders streng is op de étiquette,
 Aristocraat van top tot teen, geheel
 Van streek en nu verbeeldt hij in zijn roes
 Zich, dat hij tot de lazzaroni hoort.

GRAVIN DI AMARA

Ja, vreeslijk is de mensch die zich benevelt,
 De wijn, een zoete gave Gods, met maat

Genoten, is gelijk een zonnestraal,
 Die zwarten nacht tot blijden ochtend maakt,
 Maar wie de goede gave Gods misbruikt,
 Gelijkt op Rome in midzomernoen.

LAVINIA

O... kent u Rome?

PIA

Urbs antiqua!

ELEONORE

Rome!

Het ideaal van wie de schoonheid minnen.

LAVINIA

O, kent u Rome? Waart u ooit in Rome?
 Wat zegt u van de villa Medicis?
 't Paleis Monte Cavallo.... de Sint Pieter,
 't Latraansch' Paleis... en van het Capitool?

PIA

Villa Borghese en die van Francese?

ELEONORE

Aldobrandini, Doria Colonna,
 Raspigliosi, Ludovisi, Piombo...

UMBERTO (tot Reni).

Ze zijn er alle drie één dag geweest,
 Des morgens hebben zij zich toen verslapen,
 Des middags aten ze Cremoonsche taartjes,

Met ornament van suiker-confituurtjes,
 En namen er een zak mee van naar huis.
 Zoo hebben ze daarginds haar smaak gevormd!

GRAVIN DI AMARA

Helaas, 'k ben nooit in d' oude stad geweest.

LAVINIA

Ach nooit in Rome waart u? Ik beklaag u.

PIA

Wie Rome nooit bezocht heeft is onrijp.

ELEONORE

Ach Rome! Rome! Rome zien en . . . leven!

ALLE DRIE

Ach Rome! Heerlijk, eenig Rome, Rome!

GRAVIN DI AMARA

Bij ons in Pisa gaat men naar Florence,
 Wanneer men eerst het schoon van Pisa kent,
 De kathedraal, het koopmanshuis, de kerk
 Der Ridders van Stephanus, en de kaden,
 En zeg mij eens, wat schoons heeft uw Modena?

LAVINIA

Hier in de stad?

PIA

Bedoelt u hier?

ELEONORE

Modena?

GRAVIN DI AMARA

Ja ... hier bedoel ik ...

LAVINIA

Te Rome hebben wij ook nog gezien
De catacomben ...

PIA

En dat schilderij,

ELEONORE

Ja juist,

Van Leonardo da Vinci ... neen van Rafael ...

UMBERTO

Ach hoe heerlijk ...

GRAAF RENI

O, hoe begeerlijk!

GRAVIN DI AMARA

De dames zijn zeer eerlijk ... want om 't schoon,
Van 't vreemde boven 't eigen te verheffen,
Behoort een groote onpartijdigheid,
Hoewel ik haar toch dankbaar waar geweest,
Als van Modenas schoon zij mij iets meer,
Van Rome mij iets minder noemen konden.
Want mooie namen blijven mooie namen,
Doch in Modena is het schoon te zien.

In Pisa roemde men de strada Maestra.
De kathedraal, de toren Ghirlandina,
Sprak van Sigonius, Tassoni en Fallope,
Is hier niet de Secchia rapita . . . ?

ELEONORE

Daar heb 'k nooit van gehoord . . .

PIA

Ik evenmin . . .

LAVINIA

En moet dat alles te Modena zijn ?

BEATA

Wellicht gravin, kunt u de freules dienen,
Door haar van dit en dat te onderrichten.

GRAVIN DI AMARA

O gaarne hertogin, alleenlijk niet
Aan het dessert van zoo een vroolijk maal,
Want niets vind ik meer strijdig met 't gevoel,
Dan zoo een geuren met wat kleine weetjes,
Die elke domoor zich een uur te voren,
Snel uit een boekje kan memoriseeren,
En aldus ware kennis overpraalt,
Die, vrucht van ernst en lange, zware studie,
Niet uitgestrooid wordt, zooals suikererwten
Op 't feest der luminara, maar die slechts
Geschonken wordt aan die haar ernstig zoeken,
Wanneer het tijd is voor 't geleerd discours.
Hier past de scherts, de jok en wilt gij spreuken,
Dan zij 't een drinkspreuk, passend aan 't dessert.

HERTOG FRANCESCO

Bravo Gravin, tot nu toe wist ik niet,
 Dat men te Pisa, stad des schuinen torens,
 Toch zoo verstandig en rechteit kan spreken,
 Mijn compliment . . . die taal stond in het lood.

GRAVIN DI AMARA

Dan ben ik blij, dat uit Pisaansche schuinheid,
 Modena nog de goede zeden speurt.

GRAVIN DI TOSCA

Wel gaarne had mijn heer en echtgenoot,
 Wiens hart is van erkentlijkheid vervuld,
 Een woord gesproken om u dank te heeten,
 Maar daar, zooals gravin d' Amara zegt,
 Zijn hoofd te veel vervuld is van heet Rome,
 Gedoog men dat ik zijne plaats bekleed,
 En u heer Hertog onzen dank uitspreek,
 Voor 't schoon onthaal en 't aangenaam gesprek,
 En om niet gansch en al in schuld te blijven,
 Sta men mij toe, dat ik tot dank u lees,
 Het schoonste vers van een Modeenschen dichter,
 't Sonnet van Demipho, mij opgedragen.
 (Zij haalt het vers voor den dag en staat op)

LAVINIA

O, een sonnet van Demipho, hoe heerlijk!

PIA

Een opdracht van Demipho, hoe begeerlijk!

ELEONORE

En het is toegewijd aan haar . . . hoe eerlijk!

HERTOG FRANCESCO

Mevrouw, wij zijn gehoor en luist'ren allen.

GRAVIN DI TOSCA

(Zij zegt het vers op met de klemtonen verkeerd,
zoodat het geheele vers wartaal lijkt).

Sonnet. Opgedragen aan de doorluchtige vrouwe,
Gravinne Amalia di Tosca, kenster en beschermster
der kunsten en wetenschappen . . .

(tot den Hertog Francesco).

Lees zelf het, heer, hier staat het duidelijk op.

(Zij reikt hem het manuscript onderste boven toe)

HERTOG FRANCESCO

Neen hier . . . ten minst' als ik het wel heb vrouwe,
Ik ben geen Arabier . . . die leest van achteren
Naar voren . . .

(Hij draait het manuscript om en toont
het aan graaf Reni).

GRAAF RENI

Ja waarlijk, daar staat het heel duidelijk leesbaar,

(tot gravin di Tosca).

Moet ik u het papier zoo reiken of,

Leest men te Pisa verzen 't onderst boven?

GRAVIN DI AMARA

Hahahaha . . . dat is een goede grap, gravin,

Daar liep de hertog en graaf Reni in,

De hertogin wil zeker kiesch beduiden,

Dat men in dezen tijd heel veel sonnetten

Het best geniet, leest men ze 't onderst boven!

HERTOG FRANCESCO

'k Erken, dien fijnen zet heb 'k niet gesnapt.

Vergeving mijn gravin, het was heel aardig.

(Hij reikt gravin di Tosca het manuscript nu
goed toe, die thans aanvangt het schijnbaar
voor te lezen).

GRAVIN DI TOSCA

't Doorlucht geslacht heeft eenmaal nog gebloed,

Om d' allerzoetste vruchten te vertoonen,

Modena voelt zich fier, nu kwamen wonen,

In hare vest' wat allen hield gemoeid...

In Pisa, dat van kunsten overvloedt,

Beata, uitverkoren van al schoonen,

Beheerscheres in 't rijk van tinten, tonen,

Wier kunst en kennis houden ons geboeid...

Gegroet Beata, kind van vorstenbloed,

Neem aan de huldiging der fraaie kunsten,

Die zich verheugen in uw gijzellot,

Want met u gijzelde Modena vroed,

Der Muzen en Fortunas milde gunsten,

Daar schoonheid rijst, den kluisteren ten spot.

DE GASTEN

Bravo... bravissimo

(toejuichingen, gelach).

GRAVIN DI AMARA

Dat noem ik fijne satire!!!

UMBERTO (tot de hoofdsche juffers)

Nu freules, wat zeg jelui van die les?

LAVINIA

O, slechte voordracht kan elk vers bederven.

UMBERTO

Ja, maar de verzen van dien Demipho,
Zijn zoo wanhopig leeg, dat slechts de voordracht,
Ze redden kan; 't is mooie klinkklank en
Dat wordt gauw klinkklank, die heel leelijk is.

PIA

Hertog Umberto voelt geen ware kunst.

ELEONORE

Heeft geen gehoor voor echte woordmuziek.

LAVINIA

Hij zoekt wellicht bij dichters naar gedachten.

UMBERTO

Ja juist, gedachten zijn bij verzen hoofdzaak,
De rest is maar techniek of ornament,
Kunst zonder denkbeeld is voor virtuozen,
't Land van kokanje voor aanstellerij.

GRAAF RENI

Daar zijn de kunstnaars voor het avondfeest,
Zij treffen wel een slecht bereid onthaal.

GRAVIN DI AMARA

De kunst'naars, die aan 's hertogs hof verkeerren,
Die zullen ons toch zeker 't schoone leeren.

UMBERTO

Men spot wel vaak met d' officieele kunst,
Maar overtuig u zelf — dat zij de gunst
Nog 't meest verdient, daar zij ons de traditie,
Van 't ware schoon, eerbiedig conserveert.

Tweede Tooneel.

Allen gaan naar de plaats, waar op het tooneel het tooneeltje is opgeslagen. Hertog Francesco gearmd met Beata, graaf Reni met gravin di Tosca. Graaf di Tosca met Lavinia; de kunstenaars stellen zich terzij van het tooneeltje met hun instrumenten op. Er wordt op het tooneeltje een ballet opgevoerd. Als de muziek een beetje zachter speelt, dan hertog Francesco met graaf Reni op den voorgrond.

HERTOG FRANCESCO

Ze hebben zonderlinge vormen daar!

GAAAF RENI

Ziet toe, die dronken graaf is als een beest...

HERTOG FRANCESCO

Als niet Beatas zedig stil gedrag,
Mij overtuigde, zou ik argwaan scheppen.

GAAAF RENI

Mij kwam het ook al reeds verdacht voor, toen

Gravin di Tosca, die niet schrijven kan,
Opeens zoo vlug een groot gedicht kon lezen.

HERTOG FRANCESCO

En ik geloofde half maar in de grap,
Die 't kamerkatje na de voordracht vond,
Dat het een schalksche spotternij zou zijn.

GRAAF RENI

Ja juist — dat feekske is te veel een dame,
Men kan wel iets door afzien zelf zich leeren,
Doch zij bezit een aangeboren tact,
Zij heeft in spraak, in toon, in houding, in
Gebaren iets, dat echten adel kondt . . .
De dienstmaagd lijkt de meesteres hier,
De meesteres heeft meer van eene maagd,
En wat den graaf en de gravin betreft,
Ik vrees te Pisa heeft men ons bedrogen,
Zooals tevoor het veil Venetië deed.

HERTOG FRANCESCO

Hoe vinden wij bewijzen van 't bedrog?

GRAAF RENI

Wij zullen list door listigheid bestrijden,
Tracht hen door hun gedrag nu te onmaskren,
Ik roep de wacht vast op, en laat 't vertrek
Des hongertorens in gereedheid brengen.
Wat list dan niet vermag, brengt honger uit.

(Reni af)

HERTOG FRANCESCO

(Het ballet is geëindigd. De danseressen en kustenaars onder toejuichingen der gasten af).

Bravo . . . bravissimo . . . ik ben verblijd,
Dat het ballet de gasten heeft vermaakt.

GRAAF DI TOSCA

Die lekk're dikzak danste 't best van allen,
En wat een kuit, wat een mooie kuit!

GRAVIN DI TOSCA

Foei neen, die dikkert was om uit te fluiten.

HERTOG FRANCESCO

(tot Gravin di Tosca)

In Pisa fluiten ook de vrouwen mee?

GRAVIN DI AMARA

Jaloersche vrouwen doen nog meer dan fluiten,
Ze deelen klappen uit, dat d' ooren tuiten.
Zoo meent het de gravin, niet waar mevrouw?

HERTOG FRANCESCO

(tot gravin di Tosca)

Of men 't in Pisa ook gedoogen zou,
Dat een verkleede dienstmaagd altoos voor
Haar meesteres het woord neemt, gravin Tosca?

BEATA

Wanneer dat woord zoo juist ons denkbeeld kondt,
Dan houden wij heel gaarne onzen mond.

GRAVIN DI AMARA

Goed zwijgen, heer, is zwaarder dan goed spreken.

HERTOG FRANCESCO

Dàt kindje oefen j' in die zware kunst,
Jou valt, denk ik, geen enkle kunst te zwaar.

GRAVIN DI AMARA

Dank voor uw compliment, graag maak ik 't waar,
Maar zie, wij vrouwen kunnen schertsen, lachen,
Wij kunnen spreken, zingen, declameeren,
Maar zwijgen, ach, verstaan alleen de heeren...

UMBERTO

Ei — kan je zingen ook — en mooie liedjes?

GRAVIN DI AMARA

De nieuwste liedjes, die men zingt te Pisa.

HERTOG FRANCESCO

Wel breek dan 't zwijgen door een liedje af.

GRAVIN DI AMARA

(naar het tooneel gaande)

'k Zal trachten door een liedje hen te sussen,
Want 'k voel wel, dat de hertog ons verdenkt.
(met een gitaar in de hand op het tooneeltje)
Een echt leuk mopje, zooals ze wel zingen,
Te Pisa 's avonds aan de havenkaai.
(zij moduleert)

HERTOG FRANCESCO

Nu zal ik mij goed kunnen vergewissen,
 Want ieder vogeltje zingt naar 't gebekt is,
 En door haar zang verraadt de vrouw haar stand.

GRAVIN DI AMARA

HET LIEDJE VAN DE WICHELROEDE.

Als je schatten wilt ontdekken
 Die, verborgen in den grond,
 Wachten op al wie ze vond,
 Laat je dan vroeg 's morgens wekken,
 Pak je ransel, pak je zak,
 Snij dan af een berketak,
 En ga loopen in den wind,
 Tot je zoo de schatten vindt! (bis)

Nicolaas, een goeie drommel,
 Ook eens hoorde van die maar,
 Pakt zijn bullen bij elkaar,
 En verlaat den heelen rommel.
 Liet zijn vrouwtje heel alleen,
 Vol van smarten en geweën,
 En loopt met zijn berketak,
 Verre van het huislijk dak! (bis)

Annemie, die brave vrouwe,
 Wacht heur man een dag of vier,
 Toen gaat zij ook aan den zwier,
 Dat zal Nicolaas berouwen!
 Die loopt met zijn berketeen,
 Over berg en dalen heen,
 Hopend op een grooten schat,
 Maar och, nergens vindt hij wat! (bis)

Door de straten, door de stegen,
 Langs de kaden, op het pad,
 Zoekt hij ijvrig naar een schat,
 Maar het vinden valt hem tegen,
 Nergens buigt de berketeen,
 Naar geheime schatten heen,
 Tot hij, na een jaar of drie,
 Weerkeert tot zijn Annemie. (bis)

Aan de deur wordt hij ontvangen,
 Door zijn zoete, lieve vrouw,
 Die valt van de blijdschap flauw,
 En hij kust haar op de wangen,
 Hij vertelt haar desolaat,
 Van zijn zoeken zonder baat,
 Toen zegt zij, de schat was hier,
 Kijk maar door den wiegekier . . . (bis)

Wat, zegt hij, dat zijn drie blagen!
 Ja, zegt zij, Jan, Piet en Koos,
 En ze slapen als een roos.
 Mag ik naar den vader vragen?
 Zeit die goeie Nicolaas,
 Zeker zeit ze, beste baas,
 Dat 's het wonder van jouw teen.
 Nooit loopt Klaas van honk meer heen! (bis)

GRAAF DI TOSCA

Verdraaid, dat is een echte, leuke mop,
 Bravo, bravo, zoo hoor ik er graag meer,
 (naneuriend)

Dat 's het wonder van jouw teen.
 Nooit loopt hij van honk meer heen!

GRAAF RENI

(Hij is tijdens het zingen opgekomen en met
 den hertog in druk gesprek gewisseld geweest)
 De woorden zijn die van een lied van 't volk,
 Maar heb je wel gelet op 't zuiver zingen?
 Let op, dat meisje is een echte dame,
 Ziet, hoe ze gratievol haar sleep beweegt!
 De wacht staat al gereed, maar voor we nog
 Tot de gevangenneming overgaan,
 Laat ook Beata eens een liedje zingen,
 Dan, hoop ik, zijn wij zeker van de zaak.

UMBERTO

't Was fraai dat lied, 'k moet zeggen bijster fraai,
 Zoo, zoo, zingt men dat lied in hoogre kringen?

GRAVIN DI AMARA

Neen heer, dat zingt in Pisa men op straat,
 (ter zij tot Umberto)
 Hoe zou ik andre liedren kunnen zingen?

HERTOG FRANCESCO

Ik hoorde gaarne ook een lied uit Pisa,
 Waar de muziek zoo hoog in aanzien staat,
 Dat slechts gezongen wordt door edelvrouwen,
 Zou ons Beata dat niet willen schenken?

GRAVIN DI AMARA

O Heer, ik ken ook een heel ernstig lied,
 Laat mij ook dat nog voor u zingen, Heer...

(Zij wil weer naar het tooneeltje gaan, maar wordt door Graaf Reni teruggehouden).

HERTOG FRANCESCO

Neen, 't is alom bekend, dat 's hertogs dochter,
De beste zangeres van Pisa is,
En daarom zou ik zeer gelukkig zijn,
Wanneer Beata ons een lied deed hooren.

BEATA

Ik ben wat heesch en ook wat erg vermoeid . . .

UMBERTO

Dat is 't bekend excuus van groote zangers,
Ik hoop toch niet, dat gij bevreesd zijt voor
Critiek van u zoo toegenegen gasten?
Kom . . . Ik zal u op de gitaar begeleiden . . .

(Hij voert haar mede ondanks haar tegen-
stribbelen en stelt zich op het tooneeltje
nevens haar).

RENI

Zij durft niet . . . bij de eerste valsche noot,
Roep ik de wacht — met uw goedkeuring, Heer.

HERTOG FRANCESCO

Wacht tot het eind, wanneer dat mogelijk is.

UMBERTO

Wat zingt u, hertogin ?

BEATA

Uche, uche... de romance van de roos...

(zij zet te laag in)

Ach schoone roos, moet gij zoo vroeg verbloeien...

UMBERTO

Te laag ingezet... Nogmaals hertogin...

BEATA (zij zet te hoog in).

Ach schoone roos, moet gij zoo vroeg verbloeien,

Te kort was uwe fraaie glans...

UMBERTO

Te hoog, veel te hoog...

BEATA

Neen, u speelt te hoog...

HERTOG FRANCESCO

Met uw verlof, Umberto zet goed in.

U speelt te hoog, naar 't voorbeeld van uw vader,

Die 't voorbeeld van het veil Venetië volgend,

Ons gijzlaars zond, die dragen valschen staat...

GRAAF DI TOSCA

Geknipt... Ik trek er daadlijk tusschen uit!

(Hij wil vluchten. Graaf Reni stampet met den voet. De paleiswacht dringt gewapend binnen).

GRAAF RENI (tot den sergeant)

In naam van Francesco Dalbelli, Heer

Van het hertogdom Modena, neem
 't Geheel Toscaansch gezelschap hier gevangen,
 En sluit ze in den toren van 't kasteel . . .

(De soldaten omringden Beata, den graaf
 en de gravin di Tosca en willen ook de gravin
 di Amara gevangen nemen).

GRAVIN DI AMARA

Ik protesteer, dat is een rechtsverkrachting.

HERTOG FRANCESCO

't Is rechtsverkrachting zich met valsche titels
 Te tooien, met een sluw verzonnen doel.

GRAVIN DI AMARA

Dees lieden zijn wel degelijk van stand,
 En slechts ik ben geen ware edelvrouw,
 Gelijk de jonge hertog kan getuigen,
 Zoo goed als hier graaf Reni . . .

(tot den Hertog)

Heer, gena,

Ik heb, alleen omdat uw zoon het wilde,
 Mij op dit feest geleend tot deze grap,
 Om 't edele gezelschap te vermaken . . .

UMBERTO

Ja vader, het is ons bedrijf alleen,
 Zij is onschuldig aan de grap van heden.

(Hij stelt zich voor haar op)

HERTOG FRANCESCO

Mijn zoon, aan ons de zaken van 't bewind.

UMBERTO

Maar vader, 'k smEEK u laat die maagd niet boeten,
Voor wat alleen door onze schuld geschiedde.

HERTOG FRANCESCO

Mijn zoon, nogmaals, wie voert hier het bevel?
Breng weg 't gezelschap, dat er geen ontsnapp'!

UMBERTO (tot den sergeant)

Ik zweer u, laat die dame hier, met vree . . .
(Hij trekt zijn degen).

HERTOG FRANCESCO

(tot den sergeant, op Umberto wijzend)

En neem voor heden ook dien muiter mee . . .!

(De wacht voert Beata, gravin di Amara.
Umberto, den graaf en de gravin di Tosca
weg). Scherm.

Einde van het derde bedrijf.

VIERDE BEDRIJF.

Zaal in den toren van het kasteel. De zaal is voor een gerechtszitting ingericht, met groene tafel, stoelen enz. Een getraliede deur voert naar de gevangenis.

Eerste Tooneel.

De cipier Ludovico.

DE CIPIER

(Hij zit aan een houten tafel met een flesch wijn en een glas voor zich)

Bah, wat een bocht! (hij schuift het glas ter zijde) De
[wereld loopt ten einde,

Ze hangt van zonde en bedrog aaneen.

Padovan heb 'k besteld, wat krijg ik hier,

't Is bocht, 't is tuig, het smaakt naar zurig bier.

(hij hoort gestommel achter de getraliede deur)

Hé... hé... wat is dat daar voor leven weer,

Wat stil! of 'k kom er met den rotting tusschen.

't Is wel begrijpelijk, die arme drommels!

Daar zitten ze nu sedert ruim twaalf uur,

Versmachtend van den honger en den dorst.

'k Heb meelij met de meid, die liep er in.

Dat groote tuig misbruikt ons menschen maar,
Maar waarom houden wij niet bij elkaar ?

Hoe kwam die kleine meid zoo dom, om zich
Door al dat groote tuig te doen misbruiken ?

Dat mooie pakje kleepte haar te slecht,

Ze was veel liever in haar meidenjurk.

Ik heb haar hier wel in 't paleis zien loopen,

Ik had waarachtig schik in haar, ik dacht,

Dat zou nou net precies voor mij wat zijn.

(hij zet het glas weer aan zijn mond, maar
schuift het met een zuur gezicht opnieuw weg)

't Is bocht, de wereld loopt vast op zijn end,

Als ik minister was, ik zou wel weten,

Hoe ik die heeren drankverkoopers pakte.

Mijn eerste werk zou zijn een nieuwe drankwet,

Al wie versneed of gaf te kleine maat,

Werd zwaar bekeurd, — dat middel was probaat.

Een nieuwe drankwet maakt' in korten tijd,

Dees zond'ge wereld tot een zaligheid !

(Er wordt met kracht op de buitendeur gebonsd)

Daar ben ik al — maak maar niet zoo'n kabaal,

We zijn hier niet in 's lands vergaderzaal !

Tweede Tooneel

De cipier, hertog Francesco, graaf Reni.

HERTOG FRANCESCO

Zijn de gevangnen allen welbewaard ?

CIPIER

Ja heer, ze piepen allen van den dorst.

Piep jelui maar, ik ben een trouwe borst !

(Cipier af).

Derde Tooneel

Hertog Francesco, graaf Reni

HERTOG FRANCESCO

Dus stelt de rechtbank mij in 't ongelijk,
Ondanks de eeden van de vier beklaagden?

GAAAF RENI

De Rechters waren overtuigd dat 't recht,
Aan de weddeensche zij was, maar op 't eind,
Wees d' advocaat van Pisa op een fout,
Die onze advocaat begaan had en
Toen raakten ze aan 't twisten om de fout.
Ze zochten naar een précédent, en toen
Er bleek, dat vijftig jaar geleên een man
Dezelfde fout had in den vorm begaan,
En zijn proces verloren had, was 't uit,
En in ons nadeel werd 't proces beslist.

HERTOG FRANCESCO

Dat 's ongehoord...

GAAAF RENI

Neen, vaak gehoord,
Dat is de vloek van het papieren recht,
In plaats dat men elkaar, man tegen man,
In 't openbaar bestrijdt voor de vier rechters,
Die dan na hoor en wederhoor beslissen,
Aan welke zij het recht gevonden wordt,
Wordt elke zaak op dor papier gestreden,
Niet door partijen, maar door advocaten,
Die beiden 't meeste voordeel hebben van

't Proces, dat 't langste duurt, en daarom vaak,
 Het eind der zaak zoo mogelijk verschuiven,
 Zij schieten niet graag onder elkaars duiven,
 Wanneer de zaak van maand op maand zich rekt,
 Wordt beider zak van maand op maand gespekt.

HERTOG FRANCESCO

Het is een gruwel, want ik heb gelijk,
 Graag schonk ik 't land, maar 't recht is aan mijn zlf

GRAAF RENI

Zoo sprak ik ook, maar, laas de advocaten,
 Die hadden heel wat anders te bepraten,
 Zij spraken van een eisch in reconventie,
 Van nietigheid der dagvaarding, en van
 Termijnen eisch en van formaliteiten,
 De purge van 't verstek, goed opposant,
 Anticipatie aan den g' opposeerde,
 En nog een heele kraam van woorden meer,
 Maar niet dat rechte vorm een onrecht wezen,
 Onrechte vorm een eerlijk wezen vatte.
 't Slot was, dat hoewel wis uw recht bestond,
 Het recht kwam aan den vlugsten, radsten mond.

HERTOG FRANCESCO

Dan is 't mijn recht, dat ik de gijzlaars dood!

GRAAF RENI

Daar zullen ze te Pisa wat om lachen,
 Dat volkje waren ze daar wat graag kwijt!

HERTOG FRANCESCO

Wat zei de Hertog van Toscane zelf?

GRAAF RENI

't Is niet bekend; hij is sinds kort verdwenen,
 Geen stervling weet waar hij is heengereisd,
 En moet ik de koeriers gelooven, dan
 Heeft hij zijn rol met meesterschap gespeeld.
 Hij liep met roodbekreten oogen rond,
 Had rust noch duur, vermagerde op 't been,
 Zijn haar vergrijsde en men zag hem vaak,
 Gedurende den ganschen nacht, geknield,
 Voor 't heiligen beeld en smeeken tot den hemel
 Hem zijn verloren kind terug te zenden...

HERTOG FRANCESCO

En die man krijgt het recht aan zijne zij!
 Men zou aan 's hemels recht vaak willen twijflen,
 Wanneer men ziet, wien 't aardsche recht toevalt!
 (Zij hooren rumoer in de gevangen-kamer)

HERTOG FRANCESCO

Cipier, voer de gevangenen thans voor,
 Wij zullen rechten zooals 't rechters past,
 Gestreng, niet wreed, en snel, niet overhaast.

Vierde Tooneel.

Vorigen, de cipier, Hertog Umberto, Beata, Gravin di
 Amara, Graaf en Gravin di Tosca. Zij worden door
 den cipier naar een rij banken achter terzijde geleid.

HERTOG FRANCESCO

Dat 't allereerst Umberto trede voor!
 DE CIPIER (hem voor de rechttafel leidend)
 Signor Umberto, hertog van Modena.

UMBERTO

Hier ben ik, vader. Wreed was uwe straf,
En daar ze wreed was, heeft ze niet verbeterd,
Maar slechts verbitterd . . .

HERTOG FRANCESCO

Gij zijt vrij.
Het hof van arbitrage heeft uw vader
In 't ongelijk gesteld, hoewel hij recht had.
't Land is verloren, tenzij dat wij weer,
Opnieuw ons aan een oorlog willen wagen . .

UMBERTO

Ik trek mijn zwaard niet meer, ik wil geen land,
Geef mij mijn vrijheid en laat mij vertrekken,
Met haar — het meisje, dat 'k oprecht bemin.

HERTOG FRANCESCO

Met Sirenetta?

UMBERTO

Ja, met haar mijn vader,
Ik heb haar lief, heb haar beloofd te trouwen,
De vrijheid vragen wij en anders niets.

HERTOG FRANCESCO

Gij hebt uw vrijheid en gij kunt thans gaan.

UMBERTO

En zij?

HERTOG FRANCESCO

Zij wordt geoordeeld naar het eerlijk recht,

Hier is de acte van ôtage en
 Daarop heeft zij getuigende verklaard,
 Dat zij Beata kent als hertogin,
 En dat de graaf en de gravin di Tosca,
 Voorname lieden zijn van ouden adel.

UMBERTO

Zij moest en kon als dienstbode niet anders,
 Zooals zij ook ons grof besluit moest volgen,
 Dat 'laas zoo droef een einde nam, Graaf Reni.

GRAAF RENI

Dus gij Heer meent ook, dat het drietal ginds,
 Niet hoort tot den Toscaanschen hoogen adel?

UMBERTO

'k Erken, dat 'k in den kerker heb ervaren,
 Dat deze drie niet hooggeboren waren.
 Graaf en gravin di Tosca hooren thuis,
 Bij lazzaroni of bij aër gespuis!

GRAAF RENI

Beata niet?

UMBERTO

Dat meisje is bescheiden,
 Zij sliep of weende, dan zijn alle vrouwen,
 Zoowat elkaar gelijk...

HERTOG FRANCESCO

En het sireentje?

UMBERTO

Dat is een dapper en standvastig meisje,

Zij voert den hoogsten adel — dien van 't hart...

HERTOG FRANCESCO

Verliefd tot over j' ooren, beste jongen!
Maar 't zal niet lang meer duren, want zij moet,
Gevonnist worden volgens recht en wet,
Zij heeft een valsch getuigenis gezet,
Cipier, wie volgt, de graaf di Tosca kome!...

GRAAF DI TOSCA

Genade, eed'le heeren, ach genade,
Mijn keel is uitgedroogd gelijk een strootje,
De nadorst is nog erger dan de dorst,
Ik kan niet spreken, ach geef mij een drop,
Een enkel dropje water smeeik ik u.

HERTOG FRANCESCO

Hoe is uw naam?

GRAAF DI TOSCA

Een dropje water, heer, ik kan niet spreken...

GRAAF RENI

Cipier, geef hem een glas...

CIPIER

(hij heeft een glas van den slechten
wijn ingeschonken).

Hier 's wijn, die zal u beter smaken, Heer.

GRAAF DI TOSCA

Neen, 'k bid u geef mij water, 'k schuw den wijn,

CIPIER (een glas water inschenkend).

Die schijnt al aan de kleur de soort te kennen!

GRAAF DI TOSCA

(Het glas water aannemend).

O water, heerlijk water, godendrank,
Eerst wie versmacht leert uwe waarde kennen!
O water, zoeter dan de fijnste wijn!
(hij drinkt).

GRAAF RENI

Uw naam...

GRAAF DI TOSCA

Ik heb geen naam, want wie zijn vrijheid mist,
Dat is geen mensch meer, maar een ding geworden,
Waarmee men handlen kan al naar men lust.

HERTOG FRANCESCO

Dan zullen, vriendje, wij u doen verhongren.

GRAAF RENI

Of doen verdorsten — zie, daar heb je keus,
Je hebt de vrijheid — van die twee te kiezen.

GRAAF DI TOSCA

Die vrijheid is genoeg, nu ben 'k weer mensch.
Mijn naam is graaf di Tosca en niet anders.

HERTOG FRANCESCO

Gij blijft daar bij, bedenk het wel mijn vrind,
Verdorsten is geen pretje voor een drinker.

GRAAF DI TOSCA

Ik ben geen drinker meer, ik schuw den drank,
 En daar zoolang ik 't water heb versmaad,
 Is het nu waters beurt mij te versmaden!

GRAAF RENI

Wie volgt — voer de gravin di Tosca voor.

GRAVIN DI TOSCA

Mijn heeren, heb toch medelij met ons!

GRAAF RENI

Mevrouw lees hier, wat staat in deze acte?

(Zij kijkt velegen op 't papier).

Ah zoo . . . In Pisa leest men zoo . . . van achteren af . .

(hij draait het papier om)

(zij blijft zwijgen).

Nog altoos niet — hier staat mevrouw voluit,
 Dat u de vrijheid heden wordt geschonken . . .

GRAVIN DI TOSCA

Heb dank o! eed'le heeren, dank,

GRAAF RENI

Neen, neen, zoo staat het hier niet, eedle vrouw,
 Beschermster van de kunst en wetenschap,
 „Dat u de vrijheid heden wordt geschonken,
 Wanneer gij zegt wie of Beata is.”
 In 't lezen van gedichten is u verder,
 Dan in het lezen van die mooie acte . . .
 Versierd met fraaie kruisjes, drie aan drie.

GRAVIN DI TOSCA

Beata is de dochter van den Hertog
Van Toscane, meer kan ik u niet zeggen.

HERTOG FRANCESCO

Dat is genoeg, u zijt bevrijd mevrouw,
Want 't is ons slechts te doen om's hertog's dochter.
De rechter stelde Pisa in 't gelijk,
Hoewel het recht aan onze zijde is,
En daarom zullen wij de hertogin,
Niet doen naar Pisa wederkeeren voor
Het landschap aan ons weêr wordt toegewezen,
En weigert men te Pisa ons verzoek,
Dan nemen wij Beata 't jeugdig leven,
Gaet heen en breng die boodschap nu naar Pisa,

GRAVIN DI TOSCA (knielend)

Genade heeren voor Beata, heeren,
Ach heeren, 'k smeeke u neem mijn leven aan,
En laat Beata weer naar Pisa gaan.

GAAAF RENI

Tot nimmer wederzien — Wie volgt, cipier?

CIPIER

De dochter van den hertog van Toscana!

BEATA

Mijnheeren, als u tranen kunnen smeeken,
Dan neem mijn tranen en heb medelij.

GAAAF RENI

Jonkvrouw, hoe is uw naam?

BEATA

Beata. heer !

GRAAF RENI

De dochter van den hertog van Toscana ?

BEATA

Die ben ik Heer.

GRAAF RENI

Uw vader kreeg het recht aan zijne zij,
En dat was wel het allergrootste onrecht.
Maar hij is toch gestraft, want naar men zegt,
Is hij zoo door uw afzijn neergeslagen,
Dat hij vergrijsd, gebogen, is gevlucht,
Men weet niet waar, wellicht is hij gestorven.

BEATA

Dan zal zijn eed'le ziel den hemel kennen,
Dat is der stervelingen beste deel.

HERTOG FRANCESCO

Dat noem ik een heldinneziel . . .

GRAAF RENI

Of wellicht ook
Een onnatuurlijk kind, . . . ach ja, zeg eens,
Wie was uw moeder ook weer ?

BEATA

Mijne moeder ?

GRAAF RENI

Ja, zie hier is een lijst van 't huis van Pisa,
 Waarin misschien een fout geslopen is.

BEATA

Mijn moeder stierf heel kort na mijn geboorte,
 En daarom ken ik haar niet juist bij name.

GRAAF RENI

Hoe oud zijt gij dan?

BEATA

'k Weet het niet, mijnheer.

GRAAF RENI

Kom, kom, dat weten vrouwen eerst niet meer,
 Wanneer ze weer aan het verjongen gaan.

HERTOG FRANCESCO

Cipier, breng deze vrouw op 't folterrad.

GRAVIN DI TOSCA

Genade heer . . . genade voor Beata,
 Breek mij de armen, beenen, rijt m' uiteen,
 Maar laat Beata ongedeerd, mijn heeren.

HERTOG FRANCESCO

Dat 's meer dan trouw, zoo spreekt alleen een moeder.

GRAAF DI TOSCA

Mijn heeren, breek ze d' armen en de beenen,

Ik heb met die twee wijven niets van doen.

GRAAF RENI

Spreekt daar de vader of de echtgenoot,
Of beiden? — Vriend, hoe zou jij het wel vinden,
Wanneer op 't rad jou 't eerst wij lieten binden?

GRAAF DI TOSCA

Goed — laat die wijven dan voor mijn dood vrij,
Als het dan moet — welnu dan — rader mij,
Zet op mijn grafsteen, 't is mijn laatste wensch:
„Hij leefde als beest, maar stierf gelijk een mensch”.

GRAAF RENI

Die volgt — nu komt de beurt aan het Sireentje,
Ik ben benieuwd hoe die zich redden zal.

UMBERTO

Pas op mijnheer, voor die staat Umbert pal.

GRAVIN DI AMARA—SIRENETTA

Ik eisch mijn vrijheid

GRAAF RENI

Wie heeft hier te eischen,
Die achter of die voor de rechtbank staat?

SIRENETTA

Wat noemt gij voor, wat heet gij achter, heeren?
Vóór is de zij van 't recht, dus hier is voor.
Hier staat de onschuld, spreek, ik vraag u beiden,
Met welke rechten houdt gij mij gevangen?

HERTOG FRANCESCO

Wat minder boud, juffrouw, mag 'k u verzoeken,
Te lezen wat gij hier hebt onderteevend?

SIRENETTA

(Zij neemt de akte van gijzeling aan en
verscheurt die dadelijk in stukken)

Papieren liegen en ik haat den leugen,
Papieren recht is goed voor advocaten,
Verscheur die heele paperassen-zooi,
En d' onschuld stijgt omhoog in naakten tooi.

GRAAF RENI

Daar treffen wij een waren bondgenoot,
Want ook papieren recht heeft die van Pisa,
Het land geschonken, dat aan ons behoort.

SIRENETTA

Dan heeft papieren recht weer recht vermoord,
En gij zijt lafaards als gij dat gedooft . . .
Was ik een man en deed men mij dat aan,
Ik trok mijn zwaard en stierf of overwon.

UMBERTO

Wanneer zij 't wil, dan vader, ik trek op,
En breng uw recht — of sneuvel op het veld.

HERTOG FRANCESCO

Bravo mijn zoon, ga dan en dat geweld
Van wapnen, het geweld der wetten keere.

SIRENETTA

Neen Umbert, blijf, ik wil u niet verliezen.

HERTOG FRANCESCO

Mijn zoon vertrekt. Hier valt niet meer te kiezen.

SIRENETTA

Ja toch — ik zeg: Umberto blijf, want 't land,
Dat thans mijn vader hoort, ik schenk het u....

GRAAF RENI

Ei.... Ei....

SIRENETTA

Uit kracht van mijnen naam en mijne afkomst,
Ik ben Beata, hertogin van Pisa,
Ziet hier mij aan — wie twijfelt aan mijn rang?
(Zij heeft zich waardig opgericht en staat met
opgeheven hoofd voor de rechters)

UMBERTO

Ik twijfel... want dan hebt ge mij belogen.

SIRENETTA

Toch niet, maar ik heb u beproefd. Hoor toe,
Mijn vader, die mij lief heeft als zijn oog,
En mij de gijzeling besparen wilde,
Zond u dit meisje en haar beide ouders,
Die naar hun besten wil mijn vader dienden,
Maar 'laas de wil alleen was niet genoeg.
Ik volgde toen in stilte deze drie,
Belust op avontuur en bang voor 't klooster,
En liet mij als een dienstmaagd medenemen,
Zijzelve waren niet bewust dat ik,
Beata's dienstmaagd, zelv' Beata ben,

En toen ik hier was, zag ik klaar en goed,
 Dat mijn besluit niet was te dom geweest,
 Want dat 'k wellicht mijn vaderland kon dienen.

GRAAF RENI

Dat 's mooi bedacht, dat 's drommels mooi bedacht,
 Maar meisje zeg ons, waar zijn je bewijzen?

SIRENETTA—BEATA

Hier deze lieden kunnen u verklaren,
 Dat zij niet zijn van hoogen rang en dat
 Beata is de dochter van Alfonso,
 Ik, niet hun dochter Sirenetta ben.

HERTOG FRANCESCO

Dat zullen zij maar al te graag verklaren
 Waar 't folterrad in ginds gewelf hun wacht.

SIRENETTA

Umberto, dan roep ik u aan mijn zij,
 Gelooft ge nog, dat 'k Sirenetta ben?

UMBERTO

Wie eenmaal liegt, verdient nooit meer vertrouwen.
 (Er wordt op de deur geklopt).

SIRENETTA

Ik heb u lief Umberto, dubbel lief,
 Omdat gij mij als Sirenetta mindet,
 En mij als hertogin ver van u stoot,
 Want dat is wel een zeldzaam groot geluk,
 Wanneer een vorstendochter wordt bemind,

Niet om haar rang, geboorte, hoogen staat,
 Maar om haarzelve, haarzelve, haarzelve alleen!
 (Er wordt nogmaals geklopt)

CIPIER

Mijn heer, een oude man, gebogen, grijs,
 Smeekt om een onderhoud met den heer hertog,
 Hier is een brief, dien 'k u te toonen heb.

HERTOG FRANCESCO

(Hij leest een oogenblik, daarna tot allen)

Dat men zich voor een wijl verwijdere,
 Behalve gij, graaf Reni, trouwe vriend.
 (Allen, behalve graaf Reni, onder leiding van
 den cipier af)

Vijfde tooneel.

Hertog Francesco, Graaf Reni.

HERTOG FRANCESCO

De hertog Lorenzo Dianti smeekt
 Met spoed mij om een ouderhoud, ik denk
 Dat hij vermoedt, waar zijne dochter toeft.

GRAAF RENI

Wij zullen hem eerst degelijk doen boeten
 Voor het verraad...

HERTOG FRANCESCO

En daarna dan de zon,
 Van het geluk doen opgaan, want nu ik,
 Die onervaaarde jonkvrouw leerde kennen,

En het waarschijnlijk is, dat zij niet loog,
 Zal 'k trotsch zijn als mijn zoon dees jonkvrouw huwt,
 Waardoor meteen een strijd voorkomen wordt,
 En de twee hertogdommen vrede sluiten.

Zesde tooneel.

Vorigen, Hertog Lorenzo Dianti...

HERTOG VAN TOSCANE

Gegroet Francesco, hertog van Modena!

HERTOG FRANCESCO

Gegroet Lorenzo, hertog van Toscane.

LORENZO

Ik kom hier niet als hertog van Toscane,
 Maar als een needrig smeepling aan uw voet,
 Zeg mij, is 't waar, is mijne dochter hier?

HERTOG FRANCESCO

Natuurlijk, gij toch zelf hebt haar gezonden.

LORENZO

Neen Heer, ik zond haar niet. Die ik u zond,
 Was een eenvoudig meisje uit het volk,
 In het gezelschap van heur beide ouders.
 Vergeef het mij, ik had mijn kind te lief,
 Bedenk, gij zelf zijt vader en als ik,
 Hebt gij één kind, dat vroeg de moeder derfde.
 Vroeg ik uw zoon als gij haar, zoudt gij niet,
 Als vader 't zelfde kunnen doen als ik?

HERTOG FRANCESCO

Als vader wellicht ja, maar nooit als hertog.

LORENZO

Ik ben geen hertog meer, ik ben gevlucht,
Mijn vriend graaf Bozzi voert thans het bewind,
Vind ik mijn dochter niet, hij blijv' het voeren,
En ik keer af mij van dees wreede wereld...

HERTOG FRANCESCO

Wanneer Beata niet Beata is,
Dan kan ik u Beata niet vertoonen...

LORENZO

Dan is het met mij uit, ik dank u heer.
Nog een woord voor ik u vaarwel toeroep,
Wij liggen beiden nog in strijd en wien
De rechters 't land toewijzen is nog niet
Bekend, welnu ik schenk u graag dat land,
't Welk zooveel strijd en ramspoed heeft gebracht,
Opdat voortaan Modena en Toscane
In vrede naast elkander zullen leven.

HERTOG FRANCESCO

Een woord nog, Heer, voor dat gij gaat. Er was,
Bij 't vreemde drietal, dat gij tot ons zondt,
Een meisje, kloek, vlug van begrip en woord,
Geleerd en toch geen blauwkous, scherp en toch
Nooit bitter, dartel en toch streng van zeden,
Mijn zoon heeft haar zijn liefde al beleden....

LORENZO

Zij leeft....?

HERTOG FRANCESCO

Zij leeft; als zij Beata is, dan leeft zij . . .

LORENZO

Groote God, gij zijt gedankt!

GRAAF RENI

(Hij heeft zich naar de traliedeuren begeven en
roept thans)

Beata kom . . . uw vader roept u hier . . .

(De valsche Beata verschijnt)

Hier ben ik Heer . . .

LORENZO

O God, zij is het niet . . .!

GRAAF RENI

(Opnieuw aan de deur roepend)

Beata kom, uw vader roept u hier!

(De echte Beata verschijnt)

Hier ben ik, heer . . .

LORENZO

Mijn dochter, o mijn kind!!!

BEATA

(zij snelt haar vader in de armen, die
haar met kussen overdekt)

Mijn vader! vadertje! vader!!!

Achtste Tooneel

Allen op.

UMBERTO (tot Francesco)

Mijn vader, ik heb mij al weer verzoend,
Ik vraag uw zegen voor het huwlijk, vader.

BEATA (tot haar vader)

Mijn vader, zie, dat is des hertogs zoon,
Umberto . . .

LORENZO

'k Ken zijn naam door Bozzi reeds,
Gegroet . . . Hij roemde u als jonge held,
En uwe schranderheid verwon zijn kracht,
Ja waarlijk, 't uiterlijk is als uw daden,
Had God mij, arme, zulk een zoon beschoren,
De toekomst van mijn land waar welverzorgd.

UMBERTO

Ik heb uw dochter lief gekregen, heer,
En smEEK bij dezen u om hare hand.

BEATA

Zie, zoo brengt God u in dees stond een zoon.

LORENZO

Legt kinderen hier beiden hand in hand,
En kome zoo in vree eens land bij land.

HERTOG FRANCESCO

En ook ik geef mijn zegen beiden hier,

Wat Mars eens scheidde, moge Venus eengen,
Der volkren toekomst zij van nu, voortaan,
De vrede door begrijpen en verstaan,
Breng' vrede, vrijheid, laai' een vreugdevier !
(Tot de andere gevangenen zich richtend)
Gijlieden daar, zijt vrij; maakt goede sier,
Vult de bokalēn, zingt een lustig lied,
En volk, vergeet dan ook den dichter niet.

Einde van het vierde en laatste bedrijf.

BLADWIJZER.

Ter Inleiding	7
De Witte Pauw	15
Medea	17
De Bron der Jeugd	71
De Gijzelaars	197

Het recht van opvoering voorbehouden volgens de wet.

